δ. γ. κουτσονίκας

σκέψεις γραπτές

emfilox

2018 – 2020

σκέψεις γραπτές

σ' αυτούς

που δεν σταμάτησαν να γράφουν

ISBN: 977-265-41-8310-1

email: dkoutsonikas@yahoo.com
τηλ.: 6937458149

Αγρίνιο 2021

Περιεχόμενα

Λίγα λόγια

Ανάγκη το γράψιμο, παλιά. Δρόμος προς τη γνώση και την αυτογνωσία. Γέφυρα του εγώ με το εμείς. Είναι το γράψιμο κάθε φορά, κάθε γραμμή, κάθε σελίδα μια ακόμη αχτίδα φωτός. Ακόμα κι αν είναι λάθος. Γιατί ακόμα κι οι σκιές μας δείχνουν που βρίσκεται ο ήλιος. Φτάνει να μην τα παρατούμε. Όσο οι άνθρωποι γράφουν, όσο οι άνθρωποι διαβάζουν τόσο πλησιάζουν την αλήθεια.

Γι' αυτό γράφω κι εγώ. Να δώσω τη δική μου ματιά. Να πω πως εγώ βλέπω τον κόσμο μας. Να πω και ν' ακούσω. Γράφω και διαβάζω.

Το βιβλίο που κρατάς στα χέρια σου φίλε αναγνώστη περιλαμβάνει κείμενα γραμμένα κυρίως το διάστημα 2018 – 2020, την τελευταία τριετία πριν τη συμπλήρωση 200 χρόνων από την Επανάσταση του 1821. Εκείνο το γεγονός που γέννησε τον κόσμο που ζούμε σήμερα. Κόσμος που όμως αλλάζει πια τόσο γρήγορα που φαίνεται ότι η επέτειος της διακοσιοετηρίδας συμπίπτει με αλλαγή εποχής.

Αν θέλουμε να συνεχίσουμε να ζούμε καλά πρέπει να ασχοληθούμε με αυτή την αλλαγή. Δεν μπορούμε να την αγνοήσουμε. Μέχρι τώρα πορευόμασταν με αυτά που έκαναν όσοι έζησαν πριν από εμάς. Είτε καλά είτε άσχημα. Τώρα όμως ήρθε η δική μας σειρά. Μας αρέσει ή όχι, την ιστορία του αύριο τη γράφουμε εμείς σήμερα. Με κίνηση ή ακινησία, με λόγια ή πράξεις, με επιτεύγματα ή παραλείψεις, σωστά ή λάθος.

Καθώς βέβαια ο άνθρωπος έχει πάντα επιλογή, έτσι

κι εμείς. Μπορούμε να επιλέξουμε να μην κάνουμε τίποτα διαφορετικό απ’ ότι μέχρι τώρα και ότι θέλει ας ξημερώσει. Αλλά δεν είναι μονόδρομος. Μπορούμε και να πράξουμε. Να κινηθούμε. Αλλά προς ποια κατεύθυνση; Τι να κάνουμε; Τι ακριβώς αντιμετωπίζουμε;

Όσο το εγώ δεν μπορεί χωρίς το εμείς, οφείλουμε να δούμε ποιοι είμαστε, από πού ερχόμαστε και που μπορούμε να πάμε. Αυτά ακριβώς πραγματεύονται τα κείμενα μου. Δημοσιευμένα περιοδικά στην ηλεκτρονική σελίδα Αιθήρ (www.emfilox.gr/magazine). Είναι σκέψεις γραπτές, ανοικτές σε όλους, φιλόξενες σε συζήτηση. Είναι το εγώ που ψάχνει το εμείς.

Δημήτρης Γ. Κουτσονίκας, Αγρίνιο, Δεκέμβριος 2020

Πολιτισμός και Ανάπτυξη

(28.11.2019)

«Α δε φυτέψει ο γέρος ελιά, που θα βρει ο νιος να κάνει λάδι»; έφτασε η ώρα να φτιάξουμε το κράτος μας! Οι παππούδες των παππούδων μας έκαναν την αρχή κι από σκλάβοι γίναν ελεύθεροι, άνοιξαν το δρόμο. Τα εγγόνια τους, οι δικοί μας δηλαδή παππούδες με τη σειρά τους αγωνίστηκαν, μάτωσαν, θυσιάστηκαν. Έκαναν λάθη; Ναι! Πάλεψαν όμως περισσότερο απ' ότι λάθεψαν. Και πάλεψαν για μας.

Μας παρέδωσαν έτσι το μεγαλύτερο αμιγώς ελληνικό κράτος της μακραίωνης ιστορίας μας. Εμείς τώρα πρέπει, αφού διασφαλίσουμε το κράτος των παππούδων μας, να κάνουμε το δικό μας χρέος. Να φτιάξουμε τον πολιτισμό μας. Τον δικό μας ελληνικό πολιτισμό. Αυτή είναι και η αξία της ζώσας ιστορίας μας· να γίνει οδηγός της πολιτισμικής μας αναγέννησης. Πολιτισμός ζωντανός όμως που να βελτιώνει αντάμα το ζην με το ευ ζην. Βελτίωση άμεση του πρακτικού βίου αλλά και της ψυχικής καλλιέργειας. Ανύψωση του σώματος μαζί και του πνεύματος.

Βέβαια οι άνθρωποι δεν είναι όλοι το ίδιο. Υπάρχουν άνθρωποι πράοι κι άνθρωποι άξεστοι. Υπάρχουν άνθρωποι που τους αρέσει να δίνουν κι άνθρωποι που τους αρέσει να αρπάζουν. Δεν είναι πάντως μόνο ζήτημα φύσεως. Η ανθρώπινη συμπεριφορά παράλληλα με τη φύση διαμορφώνεται από τις συνθήκες, την ανατροφή, τον πολιτισμό, την ηθική. Η κοινή συνισταμένη συμπεριφορών είναι όμως αυτή που διαμορφώνει τη συμπεριφορά ενός κράτους. Η Ελλάς έζησε και μεγάλωσε γιατί οι Έλληνες ήθελαν να

ζήσει και να μεγαλώσει. Θέλω συλλογικό, που εκφράστηκε ως συνισταμένη ατομικών θέλω. Η κοινή βούληση, η συνισταμένη θέληση είναι αυτή που καθόρισε και θα καθορίσει την πορεία του Έθνους. Οφείλουμε λοιπόν να παλέψουμε για την κοινή αντίληψη. Την κοινή βούληση.

Βούληση να φτιάξουμε το κράτος μας! Να φτιάξουμε τον σύγχρονο ελληνικό τρόπο ευζωΐας. Να η σημερινή Μεγάλη Ιδέα! Κι αν μας πούνε μεγαλοϊδεάτες που θέλουμε να φωτίσουμε τον κόσμο ολόκληρο, που θέλουμε να εξυψώσουμε τον πολιτισμό μας… δεν πειράζει! Άλλωστε ο πολιτισμός των Ελλήνων είναι πάντοτε βαθιά ανθρωπιστικός· κι ο ανθρωπισμός μαλακώνει ακόμη και τις πιο ανήλιαγες ψυχές. Το θέατρο, η ποίηση, η μουσική, η λογοτεχνία, η φιλοσοφία, η καλλιτεχνία, οι επιστήμες, ο αθλητισμός όπως γλυκαίνουν πάντα τις καρδιές των ανθρώπων, έτσι θα σιγάσουν και τις σκιασμένες φωνές. Ας γίνουν Πολιτισμός και Ανάπτυξη το δικό μας σύμβολο. Ο δικός μας δικέφαλος αετός._ (δγκ)

Θεία Πρόνοια

(20.3.2019)

Η ιστορία μοιάζει με μεγάλο ορμητικό ποτάμι. Οι άνθρωποι, πάντα δέσμιοι των επιλογών τους, το χρησιμοποιούν αν είναι ικανοί για να πάνε στον προορισμό τους ή παρασύρονται στο χαμό ή τη σωτηρία, ανάλογα με την τύχη τους. Σπανιότερα, λαοί δυνατοί αλλάζουν τη ροή της ιστορίας. με εκατόμβες θυσιών, όμοια με αναχώματα τα κορμιά ηρώων, στομώνουν

τότε τη ροή του ποταμιού, ορθώνονται βουνό που το αναγκάζει να στρίψει. Τέτοια περίπτωση ήταν η Ελληνική Επανάσταση του 1821. Πρώτο ανάχωμα, θεμέλιο της αναγέννησης, τα κορμιά των ανδρών, των γυναικών και των παιδιών του Σουλίου. Δύναμη τους το υπέρ πάντων ύψιστο ιδανικό της ελευθερίας. Δεν δίστασαν τελικά να θυσιάσουν τα πάντα για να μείνουν ελεύθεροι. Πάνω από όλα, ακόμα και πάνω από το ίδιο το Σούλι, πάνω από την ύλη, έβαλαν την Ιδέα. Έτσι όπως ακριβώς την είχαν κληρονομήσει από τους προγόνους τους: μέσα στην κιβωτό του Ελληνικού Έθνους.

Η ολοκληρωμένη ωστόσο γνώση της ιστορίας πιστεύω ότι προϋποθέτει κατανόηση των ανθρώπων που την έγραψαν. Τόσο των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της σουλιώτικης κοινωνίας αλλά και του χαρακτήρα καθενός ξεχωριστά από τους πρωταγωνιστές. Συναισθανόμενοι όμως παράλληλα ότι η πείνα, ο πόνος, η κούραση, ο φόβος, η ελπίδα, η πίστη είναι αισθήματα και συναισθήματα που καθορίζουν τις ανθρώπινες αποφάσεις και πράξεις. Τόσο ως αποτέλεσμα συλλογικών ενεργειών όσο και ατομικών πράξεων. Άλλο πράγμα για παράδειγμα να είναι κανείς γενναίος χορτάτος κι άλλο όταν λιμοκτονεί. Άλλο να θυσιάζει κανείς τη δική του τη ζωή κι άλλο τη ζωή της γυναίκας του και των παιδιών του. Αλλιώς πάλι σκέφτεται κάποιος που έχει να κοιμηθεί μερόνυχτα κι αλλιώς αντιδρά κάποιος που ακούει να σκούζουν πληγωμένα παιδιά. Όλα αυτά κι άλλα πολλά, που μπορεί να φαντάζουν λεπτομέρειες, αλλά ζυγίζουν βουνό όταν κανείς αρνείται πλούτη και τιμές κι επιλέγει τη θυσία.

Αυτοί λοιπόν που μετά από διακόσια χρόνια μέσα στη θαλπωρή τους ετοιμάζονται να κρίνουν λάθη και παραλείψεις ας αναλογιστούν το ύψος των αγώνων εκείνων κι ας αναρωτηθούν. Πως είναι να νιώθει κανείς μέσα στη φωτιά; Πόσο εύκολο είναι να πάρει κανείς την απόφαση που πήραν οι Σουλιώτες; Πόσοι σήμερα θα τους ακολουθούσαν;

Η προσωπική γνώμη πάντως που έχω σχηματίσει είναι ότι οι Σουλιώτες Καπεταναίοι κινούνταν, παρά τις φαινομενικές διαφωνίες, από κοινού. Οι Κουτσονίκας, Μπότσαρης και Τζαβέλλας που είχαν την ευθύνη της διοίκησης, στα χρόνια της εξόδου, έπρατταν κατόπιν συνεννόησης και βάσει σχεδίου. Η γνώμη μου αυτή στηρίζεται στη λογική ανάγνωση τόσο των γεγονότων μέχρι και την πτώση του Σουλίου, όσο και στη συμπεριφορά των Σουλιωτών, λίγα χρόνια αργότερα, κατά την Εθνεγερσία. Εκτιμώ δηλαδή ότι, όσο κι αν διαφωνούσαν επί του πρακτέου, τελικά αποφάσιζαν, παρά τις προσωπικές αντιθέσεις, συνδυασμένες κινήσεις με γνώμονα το καλό της πατρίδας τους. Σίγουρα βέβαια στις σκοτεινές εκείνες εποχές, έχοντας μάλιστα να αντιμετωπίσουν έναν επικίνδυνο αντίπαλο, δεν θα κοινολογούσαν την πολιτική τους, ούτε θα την έθεταν σε δημόσια διαβούλευση. Αυτήν μου την πεποίθηση την στηρίζω τόσο στη λογική όσο και στο γνωστό ιστορικό αποτέλεσμα κατά το οποίο τελικά όλοι ανεξαιρέτως πολέμησαν μέχρις εσχάτων. Δεν έζησαν να γράψουν απομνημονεύματα, αλλά η παρακαταθήκη τους μεταδόθηκε στα παιδιά και τα εγγόνια τους που γλίτωσαν και αγωνίστηκαν στην Επανάσταση. Αν μελετήσει κανείς τον τρόπο που πολιτεύθηκαν οι Σουλιώτες το διάστημα 1820

– 1829 θα διαπιστώσει ότι ούτε αφελείς ήταν, ούτε δίσταζαν να παρασύρουν τον εχθρό. Είχαν μπέσα, αλλά όταν ο αντίπαλος ήταν φαύλος ήξεραν άριστα να τον ξεγελάσουν. Οι μυθικοί Καπεταναίοι του 1790 το μπορούσαν ακόμη καλύτερα από τα εγγόνια τους. Προσπάθησαν να ξεγελάσουν τον Αλήπασα και το κατάφεραν. Γι' αυτό κι εκείνος λύσσαξε να τους εξοντώσει. Εκεί που απέτυχαν ήταν η μη εξασφάλιση συμμαχιών που θα τους επέτρεπε την τροφοδοσία της επαρχίας τους, αλλά οι τότε συνθήκες ήταν απαγορευτικές.

Απλοϊκές προσεγγίσεις της σουλιώτικης ιστορίας, τόσο από παλιότερους όσο και από σύγχρονους συγγραφείς, δεν στέκονται λογικά κατά τη γνώμη μου. Μοιάζουν με το να πιστεύει κάποιος ότι ο τρωϊκός πόλεμος έγινε για τα μάτια της ωραίας Ελένης... Θα τολμούσε ο Τζαβέλλας ή ο Μπότσαρης ή ο Γούσης να πάρουν φλωριά από τον Αλήπασα και να τριγυρνάν μετά στο Σούλι; Θα τους κρεμούσαν οι Σουλιώτες ανάποδα! Θα ανέχονταν την προδοσία ο Δράκος ή ο Δαγκλής ή ο Μαλάμος ή ο Βεΐκος ή ο Ζέρβας; Πόσο μάλλον να ανέχονταν πείσματα κι εγωϊσμούς ή μικροπρέπειες. Άλλωστε τις όποιες συκοφαντίες της εξανεμίζει η διαχρονική συμπεριφορά των Σουλιωτών από την αρχαιότητα μέχρι τα νεότερα χρόνια. Δεν είναι μόνο οι περιπτώσεις του Μάρκου Μπότσαρη ή του Αθανάσιου Κουτσονίκα αλλά και του Κίτσου Τζαβέλλα που αν και πρωθυπουργός πέθανε πτωχός, όπως ομοίως αργότερα ο ήρωας Παναγιώτης Δαγκλής και τόσοι άλλοι. Βέβαια η απλοϊκότητα της ιστορικής ανάγνωσης κρύβει ενίοτε και σκοπιμότητες. Γεγονότα οικουμενικής σημασίας ελ-

κύουν το ενδιαφέρον της παγκόσμιας διπλωματίας και κατά συνέπεια μυστικών υπηρεσιών, πρακτόρων και τυχοδιωκτών.

Είναι απαραίτητη λοιπόν η ταυτόχρονη αντίληψη του ιστορικού πλαισίου της εποχής εκείνης. Στις αρχές του 19ου αιώνα το Σούλι βρέθηκε μόνο του να παλεύει απέναντι στην κραταιά Οθωμανική Αυτοκρατορία με όλες τις Μεγάλες Δυνάμεις εχθρικές ή το λιγότερο αδιάφορες. Ο κόσμος ολόκληρος βίωνε μια παγκόσμια διαμάχη μεταξύ δεσποτισμού και φιλελευθερισμού. Την εποχή εκείνη για παράδειγμα ο Ναπολέων Βοναπάρτης σχεδίαζε μυστικά την εκστρατεία του στην Αίγυπτο. Σχέδια που κράτησε κρυφά απ' όλους. Για το σκοπό αυτό επικοινώνησε τόσο με το Ρήγα Βελεστινλή όσο και με τους Σουλιώτες, ίσως για παραπλάνηση. Οι αντίπαλοι του περίμεναν απόβαση στην Ήπειρο κι αυτός κατευθύνθηκε στην Αίγυπτο.

Οι μυστικές υπηρεσίες όλων των τότε Μεγάλων Δυνάμεων της Γαλλίας, της Αγγλίας, της Ρωσίας, της Αυστρίας, της Πύλης είχαν στραμμένη την προσοχή τους στο Σούλι. Οι διεθνείς συμμαχίες άλλαζαν διαρκώς, προσαρμοζόμενες στα εκάστοτε εθνικά συμφέροντα, ενόψει της πανευρωπαϊκής σύγκρουσης. Μπροστά τους ο Αλήπασας ήταν απλή περίπτωση. Ήταν δολοπλόκος, υποχθόνιος, μοχθηρός αλλά δεν έφτανε με τίποτα το Διβάνι. Για την ακρίβεια λειτούργησε ως όργανο του Σουλτάνου. Πολύτιμο εκείνη την περίοδο που όταν αργότερα έχασε τη χρησιμότητα του βγήκε από τη μέση.

Η Θεία Πρόνοια όμως εξασφάλισε τελικά την απελευθέρωση των Ελλήνων με όργανα της τους Φιλικούς, τον Καποδίστρια, τον Υψηλάντη, τους Σουλιώτες, τους Καπεταναίους και την Ομογένεια. κι ας μην βιαστούν να πουν κάποιοι ότι στην ιστορία δεν χωρούν μεταφυσικές προσεγγίσεις... Το υπέγραψαν με το αίμα τους οι πλέον αρμόδιοι. Οι ίδιοι οι Αγωνιστές. Όλοι τους ανεξαιρέτως. Από τον Ρήγα και τους Σουλιώτες μέχρι τους Κλέφτες και τους Αρματωλούς όλοι πάλεψαν υπέρ Πίστεως και Πατρίδος. Μπορεί οι ηγέτες της Ιεράς Συμμαχίας να διεκδικούσαν για τον εαυτό τους τη θέση του θείου εντολοδόχου αλλά διαψεύστηκαν. Το μεγαλείο του θαύματος της απελευθέρωσης των Ελλήνων ήταν τόσο υψηλό που μόνο με τη δύναμη της πίστης στο Θεό κατέστη εφικτό. Αυτό το είχαν νιώσει τότε όλοι οι Έλληνες και υψώθηκαν σταδιακά πάνω από το σαρκίο τους. Βρήκαν σιγά σιγά τη δύναμη να υψωθούν της ανθρώπινης υπόστασης. Να νικήσουν την ύλη. να υψώσουν το ανθρώπινο Πνεύμα. Αυτό ήταν το θαύμα της ελληνικής ψυχής το 1821.

Οι Σουλιώτες ήταν άνθρωποι που αγαπούσαν τη ζωή και γι' αυτό είχαν ριζώσει εκεί ψηλά. Για να ζήσουν, αλλά να ζήσουν όμορφα, δηλαδή να ζήσουν ελεύθερα. Πάλεψαν γι' αυτό. Αγωνίστηκαν με όλες τους τις δυνάμεις και πάνω απ' τις δυνάμεις τους. Όταν όμως η πείνα, η δίψα κι η ανάγκη τους ανάγκασαν να επιλέξουν μεταξύ σκλαβιάς και θανάτου, διάλεξαν τον θάνατο. Δεν ήθελαν το χαμό τους. Προσπάθησαν να τον αποφύγουν, αλλά τελικά πήραν τη μεγάλη απόφαση της θυσίας. Αυτή, μέσα από το ολοκαύτωμα, τον ξεριζωμό, τις πείνες, τις κα-

κουχίες, τη φτώχια, τους ατσάλωσε. Η σουλιώτικη μαγιά πυρώθηκε στο καμίνι της πτώσης κι απόκτησε μέταλλο καθάριο, δυνατό. Η γενιά των Σουλιωτών που ανδρώθηκε στην ξενιτιά έδωσε τους ημίθεους Σουλιώτες του 1821.

Όμως, λίγο πριν φέξει η λευτεριά, κάλυψε τους Έλληνες βαρύ σκλαβιάς σκοτάδι. Το Σούλι χάθηκε ως ύλη, ως έδαφος κι έγινε ιδέα. Έγινε φως! Φως ελληνικό που φώτισε το δρόμο της ελευθερίας. Έγινε ιδέα, έγινε σύνθημα: ελευθερία ή θάνατος. Έτσι από τις στάχτες του Σουλίου αναγεννήθηκαν όχι μόνο οι Σουλιώτες αλλά όλοι οι Έλληνες. Ξαναγεννήθηκαν ελεύθεροι! Αυτή είναι η ιστορία του Σουλίου. Ιστορία ζώσα. παντοτινό παράδειγμα ευζωΐας. Η ιστορική συνέχεια τότε δικαίωσε την προαιώνια ελληνική σοφία, χάρισμα ανεκτίμητο στην ανθρωπότητα: η ιδέα νικάει την ύλη. Γι' αυτό άλλωστε και η θυσία τους έγινε αμέσως οικουμενικό σύμβολο. Δίδαξαν τον κόσμο ολόκληρο ότι το ιδανικό της Ελευθερίας νικά και τυράννους και πλούτη και δολιότητες και μίση και έχθρες και φθόνους. Αποτέλεσμα; 200 χρόνια μετά Αλήπασας δεν υπάρχει! Οι Σουλιώτες όμως υπάρχουν ακόμα, είναι εδώ! ελεύθεροι! Κράτησαν έτσι ζωντανή την παρακαταθήκη του γέρο Κουτσονίκα που σκοτώθηκε με τους γιους του πολεμώντας στο Σέλτσο: «...όπου υπάρξουν οι Σουλιώτες, εκεί θα υπάρξει και το Σούλι...». Ιδέα αιώνια λοιπόν το Σούλι.

Φάρος ελευθερίας που φωτίζει τον ελληνικό τρόπο ευζωΐας, σφραγίζοντας με το αίμα τους τη ρήση των αρχαίων προγόνων τους: βάση της ευδαιμονίας η ελευθερία και της ελευθερίας η ευψυχία. Ο αγώνας τους στο Σούλι κι η θυσία τους σε Ζάλογγο και Σέλ-

τσο ύψωσαν τότε τα ελληνικά ιδανικά, σε ιδανικά πανανθρώπινα._ (δγκ)

από το βιβλίο «ο Θρύλος των Σουλιωτών» του Δ. Γ. Κουτσονίκα

εκδόσεις Ινφογνώμων, Αθήνα, 2019

Η αρχή του νεοελληνικού κράτους

(25.11.2019)

Εξουθενωμένοι από τον Αγώνα της Απελευθέρωσης τους οι Έλληνες υπέκυψαν στην ανάγκη για επιβίωση και δέχτηκαν ως απόφαση της Θείας Βούλησης τις συνθήκες του νέου τους κράτους. Απηυδισμένοι από τις κακουχίες του πολέμου και τα δεινά των εμφυλίων σπαραγμών αποδέχτηκαν τη Μοναρχία. Συνισταμένη βούληση του λαού, παρά τις εξαιρέσεις, έγινε η νομιμότητα κι η υπακοή με προσδοκίες για εξασφάλιση ευημερίας, προσδοκίες που σύντομα διαψεύστηκαν Οι επιζώντες αγωνιστές και οι οικογένειες τους καθημαγμένες από την τρομερή πάλη προσπαθούσαν να επιβιώσουν σε ένα έρημο τοπίο. Οι περιοχές του ελεύθερου κράτους ήταν κατεστραμμένες με ανύπαρκτες υποδομές. Οι ξένες δυνάμεις, σε μια εποχή που εξουσίαζε την Ευρώπη η Ιερά Συμμαχία, προσπαθούσαν με κάθε τρόπο να ελέγξουν το νεοσύστατο ελληνικό κρατίδιο. Επίσημα ή ανεπίσημα κέντρα των ξένων πρεσβειών, συνεργαζόμενα ή αντιμαχόμενα, επενέβαιναν συχνά για να εξυπηρετήσουν παράλληλα με τα κρατικά και προσωπικά συμφέροντα και φιλοδοξίες. Διόριζαν πρωθυπουργούς, επέβαλλαν υπουργούς, προωθούσαν υπαλλήλους, εκβίαζαν απροκάλυπτα, κάλυπταν ληστές, κερδοσκοπούσαν και δεν δίσταζαν να επιβληθούν με ωμή βία προκει-

μένου να προωθήσουν τους σκοπούς τους. Η ωμή παρέμβαση των εγγυητριών δυνάμεων που βύθιζε στην εξαθλίωση το λαό προξενούσε την κατακραυγή ακόμα και της ευρωπαϊκής κοινής γνώμης.

Οι βάσεις λοιπόν για την κατανόηση της φύσης εκείνου του κράτους βρίσκονται αφενός στην παρεμβατική πολιτική των πρεσβειών των ξένων δυνάμεων και αφετέρου στον βαυαρικό μοναρχικό τρόπο διοίκησης. Με την επιβολή της Μοναρχίας οι απογυμνωμένοι, βασανισμένοι και καταματωμένοι από τον Αγώνα Έλληνες άρχισαν να μαθαίνουν ότι πολιτικός βίος ισούται με ραδιουργία, σκευωρία, δόλο, επιβουλή. Φαυλοκρατία, κομματοκρατία, ρουσφέτια, ληστρικές συμμορίες, διαφθορά, αυθαιρεσίες, πατριδοκαπηλία, τυχοδιωκτισμός, κολακεία, ανομία, βία, αδικία, συκοφαντία, εκμαυλισμός, δουλοπρέπεια προς ξένα κέντρα αποφάσεων ήταν τα χαρακτηριστικά του πολιτικού περιβάλλοντος. Ήδη με την έλευση της Αντιβασιλείας η κατασπατάληση του δημοσίου χρήματος και ο πλουτισμός ημετέρων εισήλθαν στο δημόσιο βίο. Η οικονομική καταστροφή του τόπου φυσική απόρροια της δεκαετούς επανάστασης επέσυρε για το έθνος μακροχρόνια οικονομικά δεσμά με τη μορφή εξωτερικών δανείων από ξένες δυνάμεις. Τα δάνεια αυτά από την επαναστατική ακόμη περίοδο εξυπηρέτησαν διπλωματικούς σκοπούς και στρατιωτικές ανάγκες αλλά είχαν επαχθέστατους όρους. Δέσμευσαν δε την οικονομική πολιτική του υπό οργάνωση κράτους και επέτρεψαν σε ξένα κέντρα να επεμβαίνουν προς όφελος τους στα εσωτερικά του. Πολλάκις οι ξένες κυβερνήσεις χρησιμοποίησαν το δημόσιο χρέος της Ελλάδος ως μέσον πίεσης και ε-

λέγχου στα όρια της δυνάστευσης, αντιμετωπίζοντας τη κατά κάποιον τρόπο ως οικονομική αποικία τους. Επιπρόσθετα εξέθρεψαν ύποπτα στοιχεία στο δημόσιο βίο, δημιούργησαν φατριαστικές συμπεριφορές ημετέρων και προκάλεσαν διχόνοιες στον εξαθλιωμένο λαό. Η κατάσταση αυτή όξυνε το δημοσιονομικό πρόβλημα και επέτεινε την ανάγκη νέου δανεισμού ώστε σταδιακά η Ελλάς κατέστη χρεώστης όλων των μεγάλων δυνάμεων.

Το ζήτημα των εθνικών γαιών που επίσης είχε ήδη από την Επανάσταση καταστεί προβληματικό επιβάρυνε τη γενική ένδεια. Ο σκληρός διπλωματικός αγώνας της εποχής εκείνης καθυστέρησε τη διανομή με επίσημους τίτλους. Η δίκαιη αυτή κοινωνική λύση που θα εξύψωνε τον Καποδίστρια στον ελληνικό λαό ενοχλούσε την απληστία των ντόπιων Κοτζαμπάσηδων επίδοξων νεοαγάδων, πασάδες στη θέση των πασάδων. Ενοχλούσε επίσης τις Ξένες Δυνάμεις που ήθελαν τα εθνικά κτήματα ως ενέχυρο για τα δάνεια τους αλλά και εχθρεύονταν τη δημοφιλία του Κυβερνήτη. Η δολοφονία του Καποδίστρια ακύρωσε τελικά τη διανομή των εθνικών γαιών που έγιναν αντικείμενο παράνομου πλουτισμού και διαφθοράς και ματαίωσε το πρόγραμμα ανοικοδόμησης. Η μοναρχική διακυβέρνηση που ακολούθησε εξέθρεψε φαινόμενα διαφθοράς και παράνομου πλουτισμού μέσω αυθαίρετων και παράτυπων εκχωρήσεων γης. Άρχισαν τότε να εμφανίζονται οι νεοκοτζαμπάσηδες, άνθρωποι αδίστακτοι που αρέσκονταν να αποκαλούνται προεστοί και συγκέντρωναν με κάθε τρόπο στα χέρια τους γη και πλούτο. Με σύμμαχο το κλεμμένο χρήμα τους, τους διαφθαρμένους πολιτικούς, την επιβουλή

των Βαυαρών και των λοιπών ευρωπαίων, τα πάθη των εμφυλίων σπαραγμών, την αμορφωσιά και την απίστευτη φτώχεια σύντομα απέκτησαν δύναμη τούρκου αγά.

Σε αυτό το περιβάλλον ανεφύησαν κάθε λογής παλιάνθρωποι στην πολιτική, τη δημόσια διοίκηση και την οικονομική ζωή του τόπου. Οι αγωνιστές κυνηγήθηκαν ανηλεώς και με το παραμικρό εκτελούνταν δι' αποκεφαλισμού με καρμανιόλα στο Σύνταγμα, φυλακίζονταν ή εξωθούνταν στην παρανομία. Η πολιτική δια των κομμάτων έγινε υπηρέτης ξένων συμφερόντων και όχημα προσωπικών φιλοδοξιών, πλουτισμού και άνομης εξουσίας. Η εκπόρνευση συνειδήσεων γίνονταν μέσο ελέγχου και δύναμης. Εξαιτίας της ανέχειας γυναίκες βιάζονταν, περιουσίες υπεξαιρούνταν, οικογενειάρχες διώκονταν, χήρες και ορφανά λιμοκτονούσαν Ληστές από ανάγκη ή δόλο λυμαίνονταν την ύπαιθρο χώρα με δράση που συχνά υποθάλπονταν από ξένα ή εγχώρια κέντρα εξουσίας. Ο ελληνικός λαός υπέφερε και αγωνίζονταν να επιβιώσει. Κύριο μέλημα του έγινε η εξασφάλιση του κυττάρου της ελληνικής κοινωνίας, της οικογένειας. Οι πρώην επαναστάτες αφοσιώθηκαν τότε στο να αναστήσουν τις οικογένειες τους με αξιοπρέπεια και παλεύοντας με τη φτώχεια να ξαναφτιάξουν τις πόλεις και τα χωριά τους. Μέσα σε σωρούς ερειπίων, ρημαγμένα εργαστήρια, χέρσα χωράφια και ανύπαρκτη εμπορική κίνηση μόνη λύση για τους πολλούς ήταν η εξασφάλιση μιας γωνιάς γης για να χτίσουν το σπίτι τους και να καλλιεργούν τη τροφή τους. Αναζήτησαν έτσι στην εξαίσια ελληνική φύση τη σωτηρία τους. Εξαιτίας όμως του ζητήματος των

αδιανέμητων εθνικών γαιών οι Έλληνες τότε διεσπάρησαν όπου μπορούσαν να βρούνε γη. Γι' αυτό και τα αμέτρητα χωριά της Ελλάδος τον 20ο αιώνα.

Το νεοσύστατο ελληνικό κρατίδιο λοιπόν ξεκίνησε το βίο του εντός μιας ολιγαρχικής Ευρώπης, με ελέω Θεού μοναρχία, υπό αυταρχική διοίκηση αντιβασιλέων, σε καθεστώς απόλυτης φτώχιας και διεφθαρμένο πολιτικό περιβάλλον. Έτσι σε αντίθεση με τη φύση της Επανάστασης και την ψυχοσύνθεση του ελληνικού λαού στον τόπο επικράτησε η ολιγαρχία. Οι ελληνικές κυβερνήσεις υπήκοες στις προσταγές των προστάτιδων δυνάμεων εφάρμοζαν ευλαβικά έναντι της Πύλης την πολιτική της αψόγου στάσεως. Η εξωτερική πολιτική του κράτους συνίστατο στην εξασφάλιση της στήριξης των ξένων αγγίζοντας τα όρια της επαιτείας καθιστώντας τη χώρα υπηρέτη αλλότριων συμφερόντων Η τακτική αυτή, αντίθετη με το εθνικούς πόθους, προκαλούσε αναταραχές, κοινωνικές εντάσεις και πάθη που συχνά γίνονταν αντικείμενα εκμετάλλευσης. Ανάχωμα σε αυτή την πολιτική, εκτός από το αίσθημα του λαού που επέδειξε ωριμότητα αντάξια της πολυχιλιετούς ιστορίας του, υπήρξαν και εμπνευσμένες προσωπικότητες εντός και εκτός της ελεύθερης επικράτειας. Κατά τον 20ο αιώνα οι Έλληνες έθεσαν την ανοικοδόμηση του κράτους σε δεύτερη μοίρα έναντι της εθνικής ολοκλήρωσης. Έκαναν σφάλματα, φανατίστηκαν, αλληλοσπαράχθηκαν αλλά τελικά πάλεψαν περισσότερο απ' ότι λάθεψαν. Παρέδωσαν στους Έλληνες του 21ου αιώνα, σε εμάς, ένα ελεύθερο αμιγώς εθνικό κράτος με ευρύτατα γεωγραφικά όρια. Παραμελήθηκε βέβαια ο πολιτισμός και η κρατική οργάνωση

αλλά ποιος μπορεί να τους ψέξει όταν πάλευαν εν μέσω παγκοσμίων πολέμων και υπέρμετρης φτώχιας; Αν όμως οι πρόγονοι μας πάλεψαν για το ζην, εμείς οφείλουμε να φροντίσουμε για το ευ ζην. Για να διορθώσουμε όμως τις παραλείψεις των παππούδων μας πρέπει να τις γνωρίζουμε. Για να αποφύγουμε τα σφάλματα τους πρέπει να τα ξέρουμε. Για να γράψουμε σωστά τη δική μας ιστορία πρέπει να μελετήσουμε την ιστορία των προγόνων μας._ (δγκ)

Όραμα ανάπτυξης

(29.11.2019)

Έφτασε η ώρα να πάμε μπροστά! Ανάπτυξη σημαίνει χτίσιμο, αλλά το χτίσιμο σημαίνει γκρέμισμα και το γκρέμισμα είναι επώδυνο. Όμως για να πάμε μπροστά, για να προκόψουμε πρέπει να χτίσουμε και να χτίσουμε σωστά. Σε ένα κακοφτιαγμένο κράτος όμως μπορεί να έρθει η ανάπτυξη; Ανάπτυξη σωστή, ανάπτυξη με ποιότητα. Ανάπτυξη όχι μόνο υλική αλλά και με λάμψη πολιτισμού. Ανάπτυξη που να προσφέρει πραγματική ευζωΐα.

Από τι όμως αποτελείται το κράτος; Από πόλεις. Αν σταθεί κανείς σε μια ελληνική πόλη πιάνεται η ψυχή του. Όσο ωραία κι αν είναι η ελληνική φύση, οι πόλεις μας είναι τόσο άσχημες που κάποιες φορές προσβάλουν την ελληνική ομορφιά. Και μες την ασχήμια ο πολιτισμός δεν ανασαίνει. Πνίγεται και μαζί του πνίγονται οι πολίτες. Σε άσχημες πόλεις δεν προκόβουν χρηστοί πολίτες. Για να πάμε μπροστά λοιπόν οφείλουμε να φτιάξουμε όμορφες τις πόλεις

μας. Πως όμως χωρίς λεφτά; Να τα συνδυάσουμε. Να φτιάξουμε καινούργιες πόλεις! Μια σε κάθε νομό και με τα έσοδα από αυτή την αναθέρμανση της οικονομίας, σιγά σιγά να ξαναφτιάξουμε και τις υπόλοιπες. Να το όραμα της σύγχρονης Ελλάδος: να ξαναφτιάξει τις πόλεις της, τους πολίτες της, τον πολιτισμό της.

Ένα μακροχρόνιο σχέδιο κατασκευής καινούργιων πόλεων διάρκειας 10-15 ετών. Καινούργιες πόλεις, καινούργιοι δρόμοι, καινούργια σπίτια, πάρκα, βιβλιοθήκες, καινούργιες υποδομές. Σχεδιασμένα με μεράκι κι αγάπη με ότι καλύτερο και καινοτόμο προσφέρει η σημερινή γνώση. Ένα εθνικό σχέδιο αστικής ανασυγκρότησης σχεδιασμένο από Έλληνες σε συνεργασία με την διεθνή επιστημονική κοινότητα. Αυτό όμως προϋποθέτει ότι θα λείψουν οι φαύλοι κυβερνήτες. Προϋποθέτει ομόνοια και συστράτευση όλων μας. Προϋποθέτει παράλληλο χτίσιμο της πολιτικής μαζί με τις πόλεις. ΟΛΟΙ ΜΑΖΙ. Όλες οι επιστήμες όλες οι τέχνες, όλα τα μυαλά της Ελλάδας μπορούν να σχεδιάσουν, να προτείνουν, να μελετήσουν, να συνεργαστούν με ξένους συναδέλφους, να υλοποιήσουν.

Κεφάλαια μπορούν να εξευρεθούν από ίδιους πόρους, από επενδυτές και από τη σύνδεση του προγράμματος με το δημόσιο χρέος. Αποπληρωμή δηλαδή μέσω των οικονομικών αποδόσεων του προγράμματος. Ανοίγεται έτσι ένας καινούργιος δρόμος οικονομικής εξυγίανσης της χώρας.

Ανοίγεται επίσης ένας καινούργιος δρόμος αντιμετώπισης του μεταναστευτικού αφού θα δοθεί σε αυ-

τούς τους δυστυχισμένους ανθρώπους η δυνατότητα να κερδίσουν τίμια το ψωμί τους, αλλά και να μάθουν πως με τη σειρά τους θα χτίσουν και αυτοί τη χώρα τους.

Ανοίγεται επίσης ένας καινούργιος δρόμος χάραξης εξωτερικής πολιτικής αφού το ελληνικό πρόγραμμα αστικής ανασυγκρότησης μπορεί να γεννήσει συμμαχίες, να στερεώσει συνεργασίες και να εξυγιάνει τις διπλωματικές μας σχέσεις πάνω σε έργα δημιουργίας και προόδου.

Για να προσελκύσουμε όμως την αφρόκρεμα της ανθρωπότητας σε τεχνολογία, εξέλιξη και γνώση οφείλουμε να αναδείξουμε εμείς πρώτοι τον καλύτερο εαυτό μας. Εμείς οι Έλληνες να πιστέψουμε στον εαυτό μας, να αγκαλιάσουμε την πατρίδα μας, να φωτίσουμε τον πολιτισμό μας.

Ο ελληνικός πολιτισμός ήταν και μπορεί να ξαναγίνει ανθρωπολάτρης, πνευματοδότης, ψυχεγέρτης. Πρόμαχος της ανθρωπότητας._ (δγκ)

Η αξία της δημοκρατίας

(9.1.2020)

Η δημοκρατία είναι το λιγότερο κακό από τα διάφορα πολιτεύματα που ο άνθρωπος εφεύρε για να οργανώσει τη ζωή του. Η δημοκρατία είναι πολύ καλύτερη από τη μοναρχία ή την ολιγαρχία. Ως ανθρώπινο κατασκεύασμα όμως είναι ατελές και έχει τις αδυναμίες του. Μια από αυτές είναι ότι για να λειτουργήσει αποτελεσματικά προϋποθέτει παιδεία. Χωρίς πεπαιδευμέ-

νους πολίτες, η δημοκρατία δυσλειτουργεί.

Τι ήταν αυτό όμως που έκανε τους ανθρώπους να οργανωθούν πολιτικά; Τι ήταν αυτό που τους έκανε να κατασκευάσουν πολιτεύματα, δηλαδή να φτιάξουν οργανωμένους τρόπους συνύπαρξης; Ήταν η ανάγκη για επιβίωση και ο πόθος για καλυτέρευση της ζωής τους. Από τα πρώτα βήματα της ανθρωπότητας διαπιστώθηκε το πεπερασμένο της φυσικής ζωής των ανθρώπων. Διαπιστώθηκε ότι οι άνθρωποι, όχι να ευημερήσουν, αλλά ούτε να ζήσουν δεν μπορούσαν χωρίς κανόνες. Το ποιος θα έθετε τους κανόνες ήταν αυτό που καθόριζε και το αντίστοιχο πολίτευμα. Αν τους κανόνες τους θέτει ένας, έχουμε μοναρχία. Αν τους κανόνες τους θέτουν λίγοι, ολιγαρχία και αν τους θέτουν πολλοί τότε έχουμε δημοκρατία. Η προτίμηση στη δημοκρατία προέκυψε από την παρατήρηση ότι, από την εμπειρία, τα λιγότερα λάθη συνέβαιναν όταν οι κανόνες τίθενται από πολλούς. Αυτό όμως δεν είναι πανάκεια γιατί και οι πολλοί μπορούν να κάνουν λάθη.

Αυτό το πρόβλημα οι Έλληνες το αντιμετώπισαν με την καθιέρωση του Νόμου, τη μεγάλη συνεισφορά του ελληνισμού στην ανθρωπότητα Η τοποθέτηση του Νόμου υπέρ άνω όλων έθεσε τα θεμέλια για την ευημερία του ανθρώπου. Νομοθεσία εγκεκριμένη από το δήμο, εφαρμοσμένη από το δήμο, υπερασπιζόμενη από το δήμο. Όπου δήμος βέβαια είναι το σύνολο συνειδητοποιημένων πολιτών, μορφωμένων πολιτών και όχι απλά πλήθος ανθρώπων. Γιατί η εμπειρία έδειξε ότι ένα αμόρφωτο πλήθος, ένας όχλος, μπορεί να κάνει εξίσου σοβαρά ή σοβαρότερα λάθη από έναν μονάρχη ή κάποιους ολιγάρχες.

Η αιτία αυτής της δυσλειτουργίας βρίσκεται στο ατομικό συμφέρον. Ένας μονάρχης, όσο καλός και να είναι θα αντιμετωπίσει αργά ή γρήγορα δίλημμα μεταξύ του προσωπικού του και του δημοσίου συμφέροντος. Η δύναμη της αυλής του μονάρχη, με τα δορυφορικά ατομικά συμφέροντα των αυλικών, σταδιακά απομακρύνουν ακόμα και έναν αγαθό μονάρχη από την εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος. Η εμπειρία έδειξε ότι ακόμα και καλοπροαίρετοι μονάρχες, δικτάτορες ή βασιλιάδες ακόμα κι αν αρχικά στόχευαν στο κοινό καλό, σταδιακά υπέκυψαν. Καθώς ένας μονάρχης έχει ανάγκη αυλής για να λειτουργήσει, καθώς η ανυπαρξία ελέγχου επιτρέπει αυθαιρεσίες, καθώς η συγκεντρωμένη δύναμη ευνοεί την ατιμωρησία είναι θέμα χρόνου αντί του δημοσίου συμφέροντος να προτιμάται το ατομικό συμφέρον εκείνων των λίγων που ασκούν την εξουσία. Το ίδιο συμβαίνει και στις ολιγαρχίες. ΟΜΩΣ το ίδιο συμβαίνει και στις δημοκρατίες όταν δεν λειτουργούν καλά. Τι συμβαίνει λοιπόν σήμερα στην ελληνική δημοκρατία; Οι νόμοι είναι υπέρ άνω όλων; Τηρούνται απαρέγκλιτα; Προασπίζουν το δημόσιο συμφέρον έναντι του ιδιωτικού; ΟΧΙ. Οι νόμοι δεν τηρούνται. Οι άρχοντες δεν ελέγχονται, δεν λογοδοτούν και δεν τιμωρούνται. Ο σημερινός δήμος δεν είναι σώμα πολιτών αλλά όχλος. Οι σημερινοί ψηφοφόροι δεν είναι σώμα αλλά πλήθος. Δεν άγουν αλλά άγονται. Δεν επιβάλουν τη θέληση τους αλλά καθοδηγούνται ως ανθρώπινο κοπάδι. Γιατί;

ΓΙΑΤΙ ΣΗΜΕΡΑ ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ. Ναι, σήμερα δεν έχουμε πραγματική δημοκρατία γιατί δεν υπάρχει πραγματική δημοκρατική παιδεία. Γιατί

δημοκρατική παιδεία σημαίνει ότι ο πολίτης βάζει το δημόσιο συμφέρον πάνω από το ατομικό του. Σήμερα όμως ο Νόμος, το θεμέλιο της δημοκρατίας, αντιμετωπίζεται από την πλειοψηφία των πολιτών ως άθυρμα.

Ο Νόμος σήμερα έχει καταντήσει παιχνίδι στα χέρια επιτήδειων προς εξυπηρέτηση ατομικών συμφερόντων. Το δυστύχημα είναι ότι αυτό είναι εν τοις πράγμασι αποδεκτό από την πλειοψηφία, είτε μετέχουν της ανομίας είτε την ανέχονται και την επικροτούν δια της συμμετοχής τους. Το δυστύχημα είναι ότι σήμερα γέμισε η κοινωνία ψευτοδημοκράτες.

Υποκριτές που κόπτονται υπέρ της δημοκρατίας ενώ το μόνο που τους ενδιαφέρει είναι το προσωπικό τους συμφέρον και μόνο. Παλιάνθρωποι που με δημοκρατικό προσωπείο δεν διστάζουν να βλάψουν πολύ το κοινό συμφέρον για να κερδίσουν έστω και λίγο. Δήθεν οπαδοί της δημοκρατίας, που βλάπτουν τους πολλούς για να ωφελούν τους λίγους. Ψευτόμαγκες που καταστρέφουν περιουσία του δήμου για να βάλουν στη δική τους τσέπη βρώμικα γρόσια Ποιο είναι το μέλλον της ελληνικής δημοκρατίας; Άδηλον βέβαια το μέλλον στους αγνοούντες την ιστορία και στους απαίδευτους. Ποια είναι η λύση; Εφαρμογή των νόμων. Εξοβελισμός της ψευτοδημοκρατικής κουλτούρας της ανομίας, πάταξη της πολυνομοθεσίας, αποκατάσταση της δικαστικής ανεξαρτησίας, αυστηρή εφαρμογή του συντάγματος και ανυπόκριτη δημοκρατική παιδεία. Αληθινή δημοκρατική παιδεία._ (δγκ)

Επιχειρήσεις
η σημασία του εσωτερικού ελέγχου

(25.5.2018)

Καθώς ο έλεγχος κάθε ανθρώπινης δραστηριότητας είναι σημαντικός για την επιτυχημένη ολοκλήρωσή της, για τις επιχειρήσεις λόγω της πολυπλοκότητας τους είναι απαραίτητος. Ο σχεδιασμός λοιπόν κάθε επιχειρηματικής δράσης οφείλει να περιλαμβάνει και μια διαδικασία ελέγχου. Αυτό εξασφαλίζει ο εσωτερικός έλεγχος των επιχειρήσεων.

Ο εσωτερικός έλεγχος σχεδιάζει, εφαρμόζει και λειτουργεί ένα πλαίσιο ελέγχου των λειτουργιών της επιχείρησης με σκοπό να βεβαιώνει ότι όλα εξελίσσονται σύμφωνα με το σχεδιασμό αλλά και να προειδοποιεί έγκαιρα για παρεκβάσεις. Όσο πιο πετυχημένος είναι ο εσωτερικός έλεγχος τόσο πιο επιτυχημένα προειδοποιεί για επιχειρηματικές αστοχίες.

Στη χώρα μας λόγω του μικρού μεγέθους των επιχειρήσεων είχε γίνει συνήθεια τον έλεγχο να τον ασκούν οι ίδιοι οι επιχειρηματίες ή υψηλόβαθμα στελέχη της εμπιστοσύνης τους. Αυτή η πρακτική όμως απέτυχε και επιδείνωσε σε μεγάλο βαθμό την πορεία επιχειρήσεων που με επιτυχημένο εσωτερικό έλεγχο θα μπορούσαν να είχαν προλάβει. Γιατί η μεγάλη αξία του εσωτερικού ελέγχου είναι να προλαμβάνει παρεκκλίσεις έχοντας χαρτογραφήσει τη σωστή κατεύθυνση του επιχειρηματικού σχεδιασμού. Πάντως και αφού άρχισε να εφαρμόζεται επιστημονικότερα παρατηρήθηκαν στρεβλώσεις, αστοχίες και αδρανοποίηση.

Ποιοί όμως είναι οι λόγοι που συνέβη αυτό στην Ελλάδα;

<u>Πρώτον: οι ίδιοι οι επιχειρηματίες υπερεκτίμησαν τις δυνατότητες τους</u>, εμπιστεύτηκαν υπέρ το δέον πολύχρονους συνεργάτες, υποτίμησαν τη διαφθορό δύναμη του χρήματος και άργησαν να αφομοιώσουν τις νέες τεχνολογίες.

<u>Δεύτερον: η φύση των ελληνικών εταιρειών που είναι στη πλειοψηφία τους οικογενειοκεντρικές</u>, με έντονους συγγενικούς ή φιλικούς δεσμούς των στελεχών. Τα στοιχεία αυτά όσο ευεργετικά είναι στο ξεκίνημα μιας εταιρείας τόσο καταστρεπτικά αποδείχτηκαν στο μεγάλωμα της.

<u>Τρίτον: η ταύτιση του εσωτερικού ελέγχου με τον λογιστικό – οικονομικό έλεγχο</u> που αποτελεί όμως μόνο ένα κομμάτι του. Το κομμάτι αυτό είναι απολογιστικό και παρακολουθεί τα αποτελέσματα καταγράφοντάς τα δίχως να τα προλαμβάνει. Επίσης η από λογιστικοοικονομικής σκοπιάς μονόπλευρη σχεδίαση του ελέγχου αποδείχτηκε από τη φύση της αναποτελεσματική αφού δεν λαμβάνει υπόψη της τον κρίσιμο λειτουργικό παράγοντα.

<u>Τέταρτον: η επαγγελματική κατάρτιση των εσωτερικών ελεγκτών</u> που στελέχωσαν τα αντίστοιχα τμήματα. Αυτοί ήταν στην πλειοψηφία τους πρώην εξωτερικοί ελεγκτές (κυρίως Ορκωτοί) άκρως αξιόλογοι επαγγελματίες αλλά λογιστικής κατεύθυνσης, γνώστες κυρίως του παραδοσιακού και ξεπερασμένου τρόπου ελέγχου. Έτσι πολλοί εσωτερικοί ελεγκτές ήταν άριστοι λογιστές αλλά αδυνατούσαν να κατανοήσουν τη φύση της επιχείρησης όπου εργάζονταν. Απέτυχαν δε να επικοινωνήσουν με τα υπόλοιπα

τμήματα και καλλιεργήθηκε μια «αντιπαλότητα» που ανοήτως υποθάλφτηκε από κάποιες διοικήσεις.

Πέμπτον: η διάδοση του εσωτερικού ελέγχου συνέπεσε χρονικά με την έξαρση του χρηματιστηριακού πυρετού 1999 – 2001. Αυτό αναπόδραστα ενέσπειρε παθογένειες που ακολουθούν τον επιχειρηματικό κόσμο έως σήμερα. Μια από αυτές επί παραδείγματι είναι το ότι εφαρμόστηκαν κατά κόρον εισαγόμενες λύσεις αντί να αναπτυχθούν πρωτότυπα ελληνικά μοντέλα ελέγχου. Αυτό στον εσωτερικό έλεγχο είναι θεμελιώδες.

Έκτον: η πρόσδεση της ελληνική οικονομίας στο γερμανικό άρμα που έδωσε στον εσωτερικό έλεγχο μια συντηρητική, αναχρονιστική μορφή ακατάλληλη για την ιδιοσυγκρασία των Ελλήνων επιχειρηματιών και στελεχών. Αυτό εμπόδισε την άμεση αφομοίωση του καινοτόμου τότε (κατά το 2000) μοντέλου επιχειρηματικού ελέγχου που επειδή έτυχε να είναι αμερικάνικο δεν χρησιμοποιήθηκε εγκαίρως. Χάθηκε έτσι πολύτιμος χρόνος και προκλήθηκαν μη αναστρέψιμα αποτελέσματα. Οι μετέπειτα προσπάθειες δε ήταν ακαδημαϊκού χαρακτήρα εξασφαλίζοντας πτυχία και θεωρητικές γνώσεις δίχως όμως το απαραίτητο εμπειρικό υπόβαθρο.

Μετά την απάντηση του προηγούμενου ερωτήματος προκύπτει ένα νέο. Τι μπορούσε να έχει γίνει και κυρίως τι μπορεί να γίνει σήμερα;

Η απάντηση μου, όπως και όλα τα παραπάνω, στηρίζεται στο θεωρητικό και εμπειρικό υπόβαθρο μου στον εσωτερικό έλεγχο, αλλά και στην προσωπική μου προτίμηση. Γιατί υπάρχουν μεν διάφορα μοντέλα ελέγχου με υποστηρικτές ή επικριτές, αλλά τα α-

ποτελέσματα είναι αυτά που τελικά οφείλουμε να υιοθετούμε. Στο επιχειρείν πέρα από υποκειμενικές απόψεις ή κριτικές, αυτό που στο τέλος μετρά είναι το... αποτέλεσμα!

Για να είναι ολοκληρωμένη η απάντηση του ερωτήματος είναι απαραίτητη η διασαφήνιση του τί είναι ο εσωτερικός έλεγχος. Είναι λοιπόν ή πρέπει να είναι κατά τη γνώμη μου ένα πλαίσιο διαδικασιών ελέγχου των λειτουργιών μιας επιχείρησης. Έλεγχος δε, σημαίνει η διερεύνηση της πιθανότητας κάτι να μην εξελιχθεί όπως η επιχείρηση το έχει σχεδιάσει.

Ο σωστός λοιπόν εσωτερικός έλεγχος προϋποθέτει α) επιχειρηματικό σχεδιασμό και β) πλαίσιο διαδικασιών ελέγχου.

Μέχρις εδώ όλα καλά... εκεί που ξεκινά το πρόβλημα, άρα κι εκεί που βρίσκεται η λύση είναι η εφαρμογή αυτών των δύο. Δηλαδή το πως εφαρμόζεται ο επιχειρηματικός σχεδιασμός και το πλαίσιο διαδικασιών ελέγχου. Αν γίνουν σωστά υπάρχει η δυνατότητα σωστού ελέγχου. Αν όμως γίνουν λάθος τότε κι ο καλύτερος επαγγελματίας του κόσμου δεν θα τα καταφέρει. Εδώ βρίσκεται και ο λόγος που οι ξένοι υπερτερούν ημών... παρότι εμείς διαθέτουμε έξοχο ανθρώπινο κεφάλαιο. Προκειμένου για παράδειγμα να ελεγχθεί αποτελεσματικά μια αλυσίδα εστιατορίων δεν αρκεί να ελέγχουμε απλά την εκτέλεση του προϋπολογισμού, αλλά θα πρέπει ο προϋπολογισμός να έχει καταρτιστεί και σωστά από τους κατάλληλους ανθρώπους. Οφείλει δε ο ελεγκτής να έχει αφομοιώσει τον τρόπο λειτουργίας, να έχει γνωρίσει τους ανθρώπους και τις συνθήκες που δουλεύουν ώστε να επικοινωνήσει την αναγκαιότητα εφαρμογής των

απαραίτητων διαδικασιών. Η εμπειρία έχει δείξει ότι όσο περισσότερο κατανοούν οι ελεγχόμενοι τον τρόπο εσωτερικού ελέγχου, τόσο περισσότερο συνδράμουν την αποτελεσματικότητά του.

Κατά τη γνώμη μου λοιπόν όπως έχει διαμορφωθεί από την εμπειρία μου βάση μετρημένων και επαληθευμένων αποτελεσμάτων το αποτελεσματικότερο μοντέλο ελέγχου είναι αυτό που ακολουθεί επιχειρηματική προσέγγιση, business approach στα αμερικάνικα.

Δηλαδή ο εσωτερικός έλεγχος εφαρμόζεται επί συγκεκριμένου πλαισίου ελέγχου που αντιμετωπίζει σφαιρικά την φύση και τη δράση της συγκεκριμένης επιχείρησης. Το πλαίσιο αυτό βασίζεται πάνω σε Ολοκληρωμένο Πλαίσιο Διαδικασιών Λειτουργίας της επιχείρησης που καλύπτουν ολόκληρο το φάσμα. Πάνω σε αυτό χτίζεται το Πλαίσιο Εσωτερικού Ελέγχου όπου χαρτογραφείται η λειτουργία της επιχείρησης και αναπτύσσονται αξιολογημένα σημεία ελέγχου (controls). Το Πλαίσιο Λειτουργίας είναι το αντικείμενο του ελέγχου και το Πλαίσιο Ελέγχου είναι ο τρόπος. Τρόπος που στηρίζεται στα controls, που είναι μελετημένα σημεία σε όλο το λειτουργικό φάσμα ώστε να υπάρχει διαρκής και λεπτομερής έλεγχος. Η αξιολόγηση αυτών των σημείων, των controls, γίνεται μέσω των risks (risk = η πιθανότητα να μη συμβεί αυτό που έχουμε σχεδιάσει, άρα πόσο καλά μας καλύπτει το control που έχουμε αποδεχτεί). Αυτό γίνεται μέσω της αξιολόγησης κινδύνων (risk assessment) όπως έχει καθιερωθεί στην ελληνική, όρος που αποδίδεται πιο σωστά ως αξιολόγηση πιθανο-

τήτων (πιθανότητα τήρησης του σχεδιασμού ή πιθανότητα αστοχίας).

Για είναι δε ουσιαστικός ο εσωτερικός έλεγχος πρέπει επίσης να ικανοποιούνται οι παρακάτω συνθήκες:

- Το Πλαίσιο Λειτουργίας και το Πλαίσιο Ελέγχου πρέπει να αναπτυχθούν παράλληλα και με τη συνεργασία όλων των εμπλεκομένων.
- Όλοι ανεξαιρέτως (από τη Διοίκηση μέχρι τους νεοπροσλαμβανόμενους) οφείλουν να ακολουθούν απαρέγκλιτα το Εγχειρίδιο Λειτουργίας.
- Τα δύο αυτά πλαίσια πρέπει να είναι «ζωντανά» να ακολουθούν τις εξελίξεις, να αναβαθμίζονται και να βελτιώνονται διαρκώς.
- Η κακής πρόθεσης, συνειδητοί και με δόλο παραβάτες πρέπει να αποβάλλονται του επιχειρηματικού σχήματος.

Η απλή αρχή που διέπει αυτό το μοντέλο ελέγχου είναι ότι: φτιάχνουμε κανόνες και τους ακολουθούμε. Αν οι κανόνες είναι κακοί τους αλλάζουμε. Πάντα όμως τους ακολουθούμε!

Φαντάζεστε τους πιλότους ενός αεροσκάφους να μην ακολουθούν τις προβλεπόμενες διαδικασίες; Τι γίνεται; Υπάρχει μεγάλος κίνδυνος (ισχυρή πιθανότητα) πτώσης... Το ίδιο ακριβώς ισχύει και με τις επιχειρήσεις! Η διαφορά βρίσκεται στο χρόνο και στον τρόπο πτώσης.

Ο Εσωτερικός Έλεγχος λοιπόν οφείλει να επιβεβαιώνει ότι οι κανόνες λειτουργίας μιας επιχείρησης ακολουθούνται, ότι οι κανόνες αυτοί είναι σωστοί και να προβλέπει το ποσοστό αστοχίας τους. Τα οφέλη για

τους επιχειρηματίες είναι τεράστια συγκρινόμενα με το κόστος εφαρμογής, αρκεί να γίνεται σωστά._ (δγκ)

Περί ανθρωπισμού

(8.1.2020)

Άγνοια της ιστορίας ή κακοπροαίρετη σκοπιμότητα θα δικαιολογούσαν ίσως τον χαρακτηρισμό των Ελλήνων ως ρατσιστές. Η μακραίωνη ιστορία τους όμως επιβεβαιώνει ότι δεν δίνουν σήμερα πρώτη φορά εξετάσεις φιλοξενίας. Για την ακρίβεια είναι ο λαός που πρώτος θεοποίησε την έννοια του ξενίζειν. Είναι ο λαός που ο πολιτισμός του έβαλε πρώτος στο κέντρο όλων τον άνθρωπο, αυτός που δίδαξε τον ανθρωπισμό και έθεσε τις επιστήμες στην υπηρεσία της ευζωΐας.

Δεν είναι βέβαια σήμερα η πρώτη φορά που οι Έλληνες αντιμετωπίζουν οξεία μεταναστευτική κρίση. Υπήρξαν και στον παρελθόν μακρές περίοδοι που η ανάγκη ώθησε κύματα αλλοφύλων στην ελληνική επικράτεια. Αυτό δεν έγινε μόνο στην αρχαιότητα όπου η ελληνική αυτοκρατορία του Αλεξάνδρου έλυσε πολλά προβλήματα και διέδωσε τα φώτα του πολιτισμού. Μια από αυτές τις φορές ήταν σε μια άλλη εποχή ευημερίας του ελληνισμού σε επίπεδο κοσμοκρατορίας, την περίοδο που οι ιστορικοί αποκαλούν Βυζαντινή. Ο τότε κόσμος αντιμετώπισε παρόμοιο με το σημερινό μεταναστευτικό πρόβλημα. Αυτό μάλιστα έγινε τόσο με τους λαούς του βορρά όσο και με τους λαούς της ανατολής.

Τι έκαναν τότε οι Έλληνες; Απέκρουσαν βέβαια στρα-

τιωτικά κάθε βίαιη εισβολή αλλά αντιμετώπισαν το οξύ πρόβλημα ριζικά. Καθώς επικεφαλής των Ελλήνων ήταν τότε άνθρωποι φωτισμένοι, στήριξαν πολιτικά και οικονομικά τους φτωχούς λαούς και τους συνέδραμαν να ευημερήσουν στη δική τους χώρα. Άρμα πολύτιμο σε αυτή την προσπάθεια ο ελληνικός πολιτισμός. Τους δίδαξαν τα γράμματα, τις τέχνες, τις επιστήμες. Ανέπτυξαν το εμπόριο τους, καθιέρωσαν πολιτικούς θεσμούς και εδραίωσαν πολιτισμικούς και θρησκευτικούς δεσμούς. Αποτέλεσμα; Ωφελήθηκαν και οι Έλληνες αλλά και οι λαοί αυτοί όχι μέσω του πολέμου αλλά μέσω της ειρήνης και της προόδου. Η μελέτη της ιστορίας μπορεί να δώσει σε κάθε ενδιαφερόμενο πλείστες απαντήσεις. Την παράδοση αυτή οι Έλληνες επιβεβαίωσαν και στο πρόσφατο παρελθόν όταν προ τριακονταετίας υποδέχτηκαν στίφη πεινασμένων λαών από βορρά. Τότε, που από το υστέρημα τους, τους στήριξαν και τους βοήθησαν να ορθοποδήσουν και να αντιμετωπίσουν τα σοβαρότατα προβλήματα επιβίωσης τους. Λάθη βέβαια έγιναν και από τις δυο πλευρές και σίγουρα υπήρξαν ασχήμιες. Όμως παρά τις όποιες ιστορικές διαφορές η ειρηνική συνύπαρξη ωφέλησε και τους Έλληνες αλλά και τους φιλοξενούμενους τους που στην πλειοψηφία τους σεβάστηκαν την Ελλάδα.

Το ζητούμενο όμως είναι τι κάνουν σήμερα οι Έλληνες. Σήμερα, που αντιμετωπίζουν εκ νέου σοβαρότατη μεταναστευτική κρίση παγκοσμίου επιπέδου. Σήμερα που δεν έχουν τη δύναμη να λύσουν μόνοι τους το οξύ αυτό πρόβλημα. Η απάντηση βρίσκεται στο αειθαλές κόσμημα του ελληνισμού. Τον πολιτισμό του. Μπορεί σήμερα οι Έλληνες να είναι αδύνα-

τοι και φτωχοί, αλλά παραμένουν κληρονόμοι ενός οικουμενικού πολιτισμού δια του οποίου μπορεί να δοθεί η λύση στο σημερινό μεταναστατευτικό πρόβλημα. Οι Έλληνες μπορούν και οφείλουν να γίνουν οι ηνίοχοι μιας νέας πανανθρώπινης αναγέννησης. Μπορούν και οφείλουν να χαράξουν εκ νέου το σύγχρονο ανθρωπισμό, να ηγηθούν ενός νέου ουμανισμού.

Γιατί βέβαια η ελεημοσύνη δεν είναι ανθρωπισμός. Η υποδοχή ρακένδυτων δυστυχισμένων ανθρώπων χωρίς μέλλον και προοπτική δεν είναι ανθρωπισμός. Η συσσσώρευση σύγχρονων σκλάβων διαβιούντων σε άθλιες συνθήκες με όρους επικερδείς για συνδικάτα σύγχρονων δουλεμπόρων δεν είναι ανθρωπισμός. Ανθρωπισμός είναι να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα στη ρίζα του, να βοηθηθούν οι άνθρωποι αυτοί στις χώρες τους ή να τους δοθεί η δυνατότητα να επιστρέψουν στη γη τους και να την κάνουν να ευημερήσει. Ανθρωπισμός είναι να δοθεί σε αυτές τις χώρες μόρφωση. Ανθρωπισμός είναι να αναπτυχθούν σε αυτές τις χώρες οι τέχνες και οι επιστήμες. Ανθρωπισμός είναι να εξελιχθούν σε αυτές τις χώρες σύγχρονοι πολιτικοί θεσμοί. Ανθρωπισμός είναι να μπορούν να ζήσουν οι δυστυχισμένοι αυτοί άνθρωποι στις δικές χώρες τους με αξιοπρέπεια. Ο ανθρωπισμός βέβαια προϋποθέτει ηθική, ανιδιοτέλεια, αλτρουισμό, ευγένεια, καλλιέργεια. Προϋποθέτει ανθρώπους που δεν είναι σκλάβοι της ύλης. Προϋποθέτει πνευματικότητα. Οι άνθρωποι όμως των πλούσιων δυτικών χωρών είναι παραδομένοι στην υλική τους ψευτοευμάρεια. Αποχαυνωμένοι από τα γυαλιστερά υλικά αγαθά τους ασκούνται στον ελεύθερο

χρόνο τους σε ανθρωπιστικές κορώνες δίνοντας σωσίβια και λαστιχένιες βάρκες. Αντιμετωπίζουν το πρόβλημα χώνοντας το κεφάλι τους στην άμμο.

Εδώ ακριβώς βρίσκεται ο ρόλος των σύγχρονων Ελλήνων. Αφού ούτως ή άλλως αντιμετωπίζουν λόγω θέσης άμεσα το πρόβλημα, οφείλουν άμεσα να δείξουν και τη λύση του προβλήματος. Λύση από την οποία, όπως και στο παρελθόν, θα ωφελήσουν και θα ωφεληθούν.

Τέτοια λύση θα μπορούσε να είναι ένα μακροχρόνιο σχέδιο αστικής ανοικοδόμησης της Ελλάδας. Σχέδιο που θα ωφελούσε άμεσα τη χώρα, θα έδινε λύση στο οικονομικό της πρόβλημα, θα ωφελούσε άμεσα τους υπάρχοντες μετανάστες, θα λειτουργούσε ως πυλώνας μόρφωσης και εκπαίδευσης τους και θα αποτελούσε πιλότο μελλοντικής ανάπτυξης των χωρών προέλευσης τους. Παράλληλα θα έστρεφε την παγκόσμια διπλωματία σε γαιοπολιτική οικονομικών συνεργασιών αμβλύνοντας τις πολεμικές αντιθέσεις. Βάση όλων όμως ο πολιτισμός._ (δγκ)

Περί μέλλοντος ιστορίας

(25.10.2019)

Η ιστορία ως περιγραφή συμβάντων αναμφίβολα επηρεάζεται από την προσωπική γωνία προσέγγισης του εξιστορούντα τα γεγονότα, καθώς η έκταση, ο χρωματισμός, η σειρά ακόμη παράθεσης περιγραφών συνθέτουν οπωσδήποτε υποκειμενική άποψη και του πλέον καλοπροαίρετου ιστοριογράφου. Η υποκειμενική αυτή άποψη μάλιστα διαστέλλεται από

τη χρονική απόσταση της περιγραφής με το συμβάν, μετά των αναλόγων πλεονεκτημάτων και μειονεκτημάτων της. Αφού λοιπόν η υποκειμενικότητα είναι αναπόφευκτη, γίνεται αναγκαία η σύνθεση. Όσο περισσότερες ιστορικές απόψεις συλλεχθούν, με όσο το δυνατόν περισσότερα χαρακτηριστικά, τόσο κραταιότερη είναι η συνισταμένη αντίληψη. Η αύξηση της χρονικής απόστασης δε, προσθέτει ευρύτητα στο πεδίο ψηλάφησης συμπερασμάτων.

Προσωπική μου επιλογή προσέγγισης των ιστορικών γεγονότων είναι η αντιμετώπιση τους ως πράξεις ατόμων ή ομάδων ατόμων εντός μιας ευρύτερης ιστορικής πραγματικότητας: την πάλη μεταξύ δεσποτισμού και φιλελευθερισμού. Μια διαρκή σχέση αντίρροπων δυνάμεων των ανθρώπινων κοινωνιών που προσομοιάζει της σχέσης αρνητικού και θετικού μαγνητικού πόλου, ως προς την κοινωνική εξέλιξη αναλόγως με την κίνηση των φυσικών σωμάτων. Στο βαθμό που τα μέλη των κοινωνικών ομάδων είναι φυσικά πλάσματα που ζουν σε φυσικό κόσμο, είναι λογικό οι φυσικοί νόμοι να φωτίζουν την κοινωνική νομοτέλεια και κατ' επέκταση την ιστορική αντίληψη. Αν τώρα ξενίσει κάποιους η ενασχόληση ενός οικονομολόγου με την ιστορία, θα τους αντιτείνω απλώς ότι η αποτελεσματική μελέτη των σύγχρονων οικονομικών φαινομένων επιβάλει βαθιά ιστορική γνώση. Οπότε αυτό δεν είναι ιδιωτική πολυτέλεια αλλά επιστημονικό καθήκον. Όπως και να 'χει όμως η προσωπική μου ευχαρίστηση είναι τόση που κατανικά τις αμφιβολίες επιστημονικής χρησιμότητας κόπου που, αν μη τι άλλο, πυκνώνει την εξ αποδοχής ωφέλιμη πληθώρα ιστορικών απόψεων. Ο ιστορικός πληθω-

ρισμός άλλωστε βλάπτει ασυγκρίτως λιγότερο από αυτόν των τιμών. Η αποδοχή της σχέσης δεσποτισμού και φιλελευθερισμού εντοπίζεται στην παρατήρηση του κοινωνικού κυττάρου της οικογένειας, όπου επιβολή και επιλογή συνυπάρχουν από τις απαρχές του θεσμού. Αυτή η συναντίρροπη σχέση επιβολής και επιλογής είναι ο πυρήνας της σχέσης δεσποτισμού και φιλελευθερισμού που βλέπουμε σε όλες τις οργανωμένες κοινωνικές μορφές, ως φυσική αναγκαιότητα που γέννησε το ζεύγος δικαιώματος και υποχρέωσης, σχέση που αποτυπώθηκε σε κάθε βήμα εξέλιξης της κοινωνικής οργάνωσης μέχρι την κορωνίδα του ανθρώπινου πολιτισμού, τον νόμο. Η ανθρώπινη ιστορία λοιπόν, γράφεται κατά τη γνώμη μου διαρκώς υποκείμενη στη διαδραστική πάλη των τάσεων για δεσποτισμό ή φιλελευθερισμό. Έτσι οι πράξεις των ανθρώπων, δηλαδή τα γεγονότα, ακολουθούν μια δυναμική πορεία αλληλεπιδρώντων επιλογών, με αίτιο και αποτέλεσμα. Προσωπικό μου μέλημα λοιπόν στην ιστορική προσέγγιση είναι η διαρκής διάκριση και σύνδεση του ιστορικού αιτίου ενός γεγονότος με το ιστορικό του αποτέλεσμα.

Προσωπική μου επιλογή είναι επίσης η σύνθεση και η επαγωγή των συμπερασμάτων να γίνεται σε επίπεδο έθνους. Αυτό οφείλεται στην υποκειμενική μου αντίληψη ότι πράξεις ατόμων ή ομάδων ατόμων τελικά διαστέλλονται στο μέγεθος του έθνους που ανήκουν. Αντίστοιχα πράξεις μεγάλων κοινωνικών συνθέσεων τελικά συστέλλονται ομοίως σε εθνικό επίπεδο. Για παράδειγμα ο πρώτος παγκόσμιος πόλεμος, ένα μείζον γεγονός που αφορά τη σύγκρουση δύο υπερεθνικών σχηματισμών, τελικά ερμηνεύεται διαυγέ-

στερα ως πράξεις εθνών. Αυτή μου η επιλογή οφείλεται στα εξαγόμενα μέχρι τούδε ιστορικά συμπεράσματα. Παρατήρησα ότι το ισχυρότερο συμφέρον, έναντι όλων των άλλων σε συγκρουσιακές συνθήκες, ήταν το εθνικό. Μπορεί το ιστορικό αίτιο να διέφερε κατά περίσταση αλλά πάντα ως προς το ιστορικό αποτέλεσμα υπερίσχυε η εξυπηρέτηση του εθνικού συμφέροντος. Όποτε η εξυπηρέτηση του εθνικού συμφέροντος επέβαλλε βλάβη του οικογενειακού, του τοπικού ή του κρατικού ακόμη αντίστοιχου, υπερίσχυε πάντα το πρώτο. Όταν μάλιστα δεν πληρούνταν αυτή η θέση το αποτέλεσμα ήταν αρνητικό. Αναλογικά υπερίσχυε επίσης όποτε επέβαλλε βλάβη ευρύτερου συμφέροντος διακρατικής ή διεθνούς θρησκευτικής, ηπειρωτικής ή οικονομικής συμμαχίας. Αυτό παρατηρήθηκε ακόμα και μέσα σε μονοκρατορίες ή αυτοκρατορίες όπου πάντα υπήρχε κυρίαρχο έθνος. Ειδικά για τους Έλληνες μάλιστα η ταύτιση κράτους και Έθνους συνταίριαξε με την ευημερία τους.

Βέβαια ισχυροί κοινωνικοί νόμοι ή φαινόμενα ασκούν κολοσσιαία επίδραση, όπως και δυνατές προσωπικότητες καθορίζουν τις συλλογικές αποφάσεις, αλλά τελικά ο ορισμός του επιπέδου σύνδεσης του αιτίου με το αποτέλεσμα καθορίζει τη διαύγεια του ιστορικού συμπεράσματος. Ισχύει για παράδειγμα η κοινωνική διαπίστωση ότι το χρήμα δεν έχει πατρίδα και ότι το διεθνές κεφάλαιο επηρεάζει έναν πόλεμο. Όμως το αίτιο του πρώτου παγκοσμίου πολέμου δεν ήταν η κερδοφορία εταιρειών αλλά η ηγεσία εθνών. Το ότι τα ποντίκια αλλάζουν κελάρι όταν αυτό πλημμυρήσει δεν σημαίνει ότι αυτά ήταν της πλημμύρας

το αίτιο Το αίτιο ήταν ο ανταγωνισμός ισχυρών ε-θνών για την ενδυνάμωση τους. Σίγουρα άτομα ή εταιρείες πλούτισαν ή πτώχευσαν και πολύ χρήμα άλλαξε χέρια, αλλά αυτό ήταν παράγωγο αποτέλε-σμα. Το κύριο ιστορικό αποτέλεσμα ήταν η αποδυ-νάμωση των ηττημένων εθνών και η κυριαρχία των νικητών.

Σε τυχόν αντιρρήσεις που αφορούν τη σύγχρονη ε-ποχή, θα σημειώσω απλώς ότι η παρατήρηση της ιστορίας απαιτεί ελάχιστη χρονική απόσταση. Οι ση-μερινοί άνθρωποι ας μη βιάζονται να εξάγουν ιστο-ρικά συμπεράσματα για το παρόν τους.

Αυτή ακριβώς είναι και η αξία της ιστορίας. Η μελέτη της επιτρέπει την απόκτηση γνώσης με πρακτική αξί-α. Ποιό όμως είναι το κυρίαρχο ιστορικό αίτιο; Δηλα-δή γιατί οι άνθρωποι πράττουν όπως πράττουν; Μα για τη βελτίωση της ζωής τους ή πιο σωστά τη βελτι-στοποίηση των όρων ζωής τους. Να ζουν δηλαδή όσο μπορούν καλύτερα. Το ευ ζην είναι η πυρηνική κινητήριος δύναμη της ιστορίας. Το αν τα καταφέρ-νουν το βλέπουμε από τα αντίστοιχα ιστορικά αποτε-λέσματα. Εντοπίζουμε έτσι τον τρόπο που οι άνθρω-ποι αποτυγχάνουν ή πετυχαίνουν στο σκοπό τους. Δηλαδή μαθαίνουμε από τις πράξεις των προγόνων μας.

Αν διαβάσουμε σωστά την ιστορία, μπορούμε να βελτιώσουμε επαρκέστερα τη δική μας ζωή. Το δικό μας μέλλον. Τώρα γράφουμε την ιστορία του μέλλο-ντος. Όταν το μέλλον μας θα είναι ιστορία, τότε τα συμπεράσματα θα είναι διαυγέστερα._ (δγκ)

Χρηματιστήριο

μια ξεχασμένη ιστορία στις ρίζες της σημερινής κρίσης

(11.5.2018)

Η λαίλαπα του χρηματιστηρίου κυρίως τα έτη 1999-2001 είναι μια ιστορία που σημάδεψε ανεξίτηλα τη σύγχρονη ελληνική ιστορία όχι μόνο ως προς τα οικονομικά μεγέθη αλλά και στο σύνολο της κοινωνικής συμπεριφοράς. Έχουν δίκιο λοιπόν αυτοί που θεωρούν την Πολιτική Οικονομία και κοινωνική επιστήμη. Ίσως δεν έχουν περάσει αρκετά χρόνια ακόμα για να αποτυπωθεί η συνολική εικόνα αυτού του καταστροφικού γεγονότος αλλά πιστεύω ότι αξίζει να δοθεί η προσωπική μου εκτίμηση του γεγονότος όπως σχηματίστηκε από τις τότε εμπειρίες μου και τις μετέπειτα παρατηρήσεις. Γιατί η Οικονομική Επιστήμη φροντίζει για την υγεία μιας πόλης, δηλαδή με τη σύγχρονη μορφή μιας χώρας, όπως η Ιατρική φροντίζει για την υγεία του ατόμου. Έχει λοιπόν κρίσιμη σημασία η καταγραφή μιας επιδημίας για την ορθή κατανόηση της πραγματικής κατάστασης ώστε να αναπτυχθούν οι ενδεδειγμένες θεραπείες και κυρίως οι προληπτικές λύσεις ως αντισώματα.

Ήταν ήδη το 1998 όταν ναύτης πρωτάκουσα τους αξιωματικούς του καραβιού που υπηρετούσα να με ρωτούν τι μετοχές να αγοράσουν, αφού θεωρούσαν ότι έχοντας σπουδάσει οικονομικά θα ήξερα. Όμως στην ΑΣΟΕΕ οι καθηγητές μας έλεγαν: παιδιά μακρυά από το Χρηματιστήριο... δεν έχει σχέση με την επιστήμη... είναι τζόγος... πιο πιθανό είναι να κερδίσετε στο Καζίνο, παρά στο Χρηματιστήριο! Όπως βέβαια α-

ποδείχτηκε σε αυτό είχαν δίκιο. Αυτό όμως που διδάσκονταν σε στενό κύκλο δεν το άκουσα να λέγεται δημόσια από τους πνευματικούς ταγούς του τόπου.

Το 1999 έχοντας ολοκληρώσει τη θητεία μου διαπίστωσα ότι το φαινόμενο είχε πάρει διαστάσεις πανδημίας. Όπου πήγαινα με ρωτούσαν τι μετοχές να αγοράσουν για να κερδίσουν. Μάταια τους εξηγούσα ότι θέλει προσοχή, ότι δεν έχω πληροφόρηση, ότι το κέρδος δεν είναι εξασφαλισμένο, ότι τέλος πάντων είναι επικίνδυνο... οι πιο πολλοί ήταν ήδη αποφασισμένοι και τελικά άλλος λίγο άλλο πολύ αγόρασαν. Υπήρξα δε αυτόπτης σε τραγελαφικές περιπτώσεις «ειδικών» που δεν είχαν καμία σχέση με το αντικείμενο. Γνώρισα μάλιστα και περιπτώσεις πραγματικών ειδικών χωρίς ηθικούς φραγμούς που αξιοποίησαν στο έπακρον τη δίψα του κόσμου για εύκολο κέρδος. Γνώρισα βέβαια και επιστήμονες που σταθερά αγνόησαν τις σειρήνες. Άκουσα και συζήτησα με συναδέλφους πάμπολες περιπτώσεις ανθρώπων όλων των κοινωνικών χαρακτηριστικών που επιδίωκαν να αποκτήσουν χρήματα μέσω της αγοραπωλησίας μετοχών.

Το Μάιο του 1999 μιλώντας με έναν εκ των ιδρυτών μιας από τις μεγαλύτερες Χρηματιστηριακές Εταιρείες με προέτρεψε να μην ασχοληθώ με τον κλάδο γιατί σύντομα θα κατέρρεε αλλά να προτιμήσω το χώρο της Ελεγκτικής. Τον άκουσα. Δυο μήνες αργότερα διάβασα στις εφημερίδες ότι πουλούσε την εταιρεία του. Τον Σεπτέμβριο άρχισε με τις δηλώσεις του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Οικονομίας η κατρακύλα του Χρηματιστηρίου για να μην ανακάμψει ποτέ μέχρι σήμερα.

Στις αρχές του 2000 παρά το ότι λέγονταν τότε μιλώντας με έμπειρους συναδέλφους του χρηματιστηριακού χώρου μου εξηγούσαν ότι το χρηματιστήριο είναι ¨τελειωμένο¨. Έχοντας δε αρχίσει την πορεία μου στο χώρο της Ελεγκτικής άρχισα να βλέπω εκ των έσω την κατάσταση της πραγματικής οικονομίας. Εκείνα τα χρόνια έλεγξα Χρηματιστηριακές, Βιομηχανικές, Εμπορικές εταιρείες, Ομίλους εταιρειών εισηγμένες ή μη, ελληνικές ή θυγατρικές, με λίγα λόγια είδα περιπτώσεις όλου του επιχειρηματικού φάσματος.

Τι διαπίστωσα; Εισηγμένες εταιρείες με πειραγμένα στοιχεία, χρηματιστηριακές με προβληματικά παραστατικά, ανθρώπους σε καίριες θέσεις χωρίς επαγγελματικά προσόντα (αλλά με άλλα), μετόχους στενούς συγγενείς πολιτικών ή δημόσιων λειτουργών, συμβάσεις επί συμβάσεων χαριστικών έργων, κακοοργάνωση, κακοδιαχείριση, είδα ξένους κολοσσούς να αποσύρουν τις θυγατρικές τους... και ο κατάλογος συνεχίζεται μακρύς.

Είδα δε με τα μάτια μου γενικούς διευθυντές, οικονομικούς διευθυντές, ιδιοκτήτες ακόμη εταιρειών αντί να ασχολούνται με την επιχείρησή τους να παίζουν χρηματιστήριο. Γνώρισα στελέχη που έκαναν καριέρα όχι με τις γνώσεις τους αλλά με τις γνωριμίες τους. Ένιωθα μια επιδημία να εξαπλώνεται... μια επιδημία κατά την οποία αντί ο επιχειρηματικός κόσμος να ασχολείται με το αντικείμενο της εργασίας του να επιδιώκει το γρήγορο κέρδος. Ήταν άλλωστε πιο εύκολο και κατά πολύ μεγαλύτερο του μέχρι τότε συνηθισμένου. Ανάλογη ήταν και η στροφή των κατώτερων στελεχών που άρχισαν να προσαρμόζονται καθώς αυτό ζητούσε η αγορά.

Αυτό πιστεύω ότι ήταν και η μεγαλύτερη ζημία της χρηματιστηριακής καταστροφής, η πιο βαθειά κι η πιο μακροχρόνια. Αποπροσανατόλισε τον επαγγελματικό κόσμο της χώρας. Ξέμαθε να δουλεύει και να δημιουργεί κέρδος με παραδοσιακό τρόπο. Για παράδειγμα το κέρδος μιας βιομηχανίας σε βάθος δεκαετίας το χρηματιστήριο το υπόσχονταν σε λίγους μόνο μήνες.

Ήταν βέβαια και η βίαιη και άδικη αναδιανομή πλούτου μεγάλη πληγή. Την τριετία κυρίως 1999 – 2001 αστρονομικά ποσά άλλαξαν χέρια. Έφυγαν από ανθρώπους που τα είχαν δουλέψει και πήγαν σε ανθρώπους που δεν θέλαν να δουλεύουν. Το κακό αυτό όμως θα μπορούσε με τα χρόνια να διορθωθεί αν είχαν μείνει άνθρωποι να παράγουν πλούτο. Την τριετία αυτή όμως η χώρα έχασε την παραγωγική της ικανότητα. Πιο σωστά... έγινε η αρχή... άρχισε να χάνει τους παραγωγικούς ανθρώπους. Εκεί πιστεύω βρίσκεται και η αρχή της σημερινής κρίσης. Είχε προηγηθεί μάλιστα και μακρά περίοδος αποβιομηχανοποίησης, αγροτικής απαξίωσης και προσανατολισμού σε δραστηριότητες υπηρεσιών. Όμως θα μπορούσε να διορθωθεί η κατάσταση τα επόμενα χρόνια αν υπήρχαν παραγωγικά στελέχη... αλλά δεν υπήρχαν... είχαν από το 2003 αρχίσει να εκλείπουν.

Σε αυτό συντέλεσε ο κοινωνικός αμοραλισμός, η απουσία κεντρικού σχεδιασμού, η ανυπαρξία δημοσίου ελέγχου και η συγκέντρωση πλούτου σε ακατάλληλους για το επιχειρείν ανθρώπους. Έτσι το 2010 που η κρίση έγινε γνωστή σε όλους δεν υπήρχε επαρκές ενεργό στελεχιακό δυναμικό ανωτάτου επιπέδου που να ηγηθεί της οικονομικής ανασυγκρότη-

σης. Πολλοί δε που είχαν την επάρκεια προτίμησαν να αποσυρθούν της κεντρικής επιχειρηματικής σκηνής προκειμένου να αποφύγουν την αλλοτρίωση. Υπήρξαν για παράδειγμα επιχειρηματίες ή στελέχη που δεν δραστηριοποιήθηκαν γιατί δεν μπορούσαν. Δεν μπορούσαν να λαδώσουν, να συνδιαλλαγούν, να παρανομήσουν... γιατί η πολυνομία, η διαφθορά, η ανηθικότητα είναι σε τέτοιο βαθμό ανεπτυγμένες σε μερικούς κλάδους που γίνονται εμπόδια αξεπέραστα... είναι τα εδώ και 30 χρόνια γνωστά αντικίνητρα της ελληνικής οικονομίας. Γι' αυτό και δεν έρχονται ξένες επενδύσεις. Γι' αυτό και δεν γίνονται επενδύσεις.

Καθώς τα τεχνικά χαρακτηριστικά της τότε χρηματιστηριακής κρίσης είναι λίγο πολύ γνωστά, θέλησα να δώσω έμφαση στα πιο βαθειά προβλήματα που κατά την άποψή μου δημιούργησε. Προβλήματα που είναι άμεσα συνδεδεμένα με τη σημερινή κρίση καθώς πιστεύω ότι αποτελούν μέρος της γενεσιουργού αιτίας. Άρα η λύση θα πρέπει να προσανατολιστεί και στην αντιμετώπιση τους. _ (δγκ)

Η αντίσταση του Καποδίστρια

(5.5.2020)

Η Μεγάλη Ελληνική Επανάσταση του 1821 ήταν μέρος μιας αλυσίδας ιστορικών γεγονότων που καταδεικνύουν τις διαρκείς προσπάθειες των Ελλήνων να ανακτήσουν την ελευθερία τους. Από την Χειμάρρα μέχρι τον Πόντο κι από την Μακεδονία μέχρι την Κρήτη οι Έλληνες διαρκώς διεκδικούσαν με τα όπλα την αναγέννηση τους. Οι προσπάθειες τους καρποφό-

ρησαν τελικά, έστω και μερικώς, μετά την Επανάσταση του 1821. Αυτό οφείλεται στην αυτοθυσία των αγωνιστών αλλά και στην εμπνευσμένη ηγεσία φωτεινών προσώπων του Ελληνισμού. Ένας εκ των θεμελιωτών της παλιγγενεσίας είναι ο Ιωάννης Καποδίστριας, η συμμετοχή του οποίου στους εθνικούς αγώνες είχε ξεκινήσει πολλά χρόνια πριν το 1821. Η άχλη της ιστορίας λόγω ανεπαρκούς μελέτης αλλά και αντικειμενικών δυσκολιών εμποδίζει ίσως την ολοκληρωμένη κατανόηση του άθλου της ελληνικής επανάστασης. Αυτό δυσχεραίνεται περισσότερο από σκόπιμη ή μη διαστρέβλωση και αναπαραγωγή ιστορικών ανακριβειών. Ο ήλιος της ιστορικής γνώσης όμως έχει τη δύναμη να διαλύσει κάθε σκοτάδι αμάθειας και ψεύδους. Η αποκάλυψη των γεγονότων είναι χρέος όλων μας.

Ύψιστης σημασίας γεγονός αποτέλεσε, κατά τη γνώμη μου, η υπεράσπιση της Λευκάδας στα 1807 έναντι του Αλήπασα από τους ενωμένους Έλληνες οπλαρχηγούς υπό τον Ιωάννη Καποδίστρια. Ο Καποδίστριας πήγε στη Λευκάδα ως έκτακτος επίτροπος της κυβέρνησης της αυτόνομης Επτανησιακής Πολιτείας για να συντονίσει την άμυνα του νησιού από κοινού με τους Ρώσους έναντι των οθωμανικών στρατευμάτων του Αλήπασα και το κατάφερε. Ο Καποδίστριας μαζί με Έλληνες Κερκυραίους και τον Δεσπότη Άρτας και Ναυπάκτου Ιγνάτιο εμψύχωσε, προετοίμασε και ενέπνευσε τους Λευκαδίτες. Κάλεσε δε την τότε πολεμική αφρόκρεμα του ελληνισμού. Οι Δημήτρης Καραΐσκος, Κατσαντώνης, Λεπενιώτης, Κολοκοτρώνης, Φώτος Τζαβέλλας, Κίτσος Μπότσαρης, Χρηστάκης Καλόγερος, Δράκος Γρίβας, Νότης Μπότσαρης,

Νάστος Ζέρβας, Κώστας Δεσπότης, Χορμόβας, Δαγκλής, Καλόγερος, Γεώργιος Γρίβας, Απόστολος Λεβεντάκης, Χρήστος Θωμάς, Ιωάννης Γούστης, Αναστάσιος Τσέγιος, Ιωάννης Κουρούπης, Κόγκας, Κατσίμπαλης, Νάστος Τζίμας, Αναγνωσταράς, Χρυσοσπάθης, Δημητρακόπουλος, Φαρμάκης, Σκυλοδήμος, Κουμπάρης, Παντούλας, Διαμάντης Τζίμας, Τζονιός, Κώστας Αποστόλης, Κουτσικόπουλος, Ιωάννης Καστανάς, Καλόγερος Τσάμης, Περραιβός, Απόστολος Μπόδος, Χρήστος Μπόδος και ο Έλληνας στρατηγός του ρωσικού στρατού Εμμανουήλ Παπαδόπουλος έδωσαν το παρόν.

Η επιχείρηση στρατιωτικά ήταν επιτυχής. Οι Έλληνες νίκησαν τους Οθωμανούς και κράτησαν τη Λευκάδα. Ο διεθνής ορίζοντας όμως ήταν συννεφιασμένος. Την ίδια χρονιά τα Επτάνησα πέρασαν στη γαλλική επιρροή μέχρι το 1810 οπότε ανέλαβαν οι Άγγλοι. Εν τω μεταξύ ο Φώτος Τζαβέλλας φαρμακώθηκε από τον Αλήπασα το 1809 στην Κέρκυρα. Ομοίως ο Κίτσος Μπότσαρης δολοφονήθηκε στην Άρτα το 1813. Εξοντώθηκαν επίσης ο Παπαθύμιος Βλαχάβας μετά την αποτυχημένη επανάσταση του το 1808, ο Κατσαντώνης με τον αδερφό του Χασιώτη το 1808 κι ο άλλος αδερφός του Λεπενιώτης το 1812 όπως και άλλα παλικάρια. Οι Οθωμανοί δηλαδή είχαν καταλάβει τον κίνδυνο και προσπαθούσαν να εξοντώσουν κάθε ελληνική πολεμική δύναμη. Δεν τα κατάφεραν. Η ιστορική εξέλιξη τους διέψευσε.

Παρά την πτώση του Σουλίου, παρά τις διώξεις Κλεφτών κι Αρματολών σε Ρούμελη, Ήπειρο, Μακεδονία, Πελοπόννησο, Κρήτη, Θεσσαλία οι Έλληνες συνέχιζαν να συσπειρώνονται για τον μεγάλο ξεσηκωμό

τους. Μυστικά αλλά με σύστημα και επιμονή άρχισαν να οργανώνονται. Αυτό καταδεικνύει κατά τη γνώμη μου αυτό το ιστορικό γεγονός. Η συγκέντρωση στα 1807 της αφρόκρεμας των Ελλήνων οπλαρχηγών υπό τον Καποδίστρια σηματοδοτεί την έναρξη της πολεμικής προετοιμασίας του Έθνους. Από τότε άλλωστε ξεκίνησαν πολλοί πολεμιστές να υπηρετούν στο ρωσικό, στο γαλλικό ή στον αγγλικό στρατό αναπτύσσοντας πολεμική δραστηριότητα σε διάφορες περιοχές. Από τότε επίσης ξεκίνησε ο Καποδίστριας τη διεθνή διπλωματική του πορεία. Όσο κι αν οι τότε ενέργειες καλύπτονται από άκρα μυστικότητα, τα μετέπειτα γεγονότα μας επιτρέπουν να κατανοούμε πληρέστερα την ιστορική ροή. Έκτοτε πάντως Καποδίστριας και Οπλαρχηγοί ήταν σε διαρκή επικοινωνία._ (δγκ)

Οικονομία Πολιτισμού

(2.2.2020)

Προσωπικά, ως οικονομολόγος και ως πολίτης, έχω καταλήξει στην άποψη ότι για να ανακάμψει η ελληνική οικονομία πρέπει να τη συνδέσουμε με το μεγαλύτερο περιουσιακό μας στοιχείο, τον πολιτισμό μας. Προτείνω λοιπόν να κάνουμε την οικονομία μας, Οικονομία Πολιτισμού, ώστε μέσω της ανάδειξης του πολιτισμού μας να έρθει η οικονομική ανάπτυξη του τόπου μας.

Ως Πολιτισμό αντιλαμβάνομαι τη σύμμετρη συμμετοχή στη ζωή των τριών στοιχείων που την απαρτίζουν: της ύλης, της ψυχής και του πνεύματος. Για να δώσω

ένα παράδειγμα, πολιτισμός είναι η μουσική. Για να δημιουργηθεί μουσική απαιτείται κατάθεση ψυχής, γι' αυτό άλλωστε κι η μουσική αγγίζει τις ψυχές των ανθρώπων. Απαιτείται όμως και συμμετοχή της ύλης, το σώμα που θα παίξει το μουσικό όργανο ή το σώμα που θα το κατασκευάσει το όργανο που κι αυτό αποτελείται από ύλη. Αυτό με τη σειρά του απαιτεί τη συμμετοχή του πνεύματος. Την τέχνη του μάστορα που θα το κατασκευάσει, τέχνη που χρησιμοποιεί γεωμετρία, μαθηματικά. Μαθηματικά βέβαια, δηλαδή το πνεύμα, χρησιμοποιεί και η μουσική. Η μουσική με τη σειρά της, αφού γεννηθεί, επηρεάζει και το μυαλό και την ψυχή και το σώμα. Αν είναι καλή μουσική τα επηρεάζει θετικά. Αν είναι κακή, αρνητικά. Έτσι, σαν τη μουσική, λειτουργεί συνολικά ο Πολιτισμός. Όσο πιο ποιοτική, συμμετρική και αρμονική είναι η συμμετοχή των τριών στοιχείων: της ύλης, της ψυχής και του πνεύματος, τόσο υψηλότερος είναι και ο παραγόμενος Πολιτισμός.

Τι αντιλαμβάνομαι τώρα ως Ανάπτυξη; Τον βαθμό εξέλιξης της ζωής μας. Ο ρυθμός που η ζωή μας βελτιώνεται είναι ανάπτυξη. Αν η ζωή μας δεν εξελίσσεται δεν έχουμε ανάπτυξη. Και για να 'χει δύναμη η ανάπτυξη τι χρειάζεται; Πολιτισμό. Πολιτισμό όμως υψηλό, πολιτισμό ποιοτικό. Χρησιμοποιώντας πάλι το παράδειγμα της μουσικής, ως οικονομική δραστηριότητα αυτή τη φορά, μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι η μουσική μπορεί να γεννήσει χρήμα, να τονώσει επαγγέλματα, να φέρει υλική ευμάρεια και να οδηγήσει σε ανάπτυξη. Ότι δε ισχύει για τη μουσική ισχύει συνολικά για τον πολιτισμό. Η ανάδειξη του πολιτισμού μπορεί να οδηγήσει σε οικονομική ανά-

πτυξη.

Εδώ ακριβώς βρίσκεται και το δικό μας συγκριτικό πλεονέκτημα. Ο ελληνικός μας πολιτισμός. Πολιτισμός με ποιότητα, με βάθος. Πολιτισμός με μοναδική ικανότητα να βελτιώνει με μέτρο και αρμονία τις ζωές των ανθρώπων. Πολιτισμός που καλύπτει κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα: τη μουσική, το χορό, τη διατροφή, το διάβασμα, τον αθλητισμό, τις τέχνες και τις επιστήμες όλες.

Ενώ όμως όλοι μας τα γνωρίζουμε αυτά γεννιέται το ερώτημα: τι κάνουμε; Τα έχουμε αυτά στη ζωή μας; Έχει ποιότητα η ζωή μας! ΟΧΙ όσο θα έπρεπε. Μπορούμε να ζήσουμε καλύτερα.

Εδώ εδράζει η πρόταση μου: ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΔΡΑΣΟΥΜΕ. Να δράσουμε ως πολίτες. Να συνεννοηθούμε, να σχεδιάσουμε και να υλοποιήσουμε μια καλύτερη ζωή. Πιο συγκεκριμένα προτείνω να κάνουμε την οικονομία μας, Οικονομία Πολιτισμού.

Τι σημαίνει αυτό; Σημαίνει να συνδέσουμε το ευ ζην με το ζην. Σημαίνει να συνδέσουμε τον πολιτισμό μας με την καθημερινότητα μας, την επιβίωση μας. Να αξιοποιήσουμε το μεγαλύτερο συγκριτικό μας πλεονέκτημα, το μεγαλύτερο περιουσιακό μας στοιχείο. Είμαστε κληρονόμοι ενός ζωντανού πολιτισμού που όμως δεν τον έχουμε συνδέσει επαρκώς με την οικονομία μας.

Εδώ ακριβώς εστιάζει η πρόταση μου. Να συνδέσουμε ΑΜΕΣΑ όλους τους τομείς της οικονομίας μας με τον πολιτισμό μας.

Για να γίνω πιο κατανοητός θα χρησιμοποιήσω ως

παράδειγμα τον τουρισμό. Οι ξένοι δεν έρχονται για ήλιο και θάλασσα, αυτά υπάρχουν κι αλλού. Ακόμα και Τούρκοι τουρίστες στη Χίο, θυμάμαι προ δεκαετίας, αν κι έχουν απέναντι ακριβώς ίδιο περιβάλλον, με το που έρχονταν στο νησί ξετρελαίνονταν! Γιατί; Για τα φαγητά μας, τη μουσική μας, τους χορούς μας, τη φιλοξενία μας. Αυτό το «κάτι» που μόνο εδώ, βρίσκει ένας ξένος. Αυτό το «κάτι» όμως είναι ο πολιτισμός μας. Και τα ίδια με τους Τούρκους έλεγαν Άγγλοι, Γάλλοι, Ρώσοι, Αμερικάνοι, Κινέζοι. Ο τουρισμός λοιπόν είναι ένα παράδειγμα που μας δείχνει πως ο πολιτισμός μπορεί να οδηγήσει σε ανάπτυξη. Να μας φέρει χρήμα. Μας δείχνει όμως και τι μπορεί να συμβεί στην οικονομία, στο περιβάλλον, στην κοινωνία όταν το χρήμα αλόγιστα και χωρίς έλεγχο μας απομακρύνει από τον πολιτισμό μας. Όταν απολίτιστοι επαγγελματίες προσελκύουν απολίτιστους πελάτες. Όταν οι ίδιοι οι ξένοι τουρίστες απομακρύνονται γιατί δε βρίσκουν αυτό για το οποίο έρχονται, να γευτούν Ελλάδα.

Όλα αυτά όμως είναι θεωρία. Για να αποκτήσει αξία η θεωρία πρέπει να γίνει πράξη. Να συνδεθεί το ζην με το ευ ζην. Να πάψει ο πολιτισμός να είναι κάτι ελιτίστικο, ένα χόμπυ που γεμίζει τις περισσευάμενες ώρες, ένα πάρεργο της ζωής μας. Να συνειδητοποιήσουμε ότι ο πολιτισμός, θέλοντας και μη, μας αφορά όλους, πάντα και παντού. Γιατί πολιτισμός δεν είναι μόνο η φιλοσοφία και οι καλές τέχνες. Πολιτισμός είναι το σύνολο της ζωής μας. Είναι η διατροφή μας, το ντύσιμο μας, ο τρόπος που κινούμαστε, ο τρόπος που δουλεύουμε. Ο τρόπος που βγάζουμε χρήμα για να ζήσουμε είναι πολιτισμός. Το ε-

μπόριο, οι υπηρεσίες, η παραγωγή μας είναι πολιτισμός. Μπορούμε όμως και οφείλουμε να του σουμε ποιότητα. Θα μας ωφελήσει τριπλά: ψυχικά, πνευματικά και υλικά.

Περιουσία μας κι οδηγός μας είναι η ζώσα κληρονομιά μας. Ο ελληνικός πολιτισμός. Ο ελληνικός τρόπος ζωής που χρειάζεται όμως να τον ξαναβρούμε, να τον ξαναγνωρίσουμε, να τον ξανακάνουμε δικό μας και να τον δυναμώσουμε με τις δικές μας σύγχρονες ανάγκες και δυνατότητες. Με όρεξη και μεράκι.

Γιατί όπως ο Πολιτισμός, έτσι κι η Ανάπτυξη θέλει μέτρο κι αρμονία. Η οικονομία δεν μπορεί να αναπτύσσεται μονόπλευρα και χωρίς ποιότητα. Ούτε χωρίς προγραμματισμό και χωρίς έλεγχο, Οι δυνατότητες μας πάντως είναι τεράστιες: η ελληνική κουζίνα, τα ελληνικά κρασιά, η μουσική, οι χοροί μας, οι τέχνες μας, οι επιστήμες μας. Ταλέντα μάλιστα υπάρχουν ακόμα πολλά στη χώρα μας με καινοτόμες ιδέες, με όρεξη και πολύ μυαλό. Αρκεί να αποφασίσουμε να τα αξιοποιήσουμε, με ΣΥΣΤΗΜΑ και ΜΕΘΟΔΙΚΑ. Να κάνουμε την οικονομία μας, Οικονομία Πολιτισμού._ (δγκ)

Πρόταση Οικονομικής Ανάπτυξης

75 δις Χ 10 χρόνια = 750 δις ευρώ

(4.4.2020)

Ο χρόνος έχει καθοριστική σημασία στην ανθρώπινη ζωή. Η έγκαιρη επέμβαση σώζει. ΣΗΜΕΡΑ η Ελλάς

οφείλει να σχεδιάσει ΑΜΕΣΑ ένα ολοκληρωμένο σχέδιο οικονομικής ανασυγκρότησης. Αύριο ίσως είναι αργά.

Το συγκεκριμένο σχέδιο οικονομικής ανάπτυξης ύψους 750 δις ευρώ που προτείνω αφορά ένα εθνικό σχέδιο αστικής ανασυγκρότησης. Μια πρόταση κατασκευής 10 νέων πόλεων σε βάθος 10ετίας.

Όσο μεγάλο κι αν φαίνεται το απαιτούμενο κεφάλαιο είναι εφικτό και κυρίως είναι ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΟ για την ανάταξη της ελληνικής οικονομίας. Η Ελλάς μπορεί και οφείλει να τα καταφέρει.

Χρηματοδότηση: 1/3 εθνική συμμετοχή, 1/3 διεθνής συμμετοχή και 1/3 ιδιωτική συμμετοχή.

Εθνική συμμετοχή 250 δις ευρώ: η Ελλάς δεν έχει απολέσει το δικαίωμα έκδοσης νομίσματος. Το έχει συνεκχωρήσει στην ΕΚΤ. Έχει λοιπόν το δικαίωμα να ζητήσει από τους εταίρους μας 250 δις ευρώ για συγκεκριμένο σκοπό. ΑΝ αρνηθεί η ΕΚΤ τότε η χώρα πρέπει να επιστρέψει σε εθνικό νόμισμα. Προσωπική μου γνώμη βέβαια είναι να έχουμε ως πρώτη επιλογή την παραμονή στο ευρώ και γι αυτό πρέπει ΝΑ ΕΞΑΝΤΛΗΣΟΥΜΕ ΚΑΘΕ ΜΕΣΟ διαπραγμάτευσης. Αν όμως δεν εισακουστούμε τότε ΠΡΟΕΧΕΙ η εθνική επιβίωση.

Διεθνής συμμετοχή 250 δις ευρώ: η Ελλάς μπορεί να επιτύχει διεθνή οικονομική συμμαχία με άλλες χώρες που με την οικονομική συμμετοχή τους θα συνδράμουν με τη σειρά τους τις δικές τους επιχειρήσεις. Η διπλωματία και η γεωπολιτική άμιλλα καθιστούν το έδαφος γόνιμο όταν υπάρχει ολοκληρωμένο σχέδιο.

Οι καιροί μας ευνοούν.

Ιδιωτική συμμετοχή: Ανοιχτή πρόσκληση σε επιχειρήσεις ανά την υφήλιο μπορεί να προσελκύσει επενδυτές όλων οικονομικών δραστηριοτήτων. Ένα τεκμηριωμένο σχέδιο αστικής ανάπτυξης προσφέρει ελκυστικότατες οικονομικές αποδόσεις.

Το σχέδιο

Σχεδιασμός κατασκευής 1 νέας πόλης ανά έτος με στόχο τις 10 πόλεις σε βάθος δεκαετίας. Κόστος κατασκευής ανά πόλη των 200.000 κατοίκων 75 δις ευρώ (375 χιλιάδες ευρώ κόστος ανά κάτοικο).

Εμπόδια

- Παλαιοκομματικές αντιλήψεις, που όμως θα σαρωθούν από την εθνική ανάγκη και τη λαϊκή ομοψυχία. Η επιτυχία είναι ζήτημα κοινής απόφασης.

- Ατομικά συμφέροντα, που όμως σύντομα θα διαπιστώσουν ότι όχι μόνο δεν έχουν να χάσουν αλλά αντίθετα θα ωφεληθούν πολλαπλάσια. Οι ιδιοκτήτες υφιστάμενων ακινήτων, για παράδειγμα, ίσως νιώσουν ότι θα απαξιωθούν οι περιουσίες αλλά αντίθετα θα δουν γρήγορα το εισόδημα τους να αυξάνεται. Ο οικοδομικός οργασμός θα προσελκύσει τέτοια ανθρώπινη δραστηριότητα που δεν θα επαρκούν τα υφιστάμενα διαμερίσματα να καλύψουν τη ζήτηση. Οι νέες επενδυτικές ευκαιρίες που θα προκύψουν δε, θα είναι τέτοιες που θα εκτοξεύσει το μέσο ατομικό εισόδημα.

- Γραφειοκρατικές αγκυλώσεις, που όμως θα καμφθούν με κατάλληλη ηγεσία και κυρίως θα λυγί-

σουν υπό το βάρος των αναγκών που θα προκύψουν.

Οφέλη

- Άμεση ανάταξη της οικονομίας.
- Διάχυση της οικονομικής δράσης σε όλους τους τομείς: παραγωγή, εμπόριο, υπηρεσίες.
- 25% αύξηση του ΑΕΠ.
- Επιπλέον κρατικά έσοδα 15 δις ευρώ που μπορούν να διατεθούν ΑΜΕΣΑ σε υγεία, παιδεία και ένοπλες δυνάμεις.
- Εξυγίανση της οικονομικής δραστηριότητας.
- Ευελιξία σχεδιασμού και δράσης.

Όσο κι αν ξενίζει το ύψος του προτεινόμενου σχεδίου, η πραγματικότητα είναι ότι η χώρα μας έχει ήδη διαχειριστεί τις τελευταίες δεκαετίες ανάλογα κεφάλαια. Τα διέθεσε όμως χωρίς ολοκληρωμένο σχέδιο και τα σπατάλησε σε μη αποδοτικές δράσεις. Οφείλουμε να διδαχθούμε από το πρόσφατο παρελθόν και να μην επαναλάβουμε τα ίδια λάθη. Τώρα ΔΕΝ υπάρχει περιθώριο αποτυχίας. Βασική βέβαια προϋπόθεση επιτυχίας του σχεδίου είναι η ύπαρξη εμπνευσμένης ηγεσίας και πανεθνικής συστράτευσης. Το έθνος μας εντός και εκτός της χώρας διαθέτει το απαιτούμενο ανθρώπινο κεφάλαιο. Αν εξασφαλιστεί και η πρέπουσα ομοψυχία μπορούμε για μια ακόμη φορά να εκπλήξουμε και να εμπνεύσουμε ολόκληρη την υφήλιο.

Το προτεινόμενο σχέδιο στοχεύει στην αναθέρμανση

της ελληνικής οικονομίας και ΚΥΡΙΩΣ στην εξυγίανση της οικονομικής και κοινωνικής ζωής. Οι πόλεις μας είναι σε μεγάλο βαθμό άσχημες και γερασμένες. Έχουν χτιστεί με άσχημο τρόπο σε δύσκολες εποχές όταν ζητούμενο ήταν η επιβίωση και μόνο. Η επιβίωση βέβαια παραμένει ζητούμενο αλλά οφείλουμε εκτός από το ζην να σχεδιάσουμε και το ευ ζην.

Το ευ ζην είναι αυτό που τελικά θα μας εξασφαλίσει όχι μόνο ποιότητα αλλά και αυτήν την επιβίωση μας. Η απάντηση στα σημερινά μας αδιέξοδα είναι ο ελληνικός πολιτισμός μας, πολιτισμός πανανθρώπινος._ (δγκ)

Συνταγματική μεταρρύθμιση

(24.4.2020)

Η δημοκρατία είναι κατά τη γνώμη μου το καλύτερο πολίτευμα για την πρόοδο των ανθρώπων. Γιατί όταν οι αποφάσεις λαμβάνονται από πολλούς τότε μειώνονται οι πιθανότητες για λάθη και αστοχίες. Η ποιότητα της δημοκρατίας δε, επηρεάζει άμεσα την ποιότητα της ζωής μας. Το πολίτευμα άλλωστε έχει καθοριστική σημασία για την οικονομική πολιτική που ακολουθείται. Βέβαια ένα από τα μειονεκτήματα της δημοκρατίας είναι ο κίνδυνος να παρασυρθεί ο λαός από φαύλους δημαγωγούς και πονηρούς δημοκόπους. Γι' αυτό το λόγο θεμέλιο του δημοκρατικού πολιτεύματος είναι ο Νόμος, δηλαδή το Σύνταγμα. Όταν αυτό καταστρατηγείται, όταν οι νόμοι καταπατούνται, τότε το πολίτευμα διολισθαίνει από δημοκρατία σε φαυλοκρατία και από πολίτευμα υπέρ

των πολλών γίνεται πολίτευμα υπέρ των λίγων.

Το πολίτευμα που έχουμε σήμερα είναι δημοκρατικό; Έχουμε αληθινή δημοκρατία; ΟΧΙ. Γιατί καταρχήν απουσιάζει μια εκ των βασικών αρχών της δημοκρατίας, η διάκριση των εξουσιών. Επίσης η κυβέρνηση εκλέγεται με ποσοστό μειοψηφίας κι όχι πλειοψηφίας, ενώ υπάρχουν και ένα σωρό άλλα ελλείμματα δημοκρατίας. Το χειρότερο όμως είναι ότι ο λαός ΔΕΝ συμμετέχει ενεργά στα κοινά. Πέραν της ψήφου, υπό τις ελλειμματικές συνθήκες των εκλογών, η πολιτική έχει καταντήσει ελιτίστικο σπορ σε στίβο φθοροποιών αγωνισμάτων. Η κοινωνική ηθική απουσιάζει από την άσκηση της πολιτικής που εξοβελίζει την αξιοκρατία, την ισοπολιτεία, τη δικαιοσύνη. Καταλήγει έτσι όπως διαρκώς διαπιστώνουμε σε αναποτελεσματικότητα.

Τα προβλήματα της ελληνικής πολιτείας όμως έχουν πλέον γιγαντωθεί. Το βιοτικό μας επίπεδο διαρκώς ολισθαίνει και είναι πια ορατός ο κίνδυνος άμεσης ραγδαίας επιδείνωσης. Προσωπική μου γνώμη είναι ότι ο σημερινός τρόπος που κυβερνιόμαστε ως λαός είναι αναχρονιστικός. Αποτέλεσμα αυτού είναι και η αδυναμία εφαρμογής επιτυχημένης οικονομικής πολιτικής που να οδηγεί σε οικονομική ανάπτυξη. Ακόμα και σωστά μέτρα ή ορθές προτάσεις δεν μπορούν να εφαρμοστούν με τρόπο ώστε να δώσουν πρακτικά αποτελέσματα. Το σημερινό πολιτικό σκηνικό δεν το επιτρέπει.

Μία εκ των βασικών αιτιών του σημερινού αδιεξόδου είναι το ισχύον Σύνταγμα. Εκτός του ότι και αυτό εφαρμόζεται πλημμελώς δεν επαρκεί ώστε να διασφαλίζει την ύπαρξη πραγματικού δημοκρατικού πο-

λιτεύματος. Ανεξάρτητα από την ιστορική διαδρομή του, σήμερα εκ των πραγμάτων είναι ανεπαρκές. Προτείνω λοιπόν να ξεκινήσουμε άμεσα τη διαδικασία υιοθέτησης νέου Συντάγματος.

Η δική μου πρόταση για το νέο Σύνταγμα των Ελλήνων έχει ως εξής:

Να διασφαλίζονται 3 βασικές αρχές: η διάκριση των εξουσιών, η πραγματική συμμετοχή του λαού και η ισονομία.

Νομοθετική εξουσία

Η Βουλή πρέπει να αποσυνδεθεί από την Κυβέρνηση. Να είναι ένα σώμα 500 βουλευτών που θα εκλέγονται με ΚΛΗΡΩΣΗ (με αντιπροσωπευτικά κριτήρια όπως: ηλικία, μόρφωση, περιοχή, φύλο κλπ). Η θητεία διάρκειας 1 έτους να είναι υποχρεωτική για όσους κληρωθούν με την αντίστοιχη αποζημίωση, χωρίς δικαίωμα επανεκλογής. Η βουλευτική αποζημίωση να ισούται με τις απολαβές των ανωτάτων δημοσίων λειτουργών. Όλοι οι νόμοι (που θα προετοιμάζονται και θα προτείνονται από την Κυβέρνηση ή άλλους φορείς) να εγκρίνονται μόνο από τη βουλή με απόλυτη πλειοψηφία. Φυσικά για ειδικές περιστάσεις (πόλεμοι, θεομηνίες κλπ) μπορούν να υιοθετηθούν ειδικές συνθήκες, αλλά κατά τη γνώμη μου αυτό είναι περιττό.

Εκτελεστική εξουσία

Οποιοσδήποτε θέλει μπορεί να θέσει υποψηφιότητα για Πρωθυπουργός με τη διενέργεια εκλογών όπως και σήμερα κάθε 4 χρόνια. Με τη διαφορά η Κυβέρνηση να εκλέγεται δια της ΨΗΦΟΥ του λαού με από-

λυτη πλειοψηφία σε επαναληπτικές εκλογές μεταξύ των δυο πρώτων. Ο επικεφαλής της Κυβέρνησης να κυβερνά εφαρμόζοντας τους ελληνικούς νόμους τους οποίους όμως ΔΕΝ ψηφίζει αυτός, αλλά η πραγματικά ανεξάρτητη Βουλή.

Ελεγκτική εξουσία

Ως ελεγκτικό όργανο των άλλων δύο εξουσιών προτείνεται η σύσταση Σώματος Γερουσίας ΑΡΙΣΤΗΝΔΗΝ 100 μελών από όλο το φάσμα του επιστημονικού και πνευματικού κόσμου της χώρας. Η βουλή να εγκρίνει ως Γερουσιαστές με 3ετή θητεία πολίτες άνω των 65 ετών με την εφαρμογή προεπιλεγμένων αντιπροσωπευτικών κριτηρίων (πανεπιστημιακοί, δικαστικοί, στρατιωτικοί, λογοτέχνες, άνθρωποι του πνεύματος και του πολιτισμού, πολίτες με κοινωνική προσφορά κλπ). Τον ακριβή τρόπο επιλογής των Γερουσιαστών είναι κάτι που όλοι μαζί μπορούμε να συμφωνήσουμε. Το ζητούμενο πάντως είναι να υπάρξει ένα σώμα ηθικών και πνευματικών ανθρώπων που θα ελέγχει προς όφελος του λαού τη διακυβέρνηση του τόπου(χωρίς πρόσθετη αμοιβή αφού θα έχουν ήδη τη σύνταξη τους και τα έξοδα τους θα καλύπτονται από το δημόσιο). Η σημερινή Προεδρία της Δημοκρατίας είναι κατά τη γνώμη μου περιττή.

Όλα αυτά βέβαια δεν είναι παρά μια ιδέα. Μια πρόταση, όπως και δεκάδες άλλες που μπορεί να υπάρξουν. Αν όλοι μαζί το συζητήσουμε και το μελετήσουμε μπορούμε να πετύχουμε ουσιαστικές αλλαγές στην πολιτική μας ζωή. Αρκεί να γίνει η αρχή. Πως μπορεί να γίνει αυτό πρακτικά; Να κληθεί ο ελληνικός λαός να αποφασίσει με δημοψήφισμα αν επιθυμεί

νέο Σύνταγμα. Εφόσον ο λαός αποφανθεί θετικά, να συσταθεί με κλήρωση ένα σώμα χιλίων επιστημόνων που σε σύντομο χρονικό διάστημα να παρουσιάσει προς έγκριση το νέο Σύνταγμα. Την προεργασία, για παράδειγμα, μπορούν να κάνουν επιτροπές σε κάθε νομό και αντιπρόσωποί τους να μελετήσουν στη συνέχεια κεντρικά την ενιαία πρόταση. Να προκηρυχθούν εκλογές και να ξεκινήσει ο τόπος να διοικείται με βάση το καινούργιο Σύνταγμα.

Είναι κάτι που το έθνος μας μπορεί να φέρει εις πέρας. Η κοινωνία μας πιστεύω ότι έχει το ανθρώπινο κεφάλαιο και τις απαιτούμενες δυνάμεις να εξυγιάνει τη δημόσια ζωή. Μπορούμε να τα καταφέρουμε. Πάνω απ' όλα όμως πιστεύω ότι πρέπει να το κάνουμε για να μπορέσουμε να αντιμετωπίσουμε τις προκλήσεις που έρχονται με τρόπο δημοκρατικό και στέρεο. Το οφείλουμε στους εαυτούς μας αλλά και στις μέλλουσες γενιές._ (δγκ)

Ο ήρωας Μακρυγιάννης

(21.5.2020)

Εφτά σοβαρά τραύματα μέτρησε ο γιατρός στο σώμα του νεκρού πολεμιστή το 1864 κι αμέτρητες άλλες μικρότερες ουλές από σπαθιές και βόλια. Παράσημα οι λαβωματιές του επαναστάτη Μακρυγιάννη που 23 ετών ξεκίνησε το 1821 να πολεμά για την ελευθερία του έθνους. Από τους γνωστούς ήρωες ο Μακρυγιάννης είναι αυτός που στο πρόσωπο του αντιπροσωπεύεται πληρέστερα ο ελληνικός λαός. Χωρίς να είναι στρατιωτικός, κοτζαμπάσης, επιστήμων ή

προύχοντας του εξωτερικού έπεσε απ' την πρώτη στιγμή στη φωτιά της Επανάστασης. Πολέμησε, μάτωσε, κινδύνεψε, φυλακίστηκε αλλά δεν σταμάτησε ποτέ να πολεμά για την απελευθέρωση του Γένους. Γι' αυτό και αγαπήθηκε από τον απλό λαό και κυρίως στην λατρεμένη του Αθήνα όπου εγκαταστάθηκε, η μνήμη του διατηρήθηκε πάντα με αγάπη. Σε αντίθεση με όλους ανεξαιρέτως τους πολιτικούς που τον πολέμησαν και με μανία προσπάθησαν να τον αποδομήσουν. Προσπάθεια που δυστυχώς συνεχίζεται μέχρι τις μέρες μας. Γιατί το επαίσχυντο σύστημα που κυριάρχησε στη χώρα με την Απελευθέρωση δυστυχώς διατηρείται μέχρι σήμερα. Αυτό το σύστημα ιδιοτελών υποτακτικών ξένων συμφερόντων που παραπλανώντας το λαό φροντίζουν σε βάρος της πατρίδας τη δική τους ωφέλεια.

Τρεις είναι οι κυριότερες κατηγορίες που δόλια συκοφαντούν τον ήρωα Μακρυγιάννη. Ότι ήταν τοκογλύφος, ότι πλούτισε και ότι υπηρετούσε ξένες πρεσβείες. Όσον αφορά την τοκογλυφία αναφέρονται στο εμπόριο που έκανε ο Μακρυγιάννης μέχρι το 1821. Δεν λένε όμως ότι έτσι γινόνταν τότε το εμπόριο, με δανεισμό υψηλού επιτοκίου και με τεράστιο ρίσκο. Το εμπόριο ήταν το μόνο που οι φτωχοί ακτήμονες Έλληνες μπορούσαν ασχοληθούν αφού κι οι τέχνες ακόμη ανήκαν σε συντεχνίες. Έμποροι άλλωστε ήταν κι οι πρωτοπόροι της Φιλικής Εταιρείας που κι αυτούς σήμερα προσπαθούν να αποδομήσουν γιατί δεν μπορούν να αποδεχτούν ότι η Ελληνική Επανάσταση έγινε κυρίως από τον απλό λαό. Δεν έγινε ούτε από ευγενείς ούτε από ξένα κέντρα. Ο Μακρυγιάννης όμως που προσπαθούσε σαν ορφανό

φτωχόπαιδο να επιβιώσει και να προκόψει, δεν δίστασε στιγμή να παρατήσει τα πάντα και να σηκώσει τ' άρματα ενάντια στον ξένο δυνάστη.

Κατηγορούν τον Μακρυγιάννη για τοκογλύφο αλλά κι ότι πλούτισε. Τον κατηγορούν ότι ζητούσε λεφτά κατά την επανάσταση. Ξεχνούν όμως ότι όλοι οι οπλαρχηγοί έψαχναν και ζητούσαν χρήματα για να συντηρήσουν τους πολεμιστές τους. Ξεχνούν επίσης ότι οι ΤΟΚΟΓΛΥΦΟΙ ΔΕΝ ΠΟΛΕΜΟΥΝ. Δεν πέφτουν στη φωτιά της μάχης, ούτε βγαίνουν μπροστά με το σπαθί στο χέρι. Οι πραγματικοί τοκογλύφοι κρύβονται την ώρα του κινδύνου και εμφανίζονται μετά χωρίς πληγές και ζητούν τιμές κι αξιώματα, θέσεις και αμοιβές. Ότι ακριβώς δηλαδή έκαναν όσοι τον κατηγορούν. Άνθρωποι απόλεμοι που φρόντισαν να καταλάβουν με κάθε τρόπο χρήσιμες θέσεις και να πλουτίσουν. Ας δείξουν πρώτα τις δικές τους πληγές κι ας τις συγκρίνουν με τις πληγές του Μακρυγιάννη. Ας συγκρίνουν και τις περιουσίες τους. Η μόνη περιουσία του Μακρυγιάννη ήταν ένα σπίτι κι ένα περιβόλι. Μ' αυτά και με μια διακοπτόμενη σύνταξη προσπαθούσε να ζήσει την υπερπολύτεκνη οικογένεια του. Βέβαια πάμπολλοι άλλοι αγωνιστές δεν είχαν ούτε αυτά γι' αυτό κι ο Μακρυγιάννης δεν σταμάτησε ποτέ να ζητά την αποκατάσταση των συμπολεμιστών του και συνεχώς βοηθούσε ακόμη και σε βάρος της οικογένειας του. Αν ήταν τέτοιος θα μπορούσε ο ίδιος να έχει πάρει και θέσεις κι αξιώματα και πλούτη. Αλλά ο Μακρυγιάννης εξήλθε του αγώνα πολύ φτωχότερος απ' ότι μπήκε, όπως πολλοί άλλοι γνήσιοι πατριώτες. Σε αντίθεση με άλλους που βρέθηκαν μετά την απελευθέρωση με αμέτρητα σπίτια,

μαγαζιά κι εργαστήρια και εκατοντάδες στρέμματα. Γι' αυτούς όμως οι σύγχρονοι επικριτές του δεν λένε κουβέντα. Τους ξεχνούν. Όπως ξεχνούν να αναφέρουν ότι αυτοί πλούτισαν γιατί προσκολλήθηκαν σε κάποια ξένη πρεσβεία. Δεν τσακώθηκαν βέβαια ούτε με τους ξένους ούτε με τους ντόπιους άρχοντες. Ο Μακρυγιάννης όμως ενώ στήριξε όλες τις ελληνικές κυβερνήσεις στην αρχή τους, στην πορεία όλες τις έλεγξε. Τις έκρινε και εναντιώθηκε σε κάθε αδικία και σε κάθε λάθος πολιτική. Γι' αυτό κι όλες τον κυνήγησαν, τον συκοφάντησαν και τον φυλάκισαν. Το ίδιο συνέβη άλλωστε σε όλους τους αγωνιστές της Επανάστασης. Οι πρεσβείες ενώ όλες προσπάθησαν να προσεταιριστούν τον Μακρυγιάννη βρήκαν άλλους υποτακτικούς, πρόθυμους και πειθήνιους συνοδοιπόρους.

Ο Μακρυγιάννης όπως ακριβώς κι ο ελληνικός λαός, χωρίς να λογαριάσει ζωή κι αγαθά, πολέμησε υπέρ πίστεως και πατρίδος. Στήριξε όλες τους κυβερνήτες της χώρας κι απ' όλους απογοητεύτηκε. Ζήτησε βοήθεια απ' όλα τα φιλικά κράτη κι απ' όλα εγκαταλείφτηκε. Είδε τους καπεταναίους του να πολεμιόνται αναμεταξύ τους, να επιδιώκουν δύναμη κι εξουσία. Είδε τους μορφωμένους Έλληνες του εξωτερικού να προσκολλούνται στους δυνατούς και να φροντίζουν τα συμφέροντα τους. Είδε τους πολιτικούς να δημιουργούν φατρίες, μίση και φαγωμάρα. Είδε εμφυλίους πολέμους εν μέσω επανάστασης, είδε ανείπωτη καταστροφή κι αδικίες. Είδε πολεμιστές να φυλακίζονται και να εξοντώνονται, αγωνιστές να πένονται, χήρες κι ορφανά να ζητιανεύουν. Είδε την Επανάσταση να κινδυνεύει και τελικά να μένει ανολοκλή-

ρωτη. Είδε απόλεμους ανθρώπους να τιμώνται, διεφθαρμένους να προωθούνται σε θέσεις, κλέφτες να πλουτίζουν. Είδε τους ξένους προστάτες να εκμεταλλεύονται την ανάγκη μας. Ο Μακρυγιάννης όμως, όπως ακριβώς κι ο ελληνικός λαός, όσο κι αν προδόθηκε από αδερφούς και ξένους, όσο κι αν λύγισε στην ανάγκη δεν υποτάχθηκε. Φυλακίστηκε γέρος και το λαβωμένο του κορμί σακατεύτηκε στο μπουντρούμι αλλά η ψυχή του έμεινε λέφτερη, σαν την ψυχή του λαού. Δεν σταμάτησε στιγμή να αγωνίζεται για την εθνική ολοκλήρωση.

Η Μεγάλη Ελληνική Επανάσταση είναι μοναδικό παγκόσμιο φαινόμενο κατά το οποίο ο λαός στάθηκε ψηλότερα από τους ηγέτες του. Μπορεί η ηγέτες του να σκοτώνονταν, να φυλακίζονταν, να εγκατέλειπαν ή να αποτύγχαναν αλλά ο λαός δεν σταματούσε. Έβγαζε νέους ηγέτες, τους στήριζε και τους ακολουθούσε. Ακόμα κι αν ξέμενε από ηγέτες συνέχιζε τον αγώνα. Μέχρι που ξέμεινε από δυνάμεις. Τότε υπέκυψε στην ανάγκη και δέχτηκε μια μισή απελευθέρωση. Μέχρι που τη συνέχισαν τα παιδιά του. Πάντα υπέρ πίστεως και πατρίδος. Αυτό είναι το Ελληνικό Έθνος γνήσιο παιδί του οποίου είναι ο Μακρυγιάννης.

Έσφαλε βέβαια, όπως έσφαλε κι ο λαός στηρίζοντας ανάξιους ανθρώπους, λαοπλάνους και στηριζόμενος σε ελπίδες μάταιες. Σφάλματα που δικαιολογούνται από τη φωτιά του πολέμου, την αμορφωσιά της εποχής και τις ανάγκες της επανάστασης. Το καταπληγωμένο κορμί του Μακρυγιάννη όμως όμοιο με το βασανισμένο κορμί της Ελλάδος είναι η απόδειξη της θυσίας εκείνων των ηρώων. Χάρη στους αγώνες και τα βάσανα εκείνων ήρθε η ελευθερία έστω και μι-

σή. Η ολοκλήρωση της δεν είναι χρέος δικό τους, εκείνοι έκαναν το χρέος τους, είναι χρέος των σημερινών Ελλήνων. Αυτό όμως προϋποθέτει γνώση της ιστορίας.

Όσοι αγαπούν την ιστορία οφείλουν να μελετήσουν την Επανάσταση του 1821, γέννημα της οποίας είμαστε, αφού όμως συμπεριλάβουν και τα απομνημονεύματα του Μακρυγιάννη. Χάρη στην έμφυτη κλίση του ήρωα για το γράψιμο και χάρη στον αείμνηστο Ιωάννη Βλαχογιάννη έχουμε ένα μοναδικό μνημείο ελληνικού λόγου. Όσοι θέλουν να γνωρίσουν τον ήρωα Μακρυγιάννη ας διαβάσουν τα απομνημονεύματα του κι ας μελετήσουν τα εξαιρετικά αρχεία του Βλαχογιάννη.

Η σημαντικότερη πάντως προσφορά του Μακρυγιάννη είναι τη γνώμη μου η μάχη των Μύλων στα 1825 όπου ηττήθηκε ο Ιμπραήμ και η Επανάσταση της 3ης Σεπτεμβρίου 1843 όπου αποκαταστάθηκε το Σύνταγμα. Για αυτά τα δυο γεγονότα ο Μακρυγιάννης συγκαταλέγεται στους εθνικούς ήρωες. Πλούσια βέβαια η πολεμική του δράση και πολύτιμη η συνεισφορά του στους εραστές της ιστορίας. Πάντα όμως πρέπει να λαμβάνουμε υπόψη τις συνθήκες της τότε εποχής με τις ανάγκες, τους κινδύνους και τους εμφυλίους πολέμους. Οι Μωραΐτες εχθρεύονταν τους Ρουμελιώτες, οι Ρουμελιώτες τους Σουλιώτες, οι Σουλιώτες τους Νησιώτες, οι Υδραίοι τους Σπετσιώτες, αυτοί κι οι δυο μαζί τους Ψαριανούς, οι Βαλτινοί τους Ξηρομερίτες, οι Ξηρομερίτες τους Αρτινούς κι ο κατάλογος συνεχίζεται μακρύς. Όταν σε αυτές τις αντιπαλότητες προστέθηκε η πανουργία πολιτικών και ξένων τότε γεννήθηκαν πολλά δεινά για το Έθνος.

Αυτές τις αδυναμίες υποδαύλισαν ξένα συμφέροντα που διατηρούνται μέχρι σήμερα. Ο καλοπροαίρετος μελετητής της ιστορίας πάντως οφείλει να φιλτράρει τις πηγές και να διασταυρώνει απόψεις και πληροφορίες.

Ο Μακρυγιάννης συμμετείχε από την αρχή στον αγώνα και είδε τον οπλαρχηγό Γώγο να κατηγορείται για προδοσία από απόλεμους πολιτικούς και αντίπαλους, όπως και όλοι σχεδόν οι οπλαρχηγοί στη συνέχεια. Είδε τους Ξηρομερίτες να ληστεύουν τους Έλληνες της Άρτας, είδε τον Οδυσσέα να κατατρέχει αντίθετους, τον Γκούρα να καταδυναστεύει τους Αθηναίους, είδε τους Πελοποννήσιους οπλαρχηγούς να κοιτούν τα τοπικά τους συμφέροντα, είδε τους κοτζαμπάσηδες να κοιτάν τα πλούτη τους, είδε τους μορφωμένους Έλληνες να ζητούν αξιώματα, να τρώγονται αναμεταξύ τους οι Επαναστάτες για εξουσία, είδε τον Καραϊσκάκη να ευνοεί τους Ρουμελιώτες, τους Σουλιώτες να αρνούνται να υποταχθούν σε άλλους αρχηγούς, είδε ανάξιους ηγέτες, πονηρούς πολιτικούς, είδε φατρίες, συμφέροντα και αλληλοσπαραγμό, είδε αιματηρούς εμφύλιους πολέμους, είδε τον Καποδίστρια να διορίζει τον αδερφό του και να κυβερνά με κλίκα, είδε Έλληνες να υποτάσσονται σε ξένες πρεσβείες, είδε την Αντιβασιλεία να εκτελεί Έλληνες αγωνιστές, είδε τέλος το Βασιλιά να φροντίζει όχι για το λαό του αλλά για τους υποτακτικούς του και τα κόμματα τους.

Βέβαια οι ήρωες του 1821 όπως ο Κολοκοτρώνης, ο Καραϊσκάκης, ο Οδυσσέας, ο Παπαφλέσσας, ο Καποδίστριας ήταν μεγάλοι Έλληνες χάρη στους οποίους το Έθνος απέκτησε την ελευθερία του. Ηγέτες

που ο Μακρυγιάννης ακολούθησε και στήριξε. Αλλά δεν απέφυγαν τα λάθη. Παρά τα λάθη και τις παραλείψεις όμως πολέμησαν και θυσιάστηκαν για το Γένος. Γι' αυτό κι ο λαός όσο και αν τους έκρινε, τους ακολούθησε, τους στήριξε και τελικά τους λάτρεψε. Λάθη οπωσδήποτε έκανε κι ο Μακρυγιάννης όπως το να στηρίξει ανθρώπους που τελικά αποδείχτηκαν ανάξιοι σαν τον Κωλέττη, τον Μαυροκορδάτο, τον Μεταξά. Λάθη που κι ο ίδιος αναγνώρισε για ανθρώπους που όταν διαπίστωσε το ποιόν τους δεν δίστασε να πολεμήσει. Πόσοι μπορούν να συγκριθούν με τις λαβωματιές του στις μάχες; Πόσοι μπορούν να επικαλεστούν ότι πολέμησαν με ανοιγμένο κρανίο; Όπως στη μάχη του Αναλάτου που πολλοί ανιστόρητοι ή κακοπροαίρετοι συκοφαντούν τον ήρωα; Μάχη κατά την οποία πολλοί γενναίοι οπλαρχηγοί απέφυγαν να ρίξουν από μακρυά έστω μια μπαταριά;

Ο Μακρυγιάννης ποτέ δεν απέφυγε τη φωτιά του αγώνα και δεν σταμάτησε να αγωνίζεται. Ακόμα κι όταν έβλεπε τον κίνδυνο, ακόμα κι όταν οι Έλληνες αλληλοσπαράζονταν. Αυτό εκμεταλλεύονται οι συκοφάντες του όταν τον κατηγορούν για την περίοδο του Καποδίστρια. Αποκρύπτουν όμως ότι τότε ήταν περίοδος εμφυλίου, όπου Έλληνες πολεμούσαν Έλληνες και γι' αυτό βαρύνεται και ο Μέγας Καποδίστριας που αναμφισβήτητα είναι από τους σημαντικότερους Έλληνες όλων των εποχών. Δεν απέφυγε όμως κι αυτός τα λάθη που κάθε μεγάλος άνθρωπος διαπράττει. Αλλά γι' αυτό δεν φταίει ο 30χρονος Μακρυγιάννης που έβλεπε τη φατρία του Αυγουστίνου να φυλακίζει και να κατατρέχει αγωνιστές. Ούτε

βέβαια ο Μιαούλης, ο Κανάρης, ο Κολοκοτρώνης, ο Μαυρομιχάλης ήταν προδότες όπως κατηγορήθηκαν όλοι ανεξαιρέτως οι ήρωες του '21. Παρασύρθηκαν πάντως σε εμφύλιους σπαραγμούς κι αυτό το πλήρωσαν οι ίδιοι και κυρίως ο ελληνικός λαός.

Όμως ο λαός λάτρεψε τους Αρχηγούς του όσο κι αν έσφαλλαν, έτσι κι ο Μακρυγιάννης. Γνήσιο τέκνο του ελληνικού λαού πολέμησε στην πρώτη γραμμή και δεν σταμάτησε να αγωνίζεται μέχρι τελευταίας ρανίδας του αίματος του. Το μαρτυρά το καταλαβωμένο κορμί του. Πολεμήθηκε από την εξουσία αλλά δεν υποτάχθηκε. Ο Μακρυγιάννης λάτρεψε την Ελλάδα και λατρεύεται από τους Έλληνες μέχρι σήμερα._ (δγκ)

Φορολογική μεταρρύθμιση

(22.4.2020)

Γενιές ολόκληρες οικονομολόγων έχουν γαλουχηθεί με φορολογικά παραμύθια. Αποτέλεσμα αυτής της στρέβλωσης είναι οι εγκληματικές φορολογικές πολιτικές που βιώνει η κοινωνία μας τις τελευταίες δεκαετίες. Στο όνομα της φορολογικής δικαιοσύνης εφαρμόζονται οι πλέον άδικοι και καταστρεπτικοί φόροι. Στο όνομα της αναδιανομής εισοδήματος ευνοείται η βίαιη συσσσώρευση χρηματικών κεφαλαίων. Στο όνομα της οικονομικής ανάπτυξης διαλύεται ο παραγωγικός ιστός. Η ίδια η οικονομική θεωρία βιάζεται και κατακρεουργείται στο βωμό ιδιοτελών συμφερόντων. Η οικονομική επιστήμη αντί να υπηρετεί τη λογική και τη δικαιοσύνη καταντά άθυρμα πολιτικών παιγνίων.

Τι διδάσκεται στις οικονομικές σχολές τις τελευταίες

δεκαετίες; Ότι η δίκαιη φορολόγηση οφείλει να είναι αυξητικά αναλογική. Ότι οι άμεσοι φόροι είναι δίκαιοι και οι έμμεσοι άδικοι. Ότι η φορολόγηση είναι μέσον αναδιανομής του εισοδήματος. Ότι η υψηλή φορολόγηση ευνοεί την αναπτυξιακή πολιτική. Αυτά διδάσκονται ως θέσφατα και διάφορα άλλα παρόμοια. Είναι όμως έτσι; Όχι! Αυτό μάλιστα το αποδεικνύει η ίδια η οικονομική επιστήμη, η οποία εκτός από κοινωνική επιστήμη, θεωρητική, είναι ΚΑΙ επιστήμη θετική. Εκεί ακριβώς βρίσκεται και η μεγάλη ομορφιά της. Τι διαπιστώνει λοιπόν ένας οικονομολόγος δια της θετικής χρήσης των οικονομικών; Ότι όταν οι φόροι αυξάνουν αναλογικά αποφέρουν λιγότερα έσοδα. Ότι οι έμμεσοι φόροι είναι περισσότερο αποδοτικοί από τους άμεσους. Ότι η υψηλή φορολόγηση προκαλεί διαφθορά φοροκλοπή και φοροαποφυγή.

Βιώσαμε λοιπόν τα τελευταία χρόνια πολλαπλάσια αύξηση του φορολογικού συντελεστή αναλόγως με την αύξηση του εισοδήματος. Τι συνέβη; Τα υψηλά εισοδήματα ή έφυγαν από τη χώρα ή απεκρύβησαν λαδώνοντας επίορκους υπαλλήλους. Βιώσαμε επίσης τεκμαρτή φορολόγηση. Τι συνέβη; Οι νομοταγείς πολίτες φορολογήθηκαν πολλαπλώς για εισοδήματα και περιουσίες ενώ οι πολύ πλούσιοι βρήκαν τον τρόπο να αποφύγουν την άδικη επιβάρυνση. Βιώσαμε ακόμη υπέρμετρη αύξηση φορολογικών εισφορών. Τι συνέβη; Η υγιής επιχειρηματικότητα εγκατέλειψε τη χώρα ενώ η μαύρη εργασία εκτοξεύθηκε. Από όλα αυτά ωφελήθηκε το κράτος; Όχι! Ποιοι ωφελήθηκαν; Επίορκοι υπάλληλοι που έκαναν περιουσίες επιτρέποντας παρανομίες και επιχειρηματίες που εκμεταλλεύθηκαν την κρατική διαφθορά. Ποιος εχέ-

φρων άνθρωπος θα δέχονταν να φορολογείται με 60% ή 80%; Αλλά κι αν από επιχειρηματική ανάγκη το δέχονταν, πόσο θα άντεχε τον ανταγωνισμό;

Το ίδιο συνέβη και στα υψηλόβαθμα εξειδικευμένα στελέχη του ιδιωτικού τομέα. Για έναν έμπειρο υπάλληλο που μια εταιρεία πλήρωνε πχ 3.000 ευρώ (και απαιτούσε και την ανάλογη εργασία) αυτός εισέπραττε τα μισά. Δηλαδή λίγο παραπάνω από έναν υπάλληλο που στοίχιζε 2.000 ευρώ. Που καταλήξαμε; Οι μισθοί κατέρρευσαν, η ποιότητα του ιδιωτικού τομέα έπεσε κατακόρυφα και διέρρευσαν στο εξωτερικό πολλοί εξειδικευμένοι εργαζόμενοι. Ταυτόχρονα όμως τα golden boys του δημοσίου, των ΔΕΚΟ και των τραπεζών διατήρησαν τις σκανδαλώδεις αμοιβές τους, χωρίς όμως να προσθέτουν αξία στην ελληνική οικονομία. Έτσι φτάσαμε στα σημερινά χάλια.

Έτσι φτάσαμε σε ένα άδικο, άνισο και αντιπαραγωγικό κράτος. Στο όνομα δήθεν της φορολογικής δικαιοσύνης αδικήθηκαν οι πολλοί και ευνοήθηκαν οι λίγοι. Στο όνομα δήθεν της ορθής αναδιανομής φτώχυναν οι πολλοί και πλούτισαν οι ημέτεροι. Στο όνομα δήθεν του κοινωνικού κράτους το βιοτικό επίπεδο των πολλών διολίσθησε. Στο όνομα δήθεν της οικονομικής ανάπτυξης βιώσαμε ανεργία, χρέος και στασιμότητα. Στο όνομα δήθεν της οικονομικής επιστήμης υπέστημεν αντιεπιστημονικές μεθόδους παράλογων πολιτικών.

Η πραγματικότητα πάντως είναι ότι ένα φορολογικό σύστημα δεν μπορεί να είναι τελείως δίκαιο. Μπορεί όμως να μην είναι άδικο. Κυρίως δε μπορεί να είναι αποτελεσματικό. Τι σημαίνει αυτό; Σημαίνει ότι ένα

φορολογικό σύστημα είναι αποτελεσματικό όταν κατανέμει τα φορολογικά βάρη σε όλους όσους μπορούν να τα αντέξουν, ότι επιτρέπει στο κράτος να είναι βιώσιμο (να μην έχει δηλαδή ανάγκη δανεισμού), ότι ευνοεί την επιχειρηματικότητα (άρα μειώνει την ανεργία), ότι βελτιώνει βιοτικό επίπεδο όλων και κυρίως σημαίνει ότι είναι βιώσιμο. Το σημερινό φορολογικό σύστημα όμως δεν είναι τίποτα από όλα αυτά.

Η ορθή χρήση της οικονομικής επιστήμης, δια της επεξεργασίας των δεδομένων, διδάσκει ότι η μεγιστοποίηση του φορολογικού οφέλους επιτυγχάνεται με ένα χαμηλό ποσοστό φόρου επί των εσόδων δι' ενός απλού καθολικού φορολογικού συστήματος. Το ποσοστό αυτό βέβαια διαφέρει αναλόγως των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών κάθε τοπικής οικονομίας και των ιστορικών συγκυριών. Η διαχρονική μελέτη πάντως δείχνει ότι τα πετυχημένα φορολογικά συστήματα εφάρμοζαν φόρους 10% - 20% επί των ιδιωτικών προσόδων. Πετυχημένο είναι εκείνο το φορολογικό σύστημα που επιτρέπει στο κράτος να έχει τα απαραίτητα έσοδα για την κάλυψη των αναγκών αλλά παράλληλα ευνοεί την άνοδο της ιδιωτικής δραστηριότητας.

Τι ισχύει όμως σήμερα; Σήμερα όπως άλλωστε και τις τελευταίες δεκαετίες εφαρμόζεται υψηλή φορολόγηση δι' ενός πολυπλοκότατου φορολογικού συστήματος. Είναι αποτελεσματικό; ΟΧΙ! Το κράτος αδυνατεί να καλύψει τις ανάγκες του, εξ ου και τα διαρκή δημοσιονομικά ελλείμματα. Παράλληλα η ιδιωτική δραστηριότητα, ακόμα και μετρούμενη δια του ΑΕΠ, συρρικνώνεται. Έχει δημιουργηθεί έτσι ένας «οικονομικός βάλτος» όπου κράτος και ιδιώτες είναι εγκλω-

βισμένοι σε αδιέξοδο οικονομικής ρευστότητας.

Παρατηρούνται δε διάφορα παράδοξα όπως: άτομα με μηδενικό εισόδημα να φορολογούνται, άτομα με μεγάλη περιουσία να πληρώνουν αναλογικά πολύ λιγότερο φόρο, οι συντάξεις να μην είναι αναλογικές των συνολικών εισφορών και πολλές άλλες επώδυνες αδικίες για μεγάλο παραγωγικό τμήμα της κοινωνίας.

Γιατί όμως φτάσαμε στο σημερινό πρόβλημα; Γιατί αυτοί που νομοθετούν είναι κατά κανόνα άτομα με υψηλή ατομική περιουσία και προκρίνουν το ιδιωτικό τους συμφέρον έναντι του συλλογικού. Αυτοί που νομοθετούν δε, διορίζουν τόσο τους καθηγητές οικονομικών όσο και τους αρμόδιους άσκησης της φορολογικής πολιτικής. Για την κάλυψη των ελλειμμάτων μάλιστα αυτής της αποτυχημένης οικονομικής πολιτικής τους έχει εδώ και πολλά χρόνια υιοθετηθεί η πρακτική του δημόσιου δανεισμού. Το δημόσιο χρέος επέτρεψε έτσι τον πλουτισμό ανθρώπων που ΔΕΝ το δικαιούνταν. Κατέστρεψε όμως την ελληνική οικονομία. Γιατί τα κεφάλαια αυτά αντλήθηκαν από ανθρώπους που τα είχαν δουλέψει και δεν έπρεπε να τους είχαν αφαιρεθεί. Προκλήθηκε έτσι μια γιγαντιαία άνιση, άδικη και καταστρεπτική αναδιανομή εισοδήματος. Από αυτή την αναδιανομή ωφελήθηκαν άνθρωποι αντιπαραγωγικοί, εν πολλοίς ανήθικοι και που επιδείνωσαν με τη συμπεριφορά τους το οικονομικό πρόβλημα. Από αυτή την αναδιανομή η χώρα όχι μόνο δεν καρπώθηκε οικονομικά οφέλη αλλά επιπρόσθετα βίωσε αδικία, κοινωνική αποδόμηση, μεταναστευτική αιμορραγία, ανεργία, βιοτική υποβάθμιση, αποσάθρωση υποδομών και απώλεια δη-

μόσιου πλούτου. Διαλύθηκε δε ο παραγωγικός ιστός και ολόκληροι τομείς σχεδόν εξαφανίστηκαν.

Τι πρέπει να γίνει λοιπόν; Προτείνω ΑΜΕΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ. Με την εφαρμογή ενός υπεραπλουστευμένου φορολογικού συστήματος σε βάθος 10ετίας ώστε να αποτοξινωθεί η ελληνική οικονομία. Μετά την δεκαετία το φορολογικό σύστημα μπορεί να επικαιροποιηθεί επί το λειτουργικότερον. Σήμερα όμως πρέπει να καταργηθούν όλοι οι φόροι (ακόμα και ο ΦΠΑ) και κάθε είδους επιβάρυνση. Αντί αυτών να εφαρμοστούν μόνο ένας φόρος 10% (για κάθε έσοδο και μορφή εισοδήματος) και μια ασφαλιστική εισφορά 10% (καταβαλλόμενη από τον εργοδότη για κάθε είδος αμοιβής και απασχόλησης). Με μια και μόνη αυστηρότητα: μετά από μια προειδοποίηση ο για δεύτερη φορά παραβάτης θα στερείται των πολιτικών του δικαιωμάτων και τη δυνατότητα να εργάζεται στη χώρα. Όσον αφορά την περιουσία, αυτή να εξαιρεθεί κάθε φορολογίας, εφόσον δικαιολογείται από Πόθεν Έσχες.

Αυτό βέβαια θα προκαλέσει ένα σοκ. Η θετική του πλευρά θα είναι η εκτόξευση της επιχειρηματικότητας. Η αρνητική του θα είναι ότι θα προκαλέσει ίσως πρόσκαιρη δημοσιονομική ανωμαλία. Αυτό όμως θα διαρκέσει το πολύ ένα χρόνο κατά τον οποίο το κράτος θα πρέπει να εκσυγχρονισθεί. Μετά όμως θα έχει εξυγιανθεί η λειτουργία του και η εθνική οικονομία θα οδηγηθεί σε μακροχρόνια ανάπτυξη. Οπωσδήποτε μια τέτοια πρόταση απαιτεί συντονισμό μελέτης και δράσης. Αν υπάρξει η πολιτική βούληση πάντως ο επιστημονικός κόσμος της χώρας μας μπορεί να ανταπεξέλθει.

Η δική μου προσωπική επιστημονική εκτίμηση είναι ότι αυτό θα συμβεί οπωσδήποτε στο μέλλον. Αν δεν το κάνουμε όμως εμείς σχεδιασμένα, θα συμβεί πέρα από τον έλεγχο μας, κάτω από την πίεση των αφόρητων αναγκών και ίσως στα πλαίσια δημοσιονομικού ολέθρου. Αυτό οφείλουμε σήμερα να το προλάβουμε._ (δγκ)

Τα οικονομικά του φόβου

(11.5.2020)

Ένα από τα στοιχεία που συνθέτουν τη μαγεία των οικονομικών είναι η διπλή τους φύση τόσο ως θετικής όσο κι ως κοινωνικής επιστήμης. Η ολοκληρωμένη κατανόηση τους απαιτεί την ισορροπημένη χρήση των μαθηματικών παράλληλα με επιστήμες όπως για παράδειγμα η ιστορία, η κοινωνιολογία ή η ψυχολογία. Η τελευταία μάλιστα κάποιες φορές γίνεται άκρως απαραίτητη για την ορθή εξαγωγή οικονομικών συμπερασμάτων. Εκείνες τις φορές ειδικά που ένα ανθρώπινο συναίσθημα, ο φόβος, κυριαρχεί στις κοινωνικές συμπεριφορές η επιστήμη της ψυχολογίας καθίσταται αναγκαία σε όλα τα επιστημονικά πεδία.

Για να γίνω πιο κατανοητός θα χρησιμοποιήσω την περίπτωση της στρατιωτικής επιστήμης. Μια σύγχρονη στρατιωτική μελέτη απαιτεί λόγου χάρη εκτός από τα αμιγώς στρατιωτικά δεδομένα και τη χρήση της ιστορίας. Υπάρχουν όμως γεγονότα δυσεξήγητα όπου οι αριθμοί, οι τακτικές, η ισχύς δεν αρκούν για να μας δώσουν ολοκληρωμένη ερμηνεία φαινομέ-

νων. Για παράδειγμα η κατάρρευση του μικρασιατικού μετώπου το '22 ή το έπος του ελληνοϊταλικού πολέμου το '40. Αυτό το κενό γνώσης όμως συμπληρώνεται επαρκώς με τη χρήση της ψυχολογίας. Σε αυτά τα παραδείγματα καταλυτικός συντελεστής βαρύτητας ήταν ο φόβος. Το '22 ο φόβος ήταν αρνητικός παράγων για τον ελληνικό στρατό ενώ το '40 ήταν αντιστρόφως ευεργετικός. Παρατηρούμε τότε ότι ανεξάρτητα από τη διαμόρφωση των συνθηκών ή την εξέλιξη των γεγονότων, άπαξ και ο φόβος απέκτησε ειδικό βάρος μετεβλήθη εντελώς το γενικότερο πλαίσιο. Συγκεκριμένα το 1922 η υπεροχή και η ισχύς του ελληνικού στρατού ήταν τέτοια που δεν δικαιολογούσε την ήττα, πολλώ δε μάλλον την άτακτη φυγή. Μόλις το 1921 είχε πραγματοποιήσει το ακατόρθωτο από οποιονδήποτε στρατό: τη διέλευση της αλμυράς ερήμου και αμέσως μετά το αδιανόητο: την εκπόρθηση του Καλέ Γκρότο. Οι Έλληνες φαντάροι το 1921 πέτυχαν εκεί που οι Έλληνες του Μεγάλου Αλεξάνδρου είχαν αποτύχει. Ο αήττητος ελληνικός στρατός όμως, ο έχων πραγματοποιήσει απίστευτους άθλους, ο νικητής σε κάμπους, βουνά κι ερήμους, αυτός που πολεμούσε με λίγες σφαίρες, με ξιφολόγχες ή ακόμη και με πέτρες και νικούσε, το έβαλε στα πόδια. Μέσα σε τρεις μέρες τα λιοντάρια μετεβλήθησαν σε λαγούς. Οι φαντάροι από ημίθεοι ήρωες κατάντησαν πανικόβλητοι φυγάδες που έτρεχαν τόσο γρήγορα που οι εχθροί λαχάνιασαν να τους κυνηγάνε. Γιατί; Γιατί οι διοικούντες αποδείχτηκαν ανεπαρκείς, ανήθικοι και απομακρύνθηκαν από τους φαντάρους που κρεμούσαν τις ρέγκες στα παλούκια. Το στράτευμα αφέθηκε νηστικό, το ηθικό καταρρακώθηκε, προτιμήθηκαν απόλεμοι διοικητές και απου-

σίασε η εθνική στρατηγική. Τελικό αποτέλεσμα η καταστροφή.

Αντίθετα το 1940 γεννήσαμε το φόβο στον εχθρό που παρότι οργανωμένος και πανίσχυρος απέναντι μας ηττήθηκε κατά κράτος. Υπέστη δε κλονισμό από τον οποίο δεν συνήλθε ποτέ. Ο φόβος του απέναντι μας τον συνόδευε ακόμη και στις μάχες της Βορείου Αφρικής όπου κι εκεί τον παίρναμε στο κατόπι. Εμείς αντίθετα δείξαμε θάρρος, αυταπάρνηση και τέτοια ψυχική ανάταση που πετύχαμε άθλους δυσερμήνευτους από τους φυσικούς νόμους. Η επιτυχία όμως δεν ήταν αποτέλεσμα μόνο του θάρρους. Είχαμε στο πεδίο της μάχης εμπειροπόλεμους και ηθικούς ηγήτορες. Υπήρχε εθνικό σχέδιο δράσης και αρραγής κοινωνική ενότητα. Το ηθικό ήταν στα ύψη. Είχαμε όμως και ικανά όπλα. Από εγκληματική παράλειψη της τότε ηγεσίας βέβαια μας έλειπαν οι σφαίρες, τα φορτηγά, τα πολυβόλα ακόμα και οι αρβύλες αλλά είχαμε το περίφημο ορεινό πυροβολικό. Η τότε νίκη εξασφαλίστηκε από το άριστο πυροβολικό μας. Χωρίς αυτό ούτε οι ξιφολόγχες, ούτε το θάρρος, ούτε η αυτοθυσία των φαντάρων μας θα αρκούσαν. Λίγα πυροβόλα ήταν κι αυτά παλιά, αφού τα καλά και τα πολλά τα είχαμε παρατήσει τρέχοντας στη Μικρασία, αλλά με ατρόμητους πυροβολητές άριστους γνώστες των μαθηματικών.

Η επιτυχία ή η αποτυχία λοιπόν είναι ζήτημα πολλών παραγόντων. Η ηγεσία, ο σχεδιασμός, τα υλικά, η εκπαίδευση, η συνοχή συμμετέχουν στο τελικό αποτέλεσμα. Όλα αυτά όμως πάνε περίπατο αν προκύψει φόβος. Οι παράγοντες δε που γεννούν φόβο είναι οι ίδιοι σε κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα. Ότι

ακριβώς ισχύει στα στρατιωτικά ισχύει και στα οικονομικά. Όταν οι ψυχολογικές συνθήκες γεννήσουν φοβικό σύνδρομο οι αριθμοί, τα νομίσματα, οι βιομηχανικές υποδομές, οι παραγωγικοί συντελεστές, οι φωστήρες πάνε περίπατο. Ακόμη και η ισχυρότερη οικονομία μπορεί να καταρρεύσει αν ο φόβος αποκτήσει δυναμικό μέγεθος.

Ομοίως στην οικονομία ο φόβος μπορεί να γεννηθεί όταν συνδυαστούν η κακή διοίκηση με τις λάθος επιλογές. Όταν λείψει η ηθική κι όταν η ηγεσία αποσυνδεθεί από το λαό τότε αυξάνει ο κίνδυνος η κοινωνία να εισέλθει εντός ψυχολογικού βαράθρου όπου το παραμικρό γεγονός μπορεί να προκαλέσει πανικό. Ακόμη και απόλυτα φυσιολογικά φαινόμενα, αναμενόμενα, προβλέψιμα, διαχειρίσιμα υπό φυσιολογικές συνθήκες που όμως ο φόβος μετατρέπει σε άγνωστες υπέρκοσμες απειλές. Τότε ακόμη και οι ωριμότερες κοινωνίες μπορεί να μεταβληθούν σε αγέλες. Τότε ο φόβος οδηγεί επιχειρηματίες, επενδυτές, εργαζόμενους, πολιτικούς σε αψυχολόγητες αυτοκαταστροφικές συμπεριφορές. Έτσι ερμηνεύονται φαινόμενα οικονομικών κρίσεων όπως το 1929 ή το 2008 όπου κανένα μέτρο δεν μπορεί να αποδώσει αν δεν αποκατασταθεί η ψυχολογική ισορροπία δια της εκμηδενίσεως του φόβου. Αυτό είναι κάτι που οι ικανοί οικονομολόγοι και επιχειρηματίες γνωρίζουν από ένστικτο ή εμπειρία. Όπως γνωρίζουν και το αντίθετο. Η καλή ψυχολογία, η ψυχική ανάταση και η ηθική σύνδεση διοικούντων και κοινωνίας μπορούν να οδηγήσουν σε οικονομικά θαύματα, όταν όμως υπάρχουν τα κατάλληλα «όπλα» έστω και κατ’ ελάχιστον. Αυτό το γνώριζαν άριστα οι μπαρουτοκαπνισμένοι ο-

πλαρχηγοί που θαυματούργησαν το 1821, το 1912-1922 και το 1940. Ομοίως όλοι οι επιστήμονες γνωρίζουν επίσης ότι η ψυχολογία έχει άμεση επίδραση στην επιστήμη τους είτε είναι ιατρική, στρατιωτική ή οικονομική.

Αυτό όμως που δεν γνωρίζουν σήμερα οι «απόλεμοι» οικονομολόγοι είναι το εξής: ενώ ο φόβος μπορεί από μόνος του να καταστρέψει και την πιο ισχυρή οικονομία, το θάρρος από μόνο του δεν αρκεί για την ανάπτυξη. Για την οικονομική ανάπτυξη η καλή ψυχολογία είναι μεν απαραίτητη αλλά δεν φτάνει. Απαιτούνται εξίσου χρηστή διοίκηση και ισχυρά «όπλα». Οι υπεύθυνοι της οικονομικής πολιτικής πρέπει να εμπνέουν, να έχουν γνώση και να χρησιμοποιούν τα κατάλληλα δημοσιονομικά εργαλεία. Ισχύει δε πάντα η αρχή ότι οι διοικούντες κρίνονται από το αποτέλεσμα κι όχι από την πρόθεση.

Αυτή η αλήθεια αποκτά σήμερα ειδική βαρύτητα. Ακόμη κι αν δεχτούμε ότι οι διοικούντες έχουν καλή πρόθεση μπορούν να ανταπεξέλθουν; Είναι όμως άνθρωποι χωρίς πραγματική εμπειρία, με μειωμένο ηθικό έρεισμα και μακριά από την κοινωνία. Η ψυχολογία του λαού βρίσκεται στο ναδίρ και τα οικονομικά «όπλα» είναι εξασθενημένα. Η ελληνική οικονομία εδώ και χρόνια ψυχορραγεί. Ισορροπεί κλείνοντας τα μάτια σε τεντωμένο σχοινί πάνω από ένα κενό αριθμών και πραγματικότητας που διαρκώς μεγαλώνει. Αυτή η εύθραυστη ισορροπία όμως μπορεί να διατηρηθεί; Δεν είναι σίγουρο. Η πίστη στον καλό Θεό της Ελλάδος βέβαια βοηθάει αλλά όχι πάντα. Κάποτε αποστρέφει το πρόσωπο του και φταίμε εμείς γι’ αυτό. Η απουσία σχεδιασμού προστιθέμενη στην εγχώ-

ρια αβεβαιότητα και την μακρόχρονη ψυχολογική πίεση των Ελλήνων αυξάνει την πιθανότητα να προκληθεί αγελαίος φόβος. Φόβος, που εξ' αιτίας ενός μείζονος ή ήσσονος σημασίας γεγονότος, είτε θα προκληθεί στο εσωτερικό ή θα μεταδοθεί απ' έξω. Το ότι δεν κυλίσαμε σε οικονομικό βάραθρο μέχρι τώρα δεν σημαίνει ότι θα το αποφύγουμε και στο άμεσο μέλλον. Αντιθέτως ο διεθνής οικονομικός ορίζοντας σκοτεινιάζει και όλα δείχνουν ότι οι συνθήκες θα χειροτερέψουν.

Εμείς όμως συνεχίζουμε στον ίδιο ρυθμό. Όπως ακριβώς και στη Μικρασία. Ενώ όλα έδειχναν ότι επέρχεται θύελλα οι ιθύνοντες ούτε μέτρα έλαβαν ούτε εθνική στρατηγική χάραξαν. Πίστευαν ότι απλά οι ξένοι θα συνέχιζαν να μας βοηθούν. Ότι ακριβώς γίνεται και σήμερα. Τότε όμως ούτε οι διοικούντες ούτε ο λαός απέφυγε το μοιραίο. Εμείς όμως οφείλουμε να διδαχτούμε από το παρελθόν και να λάβουμε τα μέτρα μας όσο έχουμε ακόμη καιρό. Με σύνεση και εθνική παρρησία. Χωρίς φόβο και χωρίς πάθος._ (δγκ)

Η ομορφιά του κόσμου

(25.5.2020)

Η αληθινή ομορφιά του κόσμου δόθηκε από τον Πλάστη μέσα απ' τη διαφορετικότητα και την ποικιλία. Πόσα λουλούδια υπάρχουν; Πόσα χρώματα; Πόσες μυρωδιές; Σε τι πανδαισία ομορφιάς ζούμε; Θα ήταν απαίσιο να γέμιζε ξαφνικά ο πλανήτης μας από ένα και μόνο λουλούδι, ένα και μόνο χρώμα. Όσο όμορφο κι αν ήταν αυτό το λουλούδι θα έκανε τον

κόσμο μας άσχημο. Αν θέλουμε να ζούμε όμορφα πρέπει να σεβόμαστε και να υπερασπίζουμε την ποικιλία και τη διαφορετικότητα.

Αυτό ισχύει και για τους πολιτισμούς των ανθρώπων. Δεν μπορεί να υπάρχει μόνο μια μουσική, ένας χορός, μια κουζίνα, ένας τρόπος ντυσίματος, μια γλώσσα, μια λογοτεχνία, ένα θέατρο. Δεν μπορεί να υπάρχει μόνο ένας πολιτισμός. Μπορεί βέβαια ο καθένας από μας να θεωρεί ως ομορφότερο τον δικό του κήπο, το δικό του σπίτι ή το δικό του έθνος. Η πραγματικότητα όμως είναι ότι κανένας πολιτισμός δεν μπορεί από μόνος του να κάνει τον κόσμο όμορφο. Όσο πλούσιος, όσο υψηλός κι αν είναι έχει ανάγκη και από άλλους πολλούς και διαφορετικούς πολιτισμούς. Όπως ακριβώς ένας κήπος για να είναι πραγματικά όμορφος πρέπει να έχει πολλά και διαφορετικά λουλούδια. Όσα περισσότερα τα είδη και όσα περισσότερα τα χρώματα τόσο καλύτερος και ο κήπος. Γιατί τότε μόνο μπορεί να υπάρξει αληθινή αρμονία.

Για να έχουμε όμως πολλούς και διαφορετικούς πολιτισμούς πρέπει να έχουμε πολλά και διαφορετικά έθνη. Αλλά τα έθνη για να υπάρξουν και να μπορέσουν να αναπτύξουν τον πολιτισμό τους έχουν ανάγκη από πατρίδα, από σύνορα. Σύνορα ανοιχτά και φιλόξενα, αλλά σύνορα σεβαστά όπως ακριβώς σεβαστός πρέπει να είναι και ο χώρος της κάθε οικογένειας. Γιατί το έθνος είναι το σπίτι του πολιτισμού.

Η κατάργηση των συνόρων και των εθνών θα καταδίκαζε την ανθρωπότητα να ζει σε ένα παγκόσμιο κοινόβιο. Η κοινοβιακή ζωή βέβαια είναι παμπάλαια

ιδέα που εγκαταλείφθηκε όμως ως αποτυχημένη. Γιατί αντί να εξυψώνει, όπως ίσως οραματίστηκαν οι εμπνευστές της, τη θεϊκή φύση των ανθρώπων οδήγησε αντίθετα στην έξαψη των χαμηλότερων ζωϊκών ενστίκτων. Φανταστείτε τι θα συνέβαινε σε μια πόλη αν οι κάτοικοι της ζούσαν όλοι μαζί κοινοβιακά. Η κάθε οικογένεια πάντως έχει ανάγκη το δικό της σπίτι. Το δικό της χώρο και τη δική της προσωπικότητα. Έτσι κι τα έθνη. Έχουν ανάγκη το δικό τους πολιτισμό και το δικό τους εθνικό χώρο. Ανοιχτό και φιλόξενο βέβαια αλλά με σεβασμό, με αγάπη και συνεννόηση. Έτσι με την διαφορετικότητα των εθνών, εξασφαλίζεται η χάρη της ποικιλίας, η πραγματική λάμψη του κόσμου. Διαφορετικά έθνη σημαίνει διαφορετικοί πολιτισμοί, σημαίνει ποικιλία, σημαίνει ομορφιά. Η ισοπέδωση όμως των συνόρων οδηγεί σε πολιτισμική αλλοτρίωση κι αυτό με τη σειρά του οδηγεί σε ασχήμια.

Η παραβίαση πάντως των ορίων έχει συνήθως δυο κύριες αιτίες: την ανάγκη ή την πλεονεξία. Είτε για σπίτι πρόκειται είτε για κράτος, ο κλέφτης θα παραβιάσει είτε από ανάγκη είτε από πλεονεξία. Την ανάγκη που μπορεί να ωθήσει εξαθλιωμένους συνανθρώπους μας σε μετανάστευση ή την πλεονεξία ηγετών που επιδιώκουν δύναμη και πλούτο. Πλεονεξία που εκμεταλλεύεται την ανάγκη και την κοροϊδεύει. Την παραπλανά με ψεύτικα οράματα και ύπουλα τερτίπια. Θέλει την ισοπέδωση των λαών δήθεν στο όνομα της ελευθερίας. Δήθεν στο όνομα του πολιτισμού ή της θρησκείας ή της ηθικής επιβάλει το γκρίζο, το όμοιο, το ίδιο. Λόγια και θεωρίες σαν τις στολές των ολοκληρωτικών καθεστώτων που ότι χρώ-

ματα κι αν φέρουν είναι απαίσια ίδιες. Απαίσια και τ' αποτελέσματα τους. Πόνος, θλίψη και μιζέρια.

Αν δεν είναι όμως το πρόβλημα τα σύνορα, τότε ποιο είναι; Μα ο πολιτισμός! Όταν δεν υπάρχει πολιτισμός τότε έχουμε πρόβλημα. Τότε φουντώνει η ανάγκη κι η πλεονεξία. Άμα οι λαοί ζούνε αρμονικά και μ' αγάπη τους ενοχλούνε τα σύνορα; Άμα όμως λείπει ο πολιτισμός τότε ξεκινούν τα προβλήματα. Αν λείπει η ελευθερία, άμα δέρνονται οι γυναίκες, άμα βιάζονται παιδιά, αν βασανίζονται ζώα, αν σκοτώνεται η ομορφιά τότε έχουμε δράματα. Τότε τρέχει ο κοσμάκης να σωθεί. Φεύγει ή τον διώχνουν. Τότε φουντώνει ο φανατισμός, το μίσος, η ασχήμια. Τότε ποια είναι η λύση;

Είναι το να ανοίξουμε τα σύνορα; Να στοιβάζουμε δυστυχισμένες ψυχές ή να σταματήσουμε το κακό; Να σταματήσουμε την πηγή τη δυστυχίας; Εννοείται! Στις χώρες αυτών των δυστυχισμένων πρέπει να δράσουμε. Εκεί να τους βοηθήσουμε να ξαναφτιάξουν τον πολιτισμό τους. Να ξανθίσουν λουλούδια στον τόπο τους, να ακουστούν μουσικές, χοροί και τραγούδια. Να γίνει ο κόσμος μας πιο χαρούμενος! Πιο χρωματιστός!

Αυτοί όμως που αισχροκερδούν πάνω στην ανθρώπινη δυστυχία, αυτοί που τα κονομάνε σκοτώνοντας τον πολιτισμό δεν θέλουν να χάσουν τα πλούτη τους. Δεν θέλουν να στερέψει η πηγή του κακού γιατί από αυτή πλουτίζουν. Θέλουν ποτάμια δυστυχισμένων υπάρξεων κι ας σκοτώνεται η ποίηση, ας λιγοστεύει η μουσική, ας στερεύουν τα χρώματα. Θέλουν σπασμένα σύνορα, σπασμένα με τη βία, γιατί η βία

φέρνει χρήμα. Σκοτώνει όμως την ομορφιά.

Η αληθινή ομορφιά του κόσμου πάντως θέλει διαφορετικότητα και ποικιλία. Θέλει μυρωδιές διάφορες, χρώματα ποικίλα, γεύσεις, ακούσματα. Θέλει πολιτισμούς πολλούς, θέλει έθνη διαφορετικά, θρησκείες, φιλοσοφίες, μουσικές διαφορετικές σε χώρες κοντινές ή μακρινές δεν έχει σημασία αρκεί να είναι αγαπημένες._ (δγκ)

Ευρώ ή δραχμή;

(1.4.2020)

Το δίλημμα ευρώ ή δραχμή μοιάζει με το απλοϊκότερο ερώτημα κουτάλι ή πιρούνι… Η απάντηση όμως είναι ίδια: εξαρτάται. Εξαρτάται τι θες να φας, όπως εξαρτάται και τι οικονομία θες να φτιάξεις. Πραγματικό δίλημμα πάντως για ευρώ ή δραχμή δεν υπάρχει. Το κάθε νόμισμα κοινό ή εθνικό έχει την αξία του. Είναι δυο διαφορετικά εργαλεία νομισματικής πολιτικής που έχουν και διαφορετικό τρόπο χειρισμού. Ως εργαλεία δε απαιτούν και τους κατάλληλους μαστόρους. Αν όμως αποτύχει ο μάστορας δεν φταίει το εργαλείο. Με αυτή τη λογική δεν φταίει το ευρώ ή η δραχμή αν οι χειριστές τους δεν τα κατάφεραν. Ο σωστός μάστορας επιλέγει το σωστό εργαλείο και κρίνεται μόνο από το έργο του.

Για παράδειγμα αν προσπαθήσουμε να φάμε φακές με πιρούνι θα αποτύχουμε ακόμα κι αν το πιρούνι είναι χρυσό. Οι φακές τρώγονται αποτελεσματικότερα με κουτάλι έστω κι αν είναι ξύλινο. Τότε η ανταλλαγή ενός ξύλινου κουταλιού με ένα χρυσό πιρούνι είναι

επιζήμια. Αν μάλιστα χρεωθήκαμε για το χρυσό πιρούνι τότε η ζημιά είναι μεγαλύτερη. Υπάρχουν συνθήκες δηλαδή όπου ένα ξύλινο κουτάλι είναι αποτελεσματικότερο από ένα χρυσό πιρούνι. Έτσι και η δραχμή μπορεί σε συγκεκριμένες συνθήκες να είναι αποτελεσματικότερη από το ευρώ. ΟΜΩΣ είτε με πιρούνι είτε με κουτάλι θα μείνουμε νηστικοί αν αυτός που το κρατάει είναι ανίκανος ή τρώει όλο το φαΐ μόνος του.

Το ίδιο ακριβώς ισχύει και με το νόμισμα που χρησιμοποιούμε. Αν οι διοικούντες είναι ανίκανοι ή κλέφτες, είτε ευρώ έχουμε είτε δραχμή η οικονομία θα χειροτερεύει. Έπρεπε λοιπόν να μπούμε στο ευρώ; ΔΕΝ έχει σημασία. Είτε με ευρώ είτε με δραχμή η ελληνική οικονομία θα ακολουθούσε την ίδια πορεία με αυτή που ακολούθησε. Κατ' αντιστοιχία πρέπει να μείνουμε στο ευρώ ή να φύγουμε; ΔΕΝ έχει σημασία. Αν μας κυβερνούν ανίκανοι ή κλέφτες, είτε μείνουμε στο ευρώ είτε φύγουμε το οικονομικό μέλλον διαγράφεται δυσοίωνο.

Σήμερα πάντως αντιμετωπίζουμε πολύ ιδιαίτερες γεωπολιτικές συνθήκες που διαμορφώνουν νέες αχαρτογράφητες οικονομικές προκλήσεις. Το πρόβλημα όμως είναι ότι η χώρα μας πλέον δεν διαθέτει έμπειρους μαστόρους ούτε για εθνικό ούτε για υπερεθνικό νόμισμα. Οι σύγχρονοι χειριστές του ευρώ έχουν αποτύχει εκ των πραγμάτων, ενώ οι παλιότεροι χειριστές της δραχμής έχουν εκλείψει. Τι σημαίνει αυτό; Σημαίνει ότι ΔΕΝ μπορούμε να κάνουμε οικονομική πολιτική με νομισματικά μέτρα. Δεν θα μας σώσει το νόμισμα. Το όποιο νόμισμα είναι ένα εργαλείο που στη φάση που βρισκόμαστε το χρειαζόμαστε απλά

για διεκπεραίωση συναλλαγών. Μας αρκεί λοιπόν το νόμισμα μας να είναι ευέλικτο.

ΤΙ ΚΑΝΟΥΜΕ ΣΗΜΕΡΑ; Το βασικότερο είναι να εντοπίσουμε το πραγματικό μέγεθος του οικονομικού προβλήματος της χώρας. Το πρώτο πράγμα δηλαδή που πρέπει να κάνουμε είναι να καταλάβουμε τον κίνδυνο. Το δεύτερο είναι να ενωθούμε προ του κινδύνου. Το τρίτο να αρχίσουμε ΑΜΕΣΑ ΧΩΡΙΣ ΧΡΟΝΟΤΡΙΒΗ να παίρνουμε μέτρα ενίσχυσης της οικονομίας για να αντέξει.

Όσο για το τι νόμισμα θα έχουμε δεν πρέπει να μας πολυασπασχολεί. Άλλωστε δεν εξαρτάται μόνο από εμάς. Οι διεθνείς συνθήκες πλέον έχουν γίνει τόσο δυναμικά ρευστές που εγκυμονούν δυσπρόβλεπτες εξελίξεις. Εμείς όμως πρέπει να είμαστε έτοιμοι για κάθε ενδεχόμενο._ (δγκ)

Γεωπολιτική

(27.5.2020)

Η γεωπολιτική αφορά τη ζωή του λαού μας στα πλαίσια του πλανήτη μας. Αφορά τις σχέσεις του έθνους μας με τα άλλα έθνη. Η ολοκληρωμένη κατανόηση της σημερινής πραγματικότητας απαιτεί πολυεπίπεδα διεισδυτική κατανόηση της φύσης του ελληνικού έθνους και της ιστορικής πορείας του κράτους μας. Γιατί οι πρόγονοι μας επέλεξαν να οικοδομήσουν τον πολιτισμό και την ευημερία τους εντός της πατρίδας. Η πολυχιλιετής ζωή του λαού μας επιβεβαιώνει τη διαρκή προσήλωση στην πανάρχαια απόφαση τους. Να αποτελέσουν το Έθνος των Ελ-

λήνων και να καλλιεργήσουν κοινό τον πολιτισμό τους εντός του αρχέγονου ελληνικού χώρου. Πορεία μακραίωνη βέβαια με τρομερές εναλλαγές και διακυμάνσεις, με επεκτάσεις, συρρικνώσεις, ανόδους, πτώσεις και σκλαβιές. Από την τελευταία σκλαβιά ξεκινήσαμε να βγαίνουμε πριν διακόσια χρόνια και ταυτόχρονα να αναζωογονούμε την πολιτιστική κληρονομιά μας. Η αιτία της πτώσης ήταν και η αιτία της παλιγγενεσίας. Το κράτος χάθηκε όταν απομακρύνθηκε από το Έθνος. Όταν οι εθνικοί δεσμοί δυνάμωσαν η πατρίδα, δηλαδή η κοιτίδα του λαού μας, άρχισε πάλι να ελευθερώνεται. Με την ελευθερία άρχισε πάλι να επιστρέφει και η ευημερία. Επιβεβαιώθηκε έτσι για πολλοστή φορά η αρχαία ρήση των προγόνων μας: αν θέλουμε να ζούμε καλά πρέπει να είμαστε ελεύθεροι και για να είμαστε ελεύθεροι πρέπει να είμαστε γενναίοι. Το γιατί έχει να κάνει με τη γεωπολιτική.

Έχει να κάνει δηλαδή όχι μόνο με τη δική μας συμπεριφορά αλλά και με τη συμπεριφορά των άλλων λαών του πλανήτη. Έχει να κάνει όχι μόνο με τις δικές μας συνθήκες αλλά και με τις συνθήκες των υπόλοιπων εθνών, κοντινών ή μη. Από τη στιγμή μάλιστα που η γεωγραφία ενός τόπου επηρεάζει άμεσα τις συνθήκες ζωής οποιασδήποτε κοινωνίας, τότε η γεωπολιτική έχει να κάνει σίγουρα με τον τόπο και τον χώρο. Η γεωπολιτική έχει να κάνει με σύνορα. Γιατί χωρίς σύνορα ο πλανήτης θα καταντούσε ένα τεράστιο κοινόβιο. Η κοινοβιακή ζωή όμως, αν και αρχαία έμπνευση, έχει πολλάκις αποδειχτεί ακατάλληλη να προάγει την ποιότητα της ανθρώπινης ζωής. Όπως σε μια πολιτεία κάθε οικογένεια έχει ανάγκη το δικό της χώρο, έτσι και στον πλανήτη μας κάθε έ-

θνος έχει ανάγκη το δικό του κράτος, τα δικά του σύνορα. Τα έθνη είναι για την παγκόσμια κοινωνία ότι οι οικογένειες για την κάθε πολιτεία. Έτσι η ανθρωπότητα αναζήτησε την ευημερία όχι μέσα από την κατάργηση των συνόρων αλλά μέσα από την ανάπτυξη του πολιτισμού. Αναζήτησε δηλαδή τη βελτίωση της ανθρώπινης ζωής μέσω της ποιοτικής αναβάθμισης των ανθρώπινων δραστηριοτήτων. Αυτό το επιβεβαιώνει η ιστορία, η μελέτη της οποίας μας δείχνει ότι η ανάπτυξη του πολιτισμού εξυγιαίνει και ισχυροποιεί τις ανθρώπινες σχέσεις.

Αυτή η ισορροπία όμως, σε κρίσιμες ιστορικές στιγμές, διαταράσσεται από δυο κυρίως λόγους: την ανάγκη ή την πλεονεξία. Όταν οι συνθήκες κάποιων λαών δημιουργούν ανάγκη επιβίωσης ή η πλεονεξία κάποιων ηγετών δείχνεται ακόρεστη, τότε τα σύνορα αμφισβητούνται. Τότε λαοί παρασύρονται σε ανθρωποβόρες συγκρούσεις. Γιατί τότε η βελτίωση της ανθρώπινης ζωής, που είναι άλλωστε η κινητήριος δύναμη της ιστορίας, επιδιώκεται όχι μέσω του πολιτισμού αλλά μέσω της βίας. Το ζην ή το ευ ζην λοιπόν είναι ο στόχος κάθε ανθρώπινης σύγκρουσης. Η σύγκρουση δε γίνεται αναπόφευκτη όταν οι άνθρωποι υποκύπτουν στην ανάγκη ή την πλεονεξία. Άρα ο καλύτερος τρόπος αποφυγής των συγκρούσεων είναι η πρόληψη των αιτιών που τις προκαλούν εντός και εκτός συνόρων. Όσον αφορά την ανάγκη, η αλληλεγγύη μεταξύ των κοινωνιών μπορεί να αμβλύνει πολλές προβληματικές καταστάσεις όταν αλληλοβοηθούνται τα έθνη έτσι ώστε να φτιάχνει το καθένα το κράτος του κι όχι να παραβιάζει τα σύνορα του άλλου. Όσον αφορά τη πλεονεξία, το κάθε

έθνος πρέπει να φροντίζει να κυβερνιέται από σώφρονες ηγέτες ώστε να μην παρασύρεται σε υπερφίαλα σχέδια. Παράλληλα δε να φροντίζει ώστε είναι έτοιμο υλικά και ψυχικά για σύγκρουση ώστε το κόστος οποιουδήποτε παραβάτη εισβολέα να αποσβένει κάθε προσδοκώμενο όφελος. Όλα αυτά όμως προϋποθέτουν ολοκληρωμένη γνώση. Όχι μόνο αυτογνωσία αλλά και σφαιρική επίγνωση των γεωπολιτικών συνθηκών. Όσον αφορά την πατρίδα μας λοιπόν, για να διασφαλίσουμε αρμονικές σχέσεις με τα υπόλοιπα κράτη του πλανήτη μας πρέπει να κατανοούμε καταρχήν το ποιοί είμαστε, που είμαστε και τι ιστορικές συνθήκες αντιμετωπίζουμε σήμερα. Όσο καλύτερος είναι ο γεωπολιτικός σχεδιασμός μας, τόσο περισσότερο θα εξασφαλιστεί η ευημερία του λαού μας.

Η μακραίωνη ιστορία του έθνους μας έχει δείξει ότι ζούμε σε μια περιοχή που προσελκύει διαχρονικά το παγκόσμιο ενδιαφέρον. Γιατί; Γιατί βρισκόμαστε στο μοναδικό σημείο της γης που συνορεύουν τρεις διαφορετικές ήπειροι. Το Αιγαίο πέλαγος συγκεκριμένα είναι το μοναδικό σημείο του πλανήτη που ενώνει τρεις ηπείρους. Το Αιγαίο πέλαγος ελέγχει όποιος ελέγχει τα νησιά του. Για να ελέγχει κάποιος τα νησιά του πρέπει να ελέγχει Θεσσαλία, Στερεά Ελλάδα και Πελοπόννησο. Για να είναι ελέγχει όμως αυτές τις περιοχές πρέπει επίσης να ελέγχει Ήπειρο, Μακεδονία και Θράκη. Η σημερινή Ελλάδα δηλαδή. Αυτή είναι άλλωστε και η περιοχή πάνω κάτω που γεννήθηκε πριν χιλιάδες χρόνια και άνθησε το έθνος των Ελλήνων. Υπήρξαν βέβαια και άλλες περιοχές της αρχαίας κοιτίδας που σήμερα είναι εκτός επικράτειας, αλλά

η σημερινή Ελλάς έχει την ελάχιστη έκταση που εξασφαλίζει τη βιωσιμότητα του κράτους της. Χωρίς την Μικρασία, την Κύπρο, τον Πόντο ή τη Σικελία η Ελλάς μπορεί να επιβιώσει. Όχι όμως χωρίς τη Θράκη, την Ήπειρο ή τα νησιά του Αιγαίου. Η ιστορία μας εξηγεί το γιατί.

Δυο φορές υποταχθήκαμε. Την πρώτη στους Ρωμαίους όταν έπεσε η Ήπειρος. Τη δεύτερη στους Οθωμανούς όταν έπεσε η Θράκη. Η αλυσιδωτή πτώση των ελληνικών περιοχών και στις δυο περιπτώσεις ακολούθησε την απώλεια μιας εκ των δυο κλειδών του ελληνικού χώρου. Ελλάς χωρίς Ήπειρο ή χωρίς Θράκη δεν μπορεί να υπάρξει, αφού χωρίς αυτές δεν μπορεί να υπάρξει Μακεδονία και χωρίς Μακεδονία η Ελλάς δεν θα ζήσει για πολύ. Αυτό το γνώριζαν άριστα οι πρόγονοι μας το 1912-13. Αν αποτύγχαναν τότε η Ελλάς θα βυθίζονταν ξανά στην σκλαβιά. Τα κατάφεραν όμως απελευθερώνοντας τις περιοχές με την αντίστροφη πορεία που αυτές είχαν σκλαβωθεί. Ποιο ήταν όμως το κλειδί της επιτυχίας τους; Το Αιγαίο πέλαγος. Η κυριαρχία του Ελληνικού Ναυτικού εξασφάλισε την απελευθέρωση της Ελλάδος. Όποιος ενδιαφέρεται για λεπτομέρειες ας μελετήσει ιστορία. Η ουσία πάντως είναι ότι η κυριαρχία επί του Αιγαίου πελάγους μας εξασφάλισε την ανεξαρτησία. Αυτό επιβεβαιώνεται επίσης από τον πρώτο αγώνα για απελευθέρωση το 1821. Το Αιγαίο είναι το κλειδί της ανεξαρτησίας μας. Χωρίς αυτό, άρα και τα νησιά του, Ελλάς δεν μπορεί να υπάρξει.

Εδώ όμως εντοπίζεται και το κέντρο των σημερινών γεωπολιτικών συνθηκών. Εμείς ως χώρα είμαστε ευχαριστημένοι με τα σύνορα μας και επιθυμούμε τη

διατήρηση τους. Οι υπόλοιποι λαοί όμως; Γιατί σήμερα εμφανίζεται μια αυξημένη τάση αμφισβήτησης; Για να έχουμε ολοκληρωμένη απάντηση στο γιατί η ισορροπία κλονίζεται σήμερα πρέπει πρώτα να κατανοήσουμε το πως είχαμε αυτή την ισορροπία τα τελευταία 80 χρόνια. Η απάντηση βρίσκεται σε ένα δευτερεύον χαρακτηριστικό του Αιγαίου πελάγους. Εκτός από το μοναδικό σημείο επικοινωνίας τριών ηπείρων, το Αιγαίο είναι η φυσική προέκταση των στενών του Βυζαντίου. Όποιος ελέγχει λοιπόν το Αιγαίο, ελέγχει την επικοινωνία της Μεσογείου με την Μαύρη Θάλασσα. Η σημερινή ισορροπία λοιπόν γεννήθηκε πριν εκατό χρόνια όταν οι Δυτικές δυνάμεις κυριάρχησαν στο Αιγαίο και οι Ανατολικές στη Μαύρη Θάλασσα, με τα Στενά του Βοσπόρου να είναι ουδέτερα. Η Ελλάς μέσα από δυο παγκοσμίους πολέμους και δυο εμφυλίους πολέμους κατάκτησε το αδιαφιλονίκητο τίτλο της Δυτικής δύναμης. Κατάκτησε έτσι και το Αιγαίο. Με θυσίες, αγώνες και νίκες σε αμέτρητες συγκρούσεις όπου διακυβεύονταν ο έλεγχος του κέρδισε τον τίτλο του θεματοφύλακα του. Τα διεθνή συμφέροντα τότε ταυτίστηκαν με τα εθνικά και η διεθνής ισορροπία ευνόησε την εθνική ηρεμία. Μην ξεχνάμε ότι εδώ η Γερμανία έχασε δυο πολέμους κι ότι εδώ ξεκίνησε ο ψυχρός πόλεμος. Εδώ, στην Ελλάδα του Αιγαίου πελάγους ισορρόπησαν οι παγκόσμιες δυνάμεις. Η γεωπολιτική ισορροπία όμως που ξεκίνησε και στηρίχτηκε εδώ ιστορικά φτάνει στο τέλος της. Σήμερα ζούμε την αρχή μιας νέας δυναμικής γεγονότων μιας μελλοντικής παγκόσμιας ισορροπίας που για τους ίδιους λόγους θα έχει εκ νέου επίκεντρο της την περιοχή μας. Γιατί όμως;

Γιατί ανατρέπεται σήμερα αυτή η ισορροπία των τελευταίων ετών; Γιατί καταρχήν η ανθρώπινη ιστορία υπόκειται στην αέναη πάλη φιλελευθερισμού και δεσποτισμού. Η αρχέτυπη διαμάχη των δυο ανθρώπινων τάσεων αποτελεί διαρκή παράγοντα διαμόρφωσης των ιστορικών συνθηκών. Αποτελεί τη φύτρα που γεννά την ανάγκη και την πλεονεξία, τις κινητήριες δυνάμεις γεωπολιτικών μεταβολών. Ζούμε ήδη ως συνέπεια της ανάγκης και της πλεονεξίας τεράστιες μετακινήσεις πληθυσμών που μεταναστεύουν αναζητώντας το ζην ή το ευ ζην. Διακρίνουμε επίσης παράλληλα αυξημένη διάθεση δεσποτικών μέτρων από δυνάμεις που επιθυμούν οι λίγοι να κυριαρχήσουν πάνω στους πολλούς. Όλα δείχνουν ότι για μια ακόμη φορά η ανθρωπότητα θα βιώσει μια σύγκρουση των φιλελεύθερων δυνάμεων με τις δυνάμεις του δεσποτισμού. Οι άνθρωποι θα κληθούν εκ νέου να υπερασπίσουν το δικαίωμα τους στην ελευθερία, την αξιοπρέπεια και την ευημερία. Συνεπεία της τοποθεσίας της πατρίδας μας αυτή θα αποτελέσει για ακόμη μια φορά επίκεντρο της παγκόσμιας σύγκρουσης. Ο λαός μας λοιπόν θα κληθεί ξανά να επιλέξει φέροντας βαριά ιστορική παρακαταθήκη αφού στο παρελθόν έχει όχι απλά συναγωνιστεί αλλά ηγηθεί των φιλελεύθερων δυνάμεων. Στη νέα αυτή ιστορική πρόκληση που εκτυλίσσεται δεν διακυβεύεται απλά η ευημερία μας ως έθνος αλλά και αυτή η κρατική μας υπόσταση. Όπλα μας η ιστορία μας κι ο πολιτισμός μας.

Η ιστορία μας διδάσκει τι πρέπει να αποφύγουμε και πως πρέπει να δράσουμε. Ο πολιτισμός μας μάς επιτρέπει να αυξήσουμε τη φυσική και πολιτική μας ισχύ.

Αμφότερα όμως προϋποθέτουν γνώση και θάρρος. Θάρρος να δούμε την πραγματική διάσταση των γεγονότων που εκτυλίσσονται αλλά και των συνεπειών τους. Γιατί οι συνέπειες της ιστορικής περιόδου που τώρα ξεκινά δεν είναι μόνο οικονομικές, υλικές. Οι αλλαγές που επικρέμονται είναι κυρίως πολιτικές, ηθικές και υπαρξιακές. Οι γεωπολιτικές εξελίξεις στην περιοχή μας δεν έχουν να κάνουν μόνο με τα πετρέλαια ή τα χρήματα. Αυτά είναι ήσσονος σημασίας. Πρωταρχικό διακύβευμα είναι ο έλεγχος του Αιγαίου. Ο έλεγχος του αρχιπελάγους που αποτελεί γεωστρατηγικό κλειδί στον έλεγχο τριών ηπείρων. Η σύγκρουση διαφόρων δυνάμεων για τον έλεγχο του Αιγαίου θα επηρεάσει αναπόφευκτα και τα ελληνικά νησιά και τις ηπειρωτικές περιοχές. Η Ελλάς όμως δεν έχει την πολυτέλεια να απολέσει εδάφη γιατί θα κινδυνέψει η ύπαρξη της. Αν χάσουμε λίγα νησιά δεν χάνουμε μόνο εδάφη, χάνουμε την ανεξαρτησία μας. Το ίδιο ισχύει πολλαπλασίως για τμήματα της Θράκης, της Μακεδονίας ή της Ηπείρου. Η σημασία όμως της σύγκρουσης που επίκειται αυξάνεται από το ότι αυτή έχει επίσης το χαρακτήρα διαμάχης μεταξύ φιλελευθερισμού και δεσποτισμού.

Αυτό είναι το πλαίσιο που η Ελλάς θα μπορούσε να σχεδιάσει τη σύγχρονη εξωτερική της πολιτική. Να οικοδομήσει τις σύγχρονες διεθνείς της σχέσεις πάνω στα σύγχρονα δεδομένα αντλώντας την επιχειρηματολογία της από την τρέχουσα ιστορική περίοδο. Όχι με τρόπο αισθαντικό ή ηθικίστικο αλλά με τρόπο θετικό και πραγματιστικό. Να αξιοποιήσει δηλαδή το ρόλο της ως θεματοφύλακας του Αιγαίου τον τελευταίο αιώνα και τα ευεργετικά για την ανθρωπότητα

χειροπιαστά αποτελέσματα. Τα χρόνια που η Ελλάδα κρατά την κλείδα τριών ηπείρων, το Αιγαίο, διατηρήθηκε μια παγκόσμια ισορροπία που απέδωσε μια εκ των μακρότερων ειρηνικών περιόδων. Πολλές περιοχές και πολλοί λαοί ωφελήθηκαν από αυτή την ισορροπία. Δυστυχώς όχι όλοι οι λαοί αφού πολλοί υπέφεραν. Γι' αυτό όμως δεν φταίει η Ελλάδα. Αντιθέτως ο σύγχρονος ελληνισμός μπορεί να συνεισφέρει στη διάδοση του φιλελευθερισμού και της προόδου. Πάνω σε αυτές τις αλήθειες μπορεί να αναπτυχθεί ένας σύγχρονος τρόπος επικοινωνίας του ελληνικού λαού με τον υπόλοιπο πλανήτη.

Βέβαια η ιστορία διδάσκει ότι κάθε λαός μπορεί να κάνει λάθη και να παρασυρθεί σε επιζήμιες πολιτικές. Καλοί και κακοί ηγέτες υπάρχουν σε κάθε έθνος, μικρό ή μεγάλο. Ιδίως τα μεγάλα κράτη κάνουν και μεγάλα λάθη. Όχι πάντα από πρόθεση αλλά επιδιώκοντας να κάνουν μεγάλο καλό, κάνουν τελικά μεγάλο κακό ακόμα και στον ίδιο τον εαυτό τους. Αυτό ιστορικά συνέβη ήδη κάποιες φορές στο Αιγαίο. Οι μεγάλοι της γης επιδιώκοντας ισορροπία διχοτόμησαν ή τριχοτόμησαν τον έλεγχο του με καταστροφικά αποτελέσματα. Όταν ο έλεγχος του αρχιπελάγους δεν ήταν σε χέρια ελληνικά πολλοί λαοί υπέφεραν εξαιτίας λίγων. Ακόμα και οι μεγάλοι που το είχαν επιτρέψει ή επιδιώξει και αυτοί τελικά ζημιώθηκαν αφού ούτε την ισορροπία διατήρησαν αλλά και τα αρχικά οφέλη τους έχασαν στο πολλαπλάσιο. Πολλά τα σχετικά διδάγματα της ιστορίας.

Η ιστορία δεν ρωτάει, δείχνει. Δεν ρωτάει τους λαούς τι θα ήθελαν αλλά τους δείχνει το δρόμο κι ανάλογα ο κάθε λαός επιλέγει. Αν διαλέξει σωστά ευημερεί, αν

όχι υποφέρει ή ακόμη χειρότερα αφανίζεται. Το πολύπειρο έθνος μας έχει πολλές φορές λαθέψει αλλά κι ακόμη περισσότερες φορές προσφέρει στον αγώνα της ανθρωπότητας για προκοπή κι ευημερία. Όλα δείχνουν ότι στη σημερινή γενιά έλαχε να δώσει εκείνες τις απαντήσεις που θα κρίνουν το μέλλον. Φάρος μας ο πολιτισμός μας. Άλλωστε ο λαός μας κατέχει ήδη πολλές απαντήσεις σε γεωπολιτικά προβλήματα. Μια από αυτές είναι: μέγα το της θαλάσσης κράτος._ (δγκ)

Ζάλογγο

(1.6.2020)

Το Ζάλογγο έγινε παγκόσμιο σύμβολο ελευθερίας όταν κάποιες Σουλιώτισσες προτίμησαν να πεθάνουν ελεύθερες παρά να ζήσουν σκλάβες. Το περιστατικό συνέβη λίγες μέρες πριν τα Χριστούγεννα του 1803 όταν η φάλαγγα της φάρας Κουτσονίκα στάθμευσε στο Ζάλογγο λίγο μετά την έξοδο του Σουλίου. Βέβαια δεν ήταν το μόνο γεγονός που οι Σουλιώτισσες απέδειξαν τον ηρωϊσμό τους και την αγάπη τους για ελευθερία. Ακολούθησε η Ρηνιάσσα και το Σέλτσο. Όμως το Ζάλογγο προτιμήθηκε από ξένους φιλέλληνες για να τραγουδήσουν και να εξυμνήσουν το ένδοξο Σούλι στα πέρατα της οικουμένης. Γι’ αυτό και ντύθηκε με την άχλη του μύθου. Η αληθινή ιστορία όμως είναι ακόμη συναρπαστικότερη.

Το δίλημμα που αντιμετώπιζαν οι αρχηγοί του Σουλίου το 1803 ήταν τεράστιο. Διάσωση του εδάφους ή

διάσωση των Σουλιωτών; Γνώριζαν άριστα ότι από τα Ορλωφικά και μετά αντιμετώπιζαν ολόκληρη την Οθωμανική Αυτοκρατορία. Το κατάφερναν για πολλά χρόνια. Οι διεθνείς συγκυρίες όμως είχαν ραγδαία επιδεινωθεί χωρίς να διαφαίνεται διέξοδος. Άντεξαν καρτερικά πολυετή πολιορκία και στρατιωτικά δεν ηττήθηκαν ποτέ. Αντίθετα κατατρόπωσαν πάντα τους αντιπάλους τους. Ακόμα όμως κι αν εξολόθρευαν τη στρατιά του Αλήπασα, το Διβάνι θα έστελνε άλλους. Επέλεξαν τελικά να θυσιάσουν το Σούλι για να σώσουν τους Σουλιώτες και η ιστορία τους δικαίωσε. Μετά από δεκαεπτά ακριβώς χρόνια 1.000 – 1.500 Σουλιώτες πολεμιστές ήταν στη διάθεση του Έθνους για την Επανάσταση αφού η απόφαση των ηγετών του Σουλίου διατήρησε μάχιμο το καλύτερο πολεμικό σώμα των Ελλήνων. Αυτό το είχε εντοπίσει ο Αλήπασας και γι' αυτό προσπάθησε, χωρίς επιτυχία, να τους εξοντώσει ολοκληρωτικά. Οι Σουλιώτες τσακώνονταν για το ποιός θα πρωτοσκοτωθεί για το Σούλι. Μάλωναν για τη δόξα και την παλικαριά τους. όχι για φλουριά, ούτε για ξένα αξιώματα. Στην πονηριά απαντούσαν με πονηριά και φύλαγαν τα σχέδια τους μυστικά. Σίγουρα δεν θα τα εκμυστηρεύονταν σ' έναν ξένο όπως ο Περραιβός που από άγνοια ή δόλο έγραψε λάθος συμπεράσματα. Από τη στιγμή πάντως που δεν σώθηκαν μαρτυρίες των πρωταγωνιστών οφείλουμε να χρησιμοποιήσουμε τη λογική μας. Να διαβάσουμε την ιστορία ολοκληρωμένα και να δούμε ακέραιη την εικόνα.

Ο γέρο Κουτσονίκας εκφράζοντας τη γνώμη των ηγετών του Σουλίου πρότεινε: «Αδερφοί πατριώτες, μ' όλες τις προσπάθειες όλων μας να διατηρήσουμε

την αιματοβαμμένη γη των πατέρων μας, στάθηκε αδύνατον να τη διατηρήσουμε απέναντι τόσο μεγάλου εχθρού. Οι προσπάθειες μας έφτασαν στο τέρμα τους και καθένας μας έχει αναπαυμένη τη συνείδηση του, διότι εκπλήρωσε δεόντως το καθήκον του. Ήδη δε, μας απειλεί αφενός ο κίνδυνος του εχθρού, αφετέρου η γενική καταστροφή εκ της πείνας και της έλλειψης ύδατος. Όθεν ανάγκη πάσα αδερφοί να σκεφτούμε με ποιό τρόπο μπορούμε να σώσουμε τις γυναίκες και τα παιδιά μας για να μην πέσουν αιχμάλωτοι στα χέρια του βάρβαρου εχθρού μας. Περί της παρακαταθήκης αυτής πρέπει να σκεφτούμε, πατριώτες, κι όχι για τους εαυτούς μας. Κι όταν διαφυλάξουμε την παρακαταθήκη αυτή, σώζεται κι η πατρίδα. Διότι όπου υπάρξουν οι Σουλιώτες εκεί θα υπάρξει και το Σούλι. Το δε έδαφος αυτό, το οποίο δια της βίας αναγκαζόμαστε να εγκαταλείψουμε, δεν θα αφήσουμε να απαλλοτριωθεί στον αιώνα τον άπαντα». Οι Σουλιώτες συμφώνησαν.

Μετά την αναχώρηση του Αλήπασα ο γιος του Βελή Πασάς επικεφαλής της οθωμανικής στρατιάς, δέχτηκε συμφωνία με τους όρους των Σουλιωτών. Θα έφευγαν ένοπλοι συν γυναιξί και τέκνοις με όλα τα υπάρχοντα τους χωρίς να ενοχληθούν από τους αντιπάλους. Η αναχώρηση θα γίνονταν σε τρεις φάλαγγες: η μία με επικεφαλής τον Κουτσονίκα θα κατευθύνονταν στο Ζάλογγο της επαρχίας Λάμαρης, η άλλη με επικεφαλής τον Μπότσαρη θα πήγαινε στα Τζουμέρκα και η τρίτη με επικεφαλής τον Τζαβέλλα θα έμπαινε στην Πάργα. Στις 12 Δεκεμβρίου του 1803 αναχώρησε πρώτη η φάλαγγα των Κουτσονικαίων μαζί με τους Γουσαίους, Μαλαμαίους, Καραμπίνη-

δες, Φωτομαραίους, Τζωρτζαίους, Μποτζαίους και άλλους Σουλιώτες, 1.000 περίπου, που εγκαταστάθηκαν στο Ζάλογγο. Μαζί τους μέχρι εκεί πήγε κι ο Κίτσος Μπότσαρης με τους ανθρώπους του που συνέχισε για το Βουλγαρέλι όπου βρίσκονταν η οικογένεια του. Η φάλαγγα του Τζαβέλλα, 2.000 περίπου, αφού παρέλαβε την οικογένεια του που ήρθε από τα Ιωάννινα, όπου βρίσκονταν φιλοξενούμενη του Αλήπασα, αναχώρησε μετά από λίγο για την Πάργα μαζί με τους Δρακαίους, Ζαρμπαίους, Πανομαραίους, Δαγκλαίους, Καλογεραίους και άλλους Σουλιώτες.

Στο Κούγκι έμεινε ο γεροκαλόγερος Σαμουήλ για να παραδώσει τα μπαρουτόβολα στους Οθωμανούς. Αντ' αυτού παρέδωσε τον εαυτό του ολοκαύτωμα στα χέρια του Υψίστου. Μαζί του ανατινάχτηκαν λίγοι γέροι Σουλιώτες και Οθωμανοί. Ο καλόγερος Σαμουήλ πολέμησε με αυταπάρνηση μαζί με τους Σουλιώτες. Ως την έσχατη ώρα, άοκνος, φρόντιζε για τη σωτηρία τους συμβουλεύοντας την αγάπη στην πατρίδα. Η πατρίδα σώζει, τους έλεγε. Έζησε ελεύθερος με το τουφέκι στο χέρι και πέθανε υπέρ Πίστεως και Πατρίδος. Όρθιος πάνω στη μπαρούτι έστειλε την αθάνατη απάντηση στον τύραννο: «δεν είναι άξιος ο Βεζύρης να πιάσει άνθρωπο που δεν φοβάται και που γνωρίζει το δρόμο του θανάτου». Άναψε την μπαρούτη κι δια του θανάτου έζησε αιώνια.

Ο δόλιος Αλήπασας λύσσαξε από την ανατίναξη του Σαμουήλ. Ανίκανος να συλλάβει τη δύναμη του ελληνικού πνεύματος, σκλάβος της σάρκας, διέταξε να σκοτώσουν όλους τους Σουλιώτες που είχαν φύγει. «Ο γιος μου ορκίστηκε, όχι εγώ», έλεγε και με αφορμή το Κούγκι έστειλε τον Σελιχτάρ Μπόντα με

4.000 πολεμιστές να εξοντώσει τη φάλαγγα του Τζαβέλλα πριν μπούν στην Πάργα, άλλα πρόλαβαν τελευταία στιγμή να σωθούν, με τη βοήθεια των Παργινών, χάνοντας όμως όλα τα πράγματα τους. Ταυτόχρονα ο ίδιος ο Αλήπασας επικεφαλής 15.000 στρατευμάτων εκστράτευσε κατά του Κουτσονίκα. Οι Σουλιώτες, έχοντας σταθεί τέσσερις μέρες στο Ζάλογγο, έμαθαν τυχαία ότι έρχονται εναντίον τους χιλιάδες Οθωμανοί. «Έρχονται οι Τούρκοι»! φώναξαν ο Αθανάσιος Βάγιας με έναν άλλο Σουλιώτη που τους είχαν δει. Αμέσως έλαβαν θέσεις μάχης υπό τον Καπετάν Κουτσονίκα. Οι πρώτοι 3.000 πολεμιστές υπό τους Άγο Μουχουρδάρη και Μέτζο Μπόνο επιτέθηκαν αμέσως στους Σουλιώτες. Άντρες και γυναίκες πάλεψαν σαν λιοντάρια μακελεύοντας τους Τουρκαλβανούς που συνέχιζαν να πληθαίνουν κατά χιλιάδες.

Σουλιώτες και Σουλιώτισσες συνέχισαν να αποκρούουν όλες τις επιθέσεις μέχρι το βράδυ πολεμώντας ακατάπαυστα για 14 ώρες. Η εχθρική στρατιά συμπληρώνονταν κατά κύματα και ήταν θέμα χρόνου να πιαστούν όλα τα περάσματα. Ο Καπετάν Κουτσονίκας διέταξε νυχτερινή εξόρμηση ώστε να διαφύγουν μέσα από τα εχθρικά στίφη πριν ξημερώσει. Έλαβε χώρα έτσι, λίγες μέρες πριν τα Χριστούγεννα του 1803, η άγνωστη μέχρι σήμερα Έξοδος του Ζαλόγγου. Εμπροσθοφυλακή και οπισθοφυλακή ήταν οι πολεμιστές και στο μέσο της φάλαγγας μπήκαν τα γυναικόπαιδα. Διαμοιράστηκαν οι φάρες έτσι ώστε καμιά να μην ξεκληριστεί και μόλις νύχτωσε βαθιά ξεκίνησαν. Ο εχθρός όμως τους περίμενε και βρήκαν αντίσταση αλλά δεν πτοήθηκαν. πήγαν απ’ τους

γκρεμούς. Οι πολεμιστές της εμπροσθοφυλακής άνοιξαν δρόμο με τα σπαθιά τους κατακόβοντας κατά εκατοντάδες τους εχθρούς. Με ορμή διέσχισαν τα στίφη των Οθωμανών και διέφυγαν. Καθώς όμως πολλά γυναικόπαιδα δεν κατάφεραν να φύγουν αιχμαλωτίστηκαν και οι Καπετάν Κουτσονίκας και Καπετάν Γούσης Μπούσμπος, που αρνήθηκαν να φύγουν. Δασώθηκε πάντως, εκτός 50 ηρώων που έπεσαν, το πλέον αξιόμαχο τμήμα 500 Σουλιωτών.

Όμως ένα τμήμα 70 περίπου γυναικών που είχε εγκλωβιστεί παράμερα σε απόκρημνη τοποθεσία κινδύνεψε να ατιμαστεί. Απομονωμένες, χωρίς να γνωρίζει κανείς τον κίνδυνο που διέτρεχαν έβλεπαν τους Οθωμανούς να πλησιάζουν. Εκεί στην ερημιά θα ήταν έρμαιο των ορέξεων του εχθρού. Τότε, γύρω στις 17 Δεκεμβρίου, έστησαν χορό, πιάστηκαν η μια με την άλλη κι αφού πέταξαν τα παιδιά τους έπεσαν κι αυτές χορεύοντας και τραγουδώντας. Της πτώσης επέζησαν μόνο δυο κοριτσάκια. Όλες οι άλλες σκοτώθηκαν για να μην ατιμαστούν. Ήταν ο Χορός του Ζαλόγγου.

Με το που έφτασε ο Αλήπασας χτυπιόνταν με μανία γιατί του ξέφυγαν μέσα από τα χέρια του οι Σουλιώτες πολεμιστές της φάλαγγας του Κουτσονίκα. Είχε εν τω μεταξύ φτάσει κι ο στρατηγός του Σελιχτάρ Μπόντα που είχε ορκιστεί για τη συμφωνία και του είπε: «... εσύ αφέντη μου με τις απιστίες σου μας κατάντησες να μην έχουμε ούτε θρησκεία ούτε καμία υπόληψη στον κόσμο και δεν ξέρω που θα καταντήσουμε με τις επιορκίες μας και με τις αθετήσεις των υποσχέσεων μας. Ποιός από δω και πέρα μπορεί να μας πιστεύει; ή νομίζεις ότι με αυτά έχουμε να κερδίσουμε

κάτι; ιδού το αποτέλεσμα της μπαμπεσιάς σου. Έπιασες δυο γέροντες και μερικά αδύναμα γυναικόπαιδα. Αυτοί που αξίζουν όλοι σώθηκαν κι ενώ θα μπορούσε να μας είναι χρήσιμοι φίλοι, μας είναι τώρα οι πιο επικίνδυνοι εχθροί». Αφού είδε ο Αλήπασας ότι ο πολέμαρχος του είχε δίκιο, ισχυρίστηκε για μια ακόμη φορά ότι άθελα του κι από λάθος έγινε αυτή η μάχη κι απελευθέρωσε τους αιχμαλώτους που πήγαν στους Μποτσαραίους στα Τζουμέρκα. Στην Πάργα και να ήθελαν να πάνε δε χωρούσαν. Άλλωστε ήταν προφανές ότι ο πόλεμος θα συνεχίζονταν. Ενωμένοι με τους Μποτσαραίους στο Σέλτσο θα ήταν ισχυρότεροι. Την μπαμπεσιά του πάντως θα του τη γυρνούσαν οι Σουλιώτες στον καιρό της … _ (δγκ)

Η ηθική του χρήματος

(10.5.2018)

Ο Σωκράτης δίδαξε : «Ουκ εκ χρημάτων αρετή γίγνεται, αλλ' εξ αρετής χρήματα και τα άλλα αγαθά τοις ανθρώποις άπαντα και ιδία και δημοσία».

Ηθικολογία ή αλήθεια; Εξαρτάται από το πόσα χρήματα έχεις, ίσως. Η ιστορία πάντως επιβεβαίωσε το Σωκράτη. Η Αθήνα υπέκυψε στο χρήμα και τελικά καταστράφηκε. Η δύναμη του χρήματος οδήγησε μια δημοκρατία του επιπέδου της κλασσικής Αθήνας να σκοτώσει έναν ξυπόλητο εβδομηντάχρονο. Η ψευδαίσθηση της αξίας του όμως οδήγησε την πόλη στην παρακμή και την υποταγή.

Πότε όμως το χρήμα εμπεριέχει αρετή; Όταν συμβαδίζει με την ηθική, ίσως. Το τι είναι ηθική το ανέλυσαν

μέγιστοι φιλόσοφοι. Αυτά όμως που οι φιλόσοφοι ανέλυσαν δεν είναι παρά αλήθειες που όλοι έχουμε μέσα μας.

Όταν το χρήμα οδηγεί μια κοπέλα στο κρεβάτι του προϊσταμένου της ή μια οικογένεια να χάσει το σπίτι της ή ένα δάσος να γίνει τσιμέντο ή παιδιά να δουλεύουν για ένα κομμάτι ψωμί ή έναν ελεύθερο άνθρωπο να σωπαίνει τότε το σύνολο ζημιώνεται. Τότε αργά ή γρήγορα και το άτομο ζημιώνεται όσα χρήματα κι αν έχει. Η βρώμικη πόλη είναι βρώμικη για όλους.

Ο εθισμός του χρήματος οδήγησε τους επιχειρηματίες στο χρηματιστήριο παραμερίζοντας τις επιχειρήσεις τους με αποτέλεσμα να ξεχάσουν πως να παράγουν. Η γοητεία του χρήματος οδήγησε τους επιχειρηματίες στην πρόσληψη ατόμων με βάση την ομορφιά, τη συγγένεια ή την ευκαμψία της μέσης με αποτέλεσμα να ξεμείνουν από συνεργάτες. Η δύναμη του χρήματος οδήγησε την κοινωνία να αντικαταστήσει τις αξίες της με την αξία του πορτοφολιού. Η ψευδαίσθηση του χρήματος οδήγησε το σύγχρονο άνθρωπο στη μιζέρια ασχέτως της περιουσίας του. Το χρήμα χωρίς ηθική έχει δυσβάσταχτο τόκο.

Η απουσία αρετής στην κοινωνία δεν είναι ηθικολογία είναι πραγματικότητα. Τα αποτελέσματα της οποίας τα βλέπουμε κάθε φορά που ένας οικογενειάρχης μένει άνεργος ή ένας αγρότης αποσύρεται ή μια νέα κοπέλα παρακαλά για μια θέση στο δημόσιο ή μια βιοτεχνία κλείνει καταχρεωμένη ή ένας νέος πληρώνεται με μισθό πείνας ή ένας παλιός εφοριακός πλουτίζει ή ένας συνταξιούχος πεινά ή ένας άρ-

ρωστος δίνει φακελάκι ή ένα παιδί πεθαίνει ψάχνοντας για νοσοκομείο ή ένας άνθρωπος σκύβει το κεφάλι. Τα βλέπουμε και τα ζούμε κάθε μέρα στις βρώμικες γειτονιές μας, στα δικαστήρια, στις πολεοδομίες, στο μπαλκόνι μας που εξέχει υπερβολικά, στις λακκούβες που πατάμε.

Όσο ο αέρας δεν μοσχοβολά στις δυσώδεις πόλεις μας ας σκεφτούμε να αντικαταστήσουμε την αξία του χρήματος με τις αξίες που δώσαμε. Το χρήμα έτσι κι αλλιώς δεν φτάνει όσο και να 'χεις. Αυτό είναι μια αλήθεια που μας τη θυμίζει η σημερινή κρίση από την οποία θα ξεφύγουμε σαν σύνολο αν λειτουργήσουμε σαν οργανωμένη πολιτεία. Πλούσιοι υπάρχουν όπως υπάρχουν και φτωχοί, ιδίως όμως οι πλούσιοι οφείλουν να συνειδητοποιήσουν σύμφωνα με τον Αριστοτέλη ότι δεν μπορούν να υπάρξουν χωρίς τους φτωχούς.

Η αναζήτηση ευθύνης στον αδύνατο αποτελεί άλλοθι, γιατί ο δυνατότερος έχει μεγαλύτερη ευθύνη. Ένας πλούσιος με τρεις συντάξεις έχει μεγαλύτερη ευθύνη από ένα απλό συνταξιούχο, ένας πλούσιος με έπαυλη στο δάσος έχει μεγαλύτερη ευθύνη από ένα φτωχό με παράνομο σπιτάκι, ένας καθηγητής πανεπιστημίου που απουσιάζει από την παράδοση έχει μεγαλύτερη ευθύνη από ένα δάσκαλο που απεργεί. Ευθύνες έχουν οι πολίτες ανάλογα με τη δύναμή τους και ιδίως οι έχοντες πρέπει να συνειδητοποιήσουν ότι το χρήμα για να διατηρήσει την αξία του πρέπει να φτάνει για όλους.

Μέχρι σήμερα ζούσαμε την ψευδαίσθηση της ατομικότητας. Η προκοπή όμως είναι αποτέλεσμα συλλο-

γικής προσπάθειας και των δυνατών και των αδυνάτων. Πρώτα των δυνατών και μετά των αδυνάτων. Η απάντηση λοιπόν για λύση στην σημερινή οικονομική κρίση βρίσκεται στις αξίες του λαού μας, στην αρετή του.

Γιατί αρετή σημαίνει να βγάζω χρήματα αλλά να μπορώ ακούω μουσική, να απολαμβάνω τη φύση, να χαίρομαι τα παιδιά μου, να μιλώ με τους φίλους μου. Αρετή σημαίνει να έχω καλό αυτοκίνητο αλλά να μπορώ να αναπνέω καθαρό αέρα, να κολυμπώ σε καθαρή θάλασσα, να τρώω καθαρά φαγητά. Αρετή σημαίνει να έχω δικό μου σπίτι αλλά να έχω και δάση, να βλέπω ποτάμια και λίμνες, να βλέπω ομορφιά και έξω από το μπαλκόνι μου. Όμως αρετή σημαίνει όταν πρέπει να διαλέξω περισσότερα χρήματα ή τα παιδιά μου, καλύτερο αυτοκίνητο ή καθαρό νερό, καλύτερο σπίτι ή περισσότερο πράσινο να κάνω τη σωστή επιλογή.

Αυτή η απροσδιόριστη αίσθηση δυσφορίας, ανασφάλειας, θυμού ή αδικίας που μαστίζει την κοινωνία μας και ιδίως τους νέους δείχνει το «ζην» χωρίς το «ευ ζην». Το χρήμα άλλωστε από μόνο του ούτε για τους φτωχούς ούτε για τους πλούσιους είναι ποτέ αρκετό. Η αρετή όμως μπορεί να κάνει το χρήμα να περισσεύει._ (δγκ)

(το άρθρο πρωτοδημοσιεύτηκε το 2009 στην εφημερίδα «Νέοι Καιροί»)

Πλατυγιάλι: μια αμαρτωλή ιστορία

(5.4.2020)

Θα αναφερθώ στην ιστορία του λιμανιού στο Πλατυγιάλι Αιτωλοακαρνανίας πρώτον γιατί τη γνωρίζω από πρώτο χέρι και δεύτερον γιατί αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα της ελληνικής κακοδαιμονίας. Είναι μια από τις πολλές περιπτώσεις που δείχνουν γιατί η ελληνική οικονομία βρίσκεται στα σημερινά χάλια της. Δείχνει επίσης ότι η Αιτωλοακαρνανία είχε δυνατότητες να μην βρίσκεται στον πάτο του βαρελιού.

Χαρακτήρισα την ιστορία αυτή ως αμαρτωλή γιατί εκτός των άλλων ξεκίνησε με ένα πολιτιστικό έγκλημα στις αρχές της δεκαετίας του '80. Με υπογραφή της τότε υπουργού πολιτισμού Μελίνας Μερκούρη, αφού όλοι οι αρχαιολόγοι αρνήθηκαν να συναινέσουν, θάφτηκε κάτω από τόνους τσιμέντου μια από τις σπουδαιότερες προϊστορικές πόλεις του κόσμου. Η τότε υπουργός πήρε πάνω της την εξαφάνιση μιας μοναδικής ιστορικής κληρονομιάς που ποτέ δεν θα γνωρίσουμε εξαιτίας της υπογραφής της. Ποια ήταν η άγνωστη προϊστορική αυτή πόλη δεν το μάθαμε ποτέ. Χάσαμε έτσι τη δυνατότητα να αναθεωρήσουμε την παγκόσμια ιστορία και να αποκτήσει η Αιτωλοακαρνανία έναν ανεκτίμητο θησαυρό.

Αποκτήσαμε όμως ένα από τα μεγαλύτερα λιμάνια της Ευρώπης, σκοπός του οποίου ήταν να αποτελέσει παγκόσμιο διαλυτήριο πλοίων. Όταν όμως το 1987 ολοκληρώθηκε το λιμάνι με πακτωλό ευρωπαϊκών χρημάτων, η ναυτιλιακή αγορά είχε μεταβληθεί και το ολοκαίνουργιο λιμάνι έμεινε στα αζήτητα για

χρόνια. Το 1994 ήταν ένα ακόμη ανενεργό περιουσιακό της ΕΤΒΑ του ελληνικού δημοσίου.

Ως 20χρονος φοιτητής αποφάσισα να κάνω με τη βοήθεια καθηγητών εντός και εκτός σχολής μια μελέτη σκοπιμότητας για το Πλατυγιάλι. Το έκανα με την παρακίνηση του πατέρα μου που ήταν τότε επικεφαλής των βιοτεχνών της Αιτωλοακαρνανίας και μέλος του ΔΣ του Επιμελητηρίου του νομού. Στη μελέτη αυτή με βοήθησαν απίστευτα και κάποιοι φωτισμένοι υπάλληλοι της ΕΤΒΑ άξιοι λειτουργοί του ελληνικού δημοσίου (γιατί υπάρχουν και τέτοιοι να ξέρετε). Την άνοιξη του 1995 παρουσίασα τη μελέτη αυτή στο ΔΣ του Επιμελητηρίου και την προσέφερα αφιλοκερδώς προς χρήση. Η μελέτη σκοπιμότητας εκείνη κατέληγε σε μια συγκεκριμένη πρόταση αξιοποίησης του λιμανιού στο Πλατυγιάλι.

Προτείνονταν η παραχώρηση της ιδιοκτησίας του λιμανιού στο Επιμελητήριο και η αξιοποίηση του ως διεθνές διαμετακομιστικό κέντρο. Από την μελέτη είχε προκύψει ότι εκεί ακριβώς βρίσκονταν το συγκριτικό του πλεονέκτημα σε συνδυασμό με τις επικρατούσες τότε συνθήκες. Το λιμάνι διέθετε όλα τα πλεονεκτήματα να αποτελέσει διαμετακομιστικό εμπορικό κόμβο σύνδεσης της Ασίας με την Ευρώπη. Το 1995 ήταν ιδανική χρονιά για κάτι τέτοιο. Μπορείτε λοιπόν να φανταστείτε την εξέλιξη της Αιτωλοακαρνανίας αν είχε υλοποιηθεί εκείνη η πρόταση. ΑΝ... ένα αν που ποτέ δεν έγινε πράξη.

Προς τιμήν τους βέβαια όλα τα μέλη του ΔΣ του Επιμελητηρίου στήριξαν την πρόταση ανεξάρτητα από την κομματική τους προέλευση και το ΔΣ σύσσωμο

εξουσιοδότησε ομόφωνα τον τότε πρόεδρο να απευθύνει την επίσημη πρόταση του Επιμελητηρίου στην κεντρική κυβέρνηση. Η πρόταση αυτή μάλιστα έγινε πλήρως αποδεκτή και από τον τοπικό δήμο του Αστακού που θα ωφελούνταν περισσότερο απ' όλους. Οι προσπάθειες του προέδρου όμως και κατ' επέκταση του Επιμελητηρίου έπεσαν στο κενό. Μετά από 2-3 χρόνια σταμάτησαν εντελώς και σταμάτησα κι εγώ να το παρακολουθώ.

Αργότερα πάντως διάβασα στις εφημερίδες ότι το Πλατυγιάλι πουλήθηκε έναντι ευτελούς αντιτίμου σε μια ιδιωτική εταιρεία με στόχο την αξιοποίηση του. Μαντέψτε… η επενδυτική πρόταση της ιδιωτικής εταιρείας ήταν αντιγραφή της πρότασης του Επιμελητηρίου Αιτωλοακαρνανίας. Τώρα κατά πόσο αξιοποιήθηκε το Πλατυγιάλι, κατά πόσο ο Αστακός έγινε παγκόσμιο εμπορικό κέντρο και κατά πόσο η Αιτωλοακαρνανία εκσυγχρονίστηκε, μπορεί να το διαπιστώσει ο καθένας.

Μη φανταστείτε όμως ότι ο κόπος μου πήγε χαμένος. Ότι έχασα μερικούς μήνες από τη ζωή μου κάνοντας τη μελέτη εκείνη αντί να γυρνάω στα κλαμπ είναι γεγονός (όχι ότι δεν έχω πάει…) αλλά η ζωή δεν είναι μόνο διασκεδάσεις. Αυτό το λέω για τους σημερινούς 20χρονους. Να μην κωλώνουν! Να έχουν όραμα και στόχους και να επιδιώκουν αυτό που γουστάρουν. Να προσπαθούν με όλες τους τις δυνάμεις γιατί ακόμα κι αν δεν βλέπουν άμεσο αποτέλεσμα να είναι σίγουροι ότι η κάθε προσπάθεια τους κάνει πιο δυνατούς. Έτσι κι εγώ απέκτησα από αυτή την ιστορία πολύτιμες γνώσεις και εμπειρίες ζωής.

Το αποτέλεσμα όμως είναι ότι χάθηκε τότε μια ακόμη ευκαιρία τόσο για τον νομό όσο και για τη χώρα. Αντί η εθνική οικονομία να ωφεληθεί ζημιώθηκε. Αντί να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας, η ανεργία αυξήθηκε. Γιατί; Αυτή είναι μια απάντηση που όλοι μας οφείλουμε να δώσουμε με θάρρος αν θέλουμε να προκόψουμε. Μέχρι τώρα βέβαια η επιλογή αυτή ήταν πολυτέλεια. Πρόκειται όμως σύντομα να καταστεί ανάγκη. Η σωστή απάντηση θα γίνει μονόδρομος επιβίωσης._ (δγκ)

Η εκτροπή του Αχελώου

(14.4.2020)

Από καιρό σε καιρό επανέρχεται το φάντασμα της εκτροπής του Αχελώου ως μιαρό πνεύμα που θέλει απεγνωσμένα να βλάψει τους Έλληνες. Ο θεός Αχελώος όμως αντιστέκεται σθεναρά. Πρόκειται για περίπτωση απώλειας εθνικού πλούτου. Τη συγκεκριμένη υπόθεση τη γνωρίζω από πρώτο χέρι αφού υπήρξα προ εικοσαετίας ελεγκτής του συγκεκριμένου επαίσχυντου έργου. Τότε, νεαρός ασκούμενος ορκωτός λογιστής, μου ανατέθηκε ο έλεγχος των παγίων της σήραγγας εκτροπής.

Ποτέ δεν έμαθα γιατί ανατέθηκε σε έναν πρωτόπειρο ελεγκτή, όπως εγώ, μια τόσο περίπλοκη υπόθεση. Η ουσία είναι ότι στάλθηκα τότε να διενεργήσω επιτόπου έλεγχο παγίων με βάση τα διεθνή λογιστικά πρότυπα για λογαριασμό της ξένης κατασκευαστικής εταιρείας που συμμετείχε στην κοινοπραξία. Αποτέλεσμα του ελέγχου ήταν η μη έκδοση πιστοποιητικού.

Αυτό αποτελεί τιμή για τον τότε επικεφαλής ορκωτό λογιστή που αν ήθελε μπορούσε να αγνοήσει τα πορίσματα και να παραβεί τον όρκο του όπως έκαναν άλλοι. Όμως πιστοποιητικό δεν δόθηκε και το έργο σταμάτησε. Όπως λέει κι ο σοφός λαός μας ότι γλιτώνει απ' την ώρα, γλιτώνει απ' τον χρόνο. Τελικά το έργο διακόπηκε οριστικά μετά από σειρά δικαστικών ενεργειών από διάφορες πλευρές και αφού αναγνωρίστηκε η περιβαλλοντική επιβάρυνση της εκτροπής του Αχελώου.

Εξαιτίας της τότε εργασίας μπόρεσα να σχηματίσω προσωπική άποψη για την εγκληματική αυτή περίπτωση. Από πρώτο χέρι διαπίστωσα τότε διασπάθιση δημοσίου και ιδιωτικού χρήματος, περίπτωση δυστυχώς συνηθισμένη στη χώρα μας. Κυρίως όμως διαπίστωσα την εθνική βλάβη που θα προκαλούσε αυτό το έργο αν ολοκληρώνονταν. Εκτός από τις τεράστιες οικονομικές απώλειες και τις μη αναστρέψιμες περιβαλλοντικές επιπτώσεις η κύρια βλάβη της χώρας θα ήταν η απώλεια ενός ανεκτίμητου υδάτινου πλούτου: του μεγαλύτερου σε νερά ελληνικού ποταμού.

Η δήθεν άρδευση του θεσσαλικού κάμπου ήταν το τυράκι στη φάκα των Ελλήνων για να παρασυρθούν από τοπικά συμφέροντα και ανάγκες ώστε να συναινέσουν. Το έργο όμως ήταν έτσι σχεδιασμένο ώστε τα νερά του Αχελώου να ανακατευθυνθούν και να ελεγχθούν σε περιοχή που ανήκε και ελέγχονταν από ιδιωτικά συμφέροντα. Οι συμβάσεις ήταν έτσι δομημένες ώστε ουσιαστικά θα αποφάσιζαν για τη χρήση του νερού ιδιωτικές εταιρείες. Αυτό πριν 20 χρόνια. Μπορείτε να φανταστείτε σήμερα μετά από

τόσα μνημόνια τι θα είχε τελικά συμβεί. Αν το έργο είχε ολοκληρωθεί τότε, το περιβάλλον θα είχε αλλοιωθεί ανεπανόρθωτα τόσο στην αρχή του ποταμού όσο και στις εκβολές του. Η όψη όλου του ποταμού θα άλλαζε εντελώς και θα απαξιώνονταν τα 3 δημόσια υδροηλεκτρικά φράγματα. Ο ποταμός Αχελώος δεν θα ανήκε πια στους Έλληνες. Είτε σήμερα είτε αύριο λοιπόν τεθεί ζήτημα εκτροπής είναι χρέος όλων μας να το εμποδίσουμε. Ακόμα κι οι Θεσσαλοί. Γιατί εκτός του ότι δεν πρόκειται να ποτίσουν τα χωράφια τους με νερό του Αχελώου θα ζημιωθούν περισσότερο από όλους. Γιατί; Γιατί η ιδιωτικοποίηση των νερών θα οδηγήσει σε τέτοια αύξηση του κόστους ποτίσματος που θα εκτοξεύσει το συνολικό κόστος παραγωγής στον θεσσαλικό κάμπο. Η ιδιωτικοποίηση των νερών δεν θα σταματήσει στον Αχελώο.

Θα μου πείτε ανήκει ο Αχελώος σήμερα στους Έλληνες; Ναι. Ακόμη μας ανήκει. Ακόμη το περιβάλλον δεν έχει καταστραφεί. Ακόμα δεν έχουμε χάσει τον έλεγχο των νερών. Αυτό οφείλουμε να το διατηρήσουμε._ (δγκ)

Ξένες επενδύσεις; Ανέκδοτο!

(14.5.2020)

Όλοι μας θέλουμε υγεία, παιδεία, πολιτισμό. Αυτά όμως απαιτούν λεφτά. Από πού όμως προέρχονται τα χρήματα του κράτους; Από τον ιδιωτικό τομέα. Από ντόπιους και ξένους επιχειρηματίες. Αν αυτοί εκλείπουν τότε δανειζόμαστε όπως κάνουμε τόσα

χρόνια τώρα και φτάσαμε στα σημερινά χάλια. Οι ντόπιοι επενδυτές εξαφανίστηκαν για τους γνωστούς λόγους και συνεπεία της κατρακύλας της ελληνικής οικονομίας. Γιατί όμως χάθηκαν οι σωστοί ξένοι επενδυτές; Γιατί ενώ υπάρχουν σήμερα σπουδαίες επενδυτικές ευκαιρίες δεν εμφανίζονται; Θα απαντήσω καταθέτοντας τις προσωπικές μου εμπειρίες που αποκόμισα τις περιόδους 1992 – 1998 ως φοιτητής και 1999 – 2010 ως επαγγελματίας.

Υπουργεία

- Οι υπάλληλοι απουσίαζαν μόνιμα σε ποσοστό 90% για ψώνια, κομμωτήριο, καφέ ή βόλτα.
- Για να βγάλει ένας ιδιώτης άκρη έπρεπε ή να έχει πάει συστημένος ή να έχει λαδώσει ή να έχει κάνει φασαρία (με αμφίβολα αποτελέσματα).
- Οι ρυθμοί διεκπεραίωσης των θεμάτων ήταν τόσο αργοί που αν δεν είχε σιγουρέψει με μεθόδους εκτός υπουργείου την υπόθεση του βρίσκονταν εκπρόθεσμος.
- Σε όλα ανεξαιρέτως τα υπουργεία λειτουργούσαν παραμάγαζα από υπαλλήλους ή συγγενείς υπαλλήλων που πωλούσαν εκδουλεύσεις. Όσο δύσκολο ήταν να ολοκληρώσει κανείς την υπόθεση του με τον προβλεπόμενο τρόπο, τόσο εύκολο γίνονταν αν επέλεγε το σωστό παραμάγαζο.
- Τα πάντα στα υπουργεία ήταν αφανώς ή εμφανώς κομματικοποιημένα.
- Υπήρχαν στρατιές ολόκληρες ανενεργών μονίμων υπαλλήλων, κάποιοι εκ των οποίων δεν είχαν καν

καρέκλα να κάτσουν. Η περιθωριοποίηση τους οφείλονταν κατά κανόνα σε πολιτική δυσμένεια, ενώ υπήρχαν και φωτεινές εξαιρέσεις που επέμεναν να παραμένουν ακέραιοι δημόσιοι λειτουργοί κι αυτοί όμως παροπλισμένοι. Πληρώνονταν αλλά δεν συμμετείχαν στη διαφθορά.

- Οι ακέραιοι υπάλληλοι εμποδίζονταν κατά κανόνα να κάνουν σωστά τη δουλειά τους από το διαπλεκόμενο περιβάλλον. Πολλές φορές μάλιστα τιμωρούνταν γι’ αυτό.

Δικαστήρια – Εφορία – ΙΚΑ – Αστυνομία – Πυροσβεστική – Λιμενικό – Περιφέρειες – Νομαρχίες – Δήμοι – Υπηρεσίες

- Ατέλειωτοι νόμοι, εγκύκλιοι, αποφάσεις, ερμηνείες, υποπεριπτώσεις, παράγραφοι γεμάτοι ασάφεια, αοριστία, αυτοαναίρεση, αλληλοεπικάλυψη δημιουργούσαν ένα άχρηστο νομικό πλαίσιο. Άχρηστο γιατί;
- ΔΕΝ μπορούσε κανείς να διασφαλίσει ολοκληρωμένα την νομιμότητα της επένδυσης του (πάντα θα μπορούσε κάποιος γραφειοκράτης να τον κωλυσιεργήσει ερμηνεύοντας κατά το δοκούν τις διατάξεις).
- ΔΕΝ μπορούσε κανείς να προϋπολογίσει το κόστος της επένδυσης (για άδειες, φόρους, τέλη, χαρτόσημα, εισφορές).
- ΔΕΝ μπορούσε κανείς να εκτιμήσει τον απαιτούμενο χρόνο (απεργίες, εκλογές, αλλαγές προϊσταμένων, καιρικά φαινόμενα μπορούσαν να φέρουν τα πάνω κάτω για χρόνια ολόκληρα)

- και εν τέλει ΔΕΝ μπορούσε κανείς να βρει το δίκιο του. Ενδεικτικά μόνο αναφέρω ότι αν ένας έφορος καταλόγιζε χωρίς κανένα στοιχείο ακόμη και εντελώς παράτυπα πρόστιμο πχ 1 εκατομμύριο, ο επενδυτής θα έπρεπε πρώτα να καταβάλλει μετρητά το 50% του προστίμου για να μπορέσει να προσφύγει στη δικαιοσύνη. Όταν μετά από συνήθως 10 χρόνια δικαιώνονταν από το δικαστήριο, τα μετρητά ΔΕΝ του επιστρέφονταν αλλά συμψηφίζονταν με μελλοντικούς φόρους (άλλα 5-10 χρόνια). Ο επίορκος έφορος όμως ΔΕΝ πάθαινε απολύτως τίποτα! Εξ ου και η διαφθορά. Παρόμοιοι παραλογισμοί ίσχυαν σε όλες σχεδόν τις υπηρεσίες.

- Η διόγκωση του δημόσιου τομέα ξεπέρασε την κεντρική διοίκηση και έλαβε ασφυκτικές διαστάσεις. Για παράδειγμα μπορούσε κάθε βλαχοδήμαρχος να δεσμεύσει ένα ιδιωτικό οικόπεδο χωρίς αποζημίωση για απροσδιόριστο χρονικό διάστημα. Με προκάλυψη την πολεοδομική αναρχία, την πολυνομία, την ατιμωρησία και την κομματοκρατία συντελέστηκαν αμέτρητα οικονομικά εγκλήματα.

- Δυνατότητα ακύρωσης, αναβολής, τροποποίησης ή παύσης δεν είχαν μόνο οι δικαστές αλλά και κάθε σχετικός ή άσχετος εμπλεκόμενος κατά περίπτωση διευθυντής, προϊστάμενος, τμηματάρχης ή σφραγιδοκράτωρ υπάλληλος: Έφοροι, ελεγκτές ΙΚΑ, προϊστάμενοι δήμων, τμηματάρχες νομαρχιών, διευθυντές περιφερειών, επιμελητηρίων, ενώσεων, συνδικαλιστές, πολεοδόμοι, αστυνομικοί, λιμενικοί, αρχαιολόγοι, πυροσβέστες, δασάρχες, φαροφύλακες κι ένα σωρό άλλοι δημόσιοι «υπηρέτες».

- Με κάποιες φωτεινές εξαιρέσεις η απαραίτητη «σφραγίδα» έμπαινε κατόπιν αμοιβής σε χρήμα ή σε είδος. Η διαφθορά είχε φτάσει σε τέτοια επίπεδα που συχνά οι εμπλεκόμενοι υπάλληλοι συνεταιριζόμενοι δημιουργούσαν κοινά ταμεία «λαδώματος».

<u>Ιδιωτικός τομέας</u>

- Οι τράπεζες ακολουθούσαν τη νοοτροπία του δημοσίου με αποτέλεσμα ενώ μπορούσε κανείς πανεύκολα να βγάλει στο εξωτερικό χρήματα, για να εισάγει επενδυτικά κεφάλαια θα έπρεπε να υποστεί ένα ακόμη γραφειοκρατικό γολγοθά.

- Οι οικονομολόγοι – μελετητές, οι νομικοί, οι μηχανικοί, οι λογιστές αμείβονταν όχι για την ποιότητα των μελετών τους αλλά για την ικανότητα τους να διεκπεραιώνουν τις υποθέσεις του δημοσίου.

- Ο ιδιωτικός τομέας στο σύνολο των εμπλεκόμενων επαγγελματικών κατηγοριών εναγκαλίστηκε το δημόσιο από ανάγκη ή από επιλογή. Ακόμη και υδραυλικοί, μαραγκοί, χτίστες, φύλακες επιλέγονταν κατά προτίμηση αν είχαν σχέση με κάποιον έφορο, πολεοδόμο, ελεγκτή, αστυνομικό, δασάρχη, πυροσβέστη ή κάποιον δημόσιο υπάλληλο που κρατούσε «σφραγίδα».

- Ο ιδιωτικός τομέας δεν μπόρεσε ή δεν θέλησε να ξεπεράσει τις γραφειοκρατικές αγκυλώσεις με αποτέλεσμα να παραμείνει υπανάπτυκτος και αναποτελεσματικός. Δεν εκσυγχρονίστηκε και έχασε την παγκόσμια εξέλιξη και ανάπτυξη.

Βέβαια φωτεινές εξαιρέσεις υπήρξαν. Έγιναν γενναίες προσπάθειες που δημιούργησαν σπουδαία έργα.

Ήταν όμως λίγα. Ήταν εξαιρέσεις που απλά επιβεβαίωναν τον κανόνα.

Η πραγματικότητα ήταν ότι η Ελλάς κατέστη χώρα ακατάλληλη για υγιείς επενδύσεις. Γιατί; Διότι κάθε σοβαρός επενδυτής οφείλει και θέλει να γνωρίζει τουλάχιστον τα εξής:

- Διάρκεια μελέτης – αδειοδότησης – κατασκευής – λειτουργίας
- Συνολικό κόστος επένδυσης
- Συνολική φορολογική επιβάρυνση

Όλα αυτά όμως ήταν ΑΔΥΝΑΤΟΝ να τα γνωρίζει κανείς. Ο χρόνος της κάθε επενδυτικής φάσης ήταν ανθρωπίνως αδύνατον να προσδιοριστεί εκ των προτέρων. Κανείς άλλωστε αρμόδιος δεν εγγυούνταν για τίποτα. Το κόστος της επένδυσης μπορούσε να αυξηθεί ξαφνικά ανά πάσα ώρα και στιγμή από μια οποιαδήποτε απόφαση οποιουδήποτε. Οι φορολογικές υποχρεώσεις πρακτικά δεν οριστικοποιούνταν ούτε μετά από χρόνια. Πως μπορούσε λοιπόν ένας σοβαρός άνθρωπος να σχεδιάσει σωστά και να αποφασίσει για την επένδυση του;

Αλλά μήπως ήταν μόνο αυτά; Στατιστικά στοιχεία δεν υπήρχαν πουθενά. Επίσημη πληροφόρηση δεν παρείχε κανένας φορέας ή υπηρεσία. Μόνο προχειροφτιαγμένα φυλλάδια διακινούνταν για τα μάτια του κοσμάκη. Οι σοβαροί επενδυτές όμως θέλουν σοβαρούς μελετητές που να στηρίζουν και να αποδεικνύουν τα πορίσματα τους. Όταν παράδειγμα αναπτύσσεται μια ανάλυση κόστους – οφέλους αυτή θα πρέπει να στηρίζεται σε πραγματικά στοιχεία της α-

γοράς για τουλάχιστον μια πενταετία. Αλλά αυτό στην Ελλάδα ήταν αδύνατον. Δεν υπήρχαν τέτοια στοιχεία. Υπήρξαν δυστυχώς μελετητές που απέκρυψαν την αλήθεια και επενδυτές που εν αγνοία τους ζημιώθηκαν κατά την πορεία του έργου. Αυτό απλά επιδείνωσε την άσχημη εικόνα της χώρας μας στο εξωτερικό.

Πως κινούνταν όμως οι Έλληνες επενδυτές; Από ένστικτο, έμπνευση και εσωτερική «πληροφόρηση». Στο περίπου και ρισκάροντας. Όσοι βέβαια είχαν επιλογή ασφαλώς και δεν ρίσκαραν. Οι ξένοι ούτε καν ασχολούνταν. Μόλις ένας ξένος επενδυτής συζητούσε με έναν Έλληνα μελετητή που του εξέθετε την κατάσταση, γελούσε! Δεν πίστευε! Μέχρι που το διαπίστωνε κι ίδιος. Γι' αυτό και με τα χρόνια έπαψαν ο ένας μετά τον άλλο να ασχολούνται με την Ελλάδα. Παρόλο που υπήρχαν και υπάρχουν σπουδαίες επενδυτικές ευκαιρίες. Αλλά χωρίς να ξέρεις ούτε τη διάρκεια ούτε το κόστος ούτε το κέρδος προχωράς; Όχι αν είσαι σοβαρός. Αφήστε που ένας έντιμος επενδυτής δεν καταδέχεται να συνεργάζεται με ανέντιμους υπαλλήλους. Οι άτιμοι βέβαια δεν έχουν κανένα πρόβλημα. Τα βρίσκουν μεταξύ τους.

Ότι ίσχυε βέβαια για τους ξένους επενδυτές ίσχυε και για τους Έλληνες. Με μια βασική διαφορά: ο ξένος κάποια στιγμή τους μούντζωνε κι έφευγε. Ο Έλληνας δεν μπορούσε. Άπαξ και έμπλεκε στα γρανάζια του δημοσίου δεν ξεμπέρδευε στον αιώνα τον άπαντα. Τώρα με ποιό τρόπο διεκπεραιώθηκαν όσες επενδύσεις έγιναν μπορείτε να το φανταστείτε. Θα διευκόλυνε βέβαια αν εφαρμόζονταν το Πόθεν Έσχες για τις περιουσίες όλων των εμπλεκομένων δημοσίων υ-

παλλήλων. Τέλος πάντων.

Η ουσία είναι ότι σήμερα επενδυτές ΔΕΝ υπάρχουν. Οι Έλληνες έχουν από καιρό γονατίσει και για τους ξένους απλά ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΟΥΜΕ καν στον επενδυτικό χάρτη. Έχουν καεί τόσο τα περασμένα χρόνια που δεν ασχολούνται πλέον μαζί μας. Μακάρι να βρεθεί κάποιος να τους πείσει αλλά δεν το πιστεύω. Κατά τη γνώμη μου ΜΟΝΟ αν ξαναφτιάξουμε το κράτος μας θα μπορέσουμε να φτιάξουμε την οικονομία μας. Τότε μόνο θα ενεργοποιηθεί ο ιδιωτικός τομέας και το κράτος θα αποκτήσει έσοδα ώστε να βελτιώσει την υγεία, την παιδεία και τον πολιτισμό όλων μας. Μέχρι τότε θα περιμένουμε τα δανεικά με ότι κόστος αυτό συνεπάγεται._ (δγκ)

Νέες πόλεις, νέοι πολίτες, νέα πολιτεία

(16.12.2019)

Το κράτος μας χρειάζεται αναγέννηση. Χρειάζεται να γίνει πραγματική πολιτεία. Πολιτεία Ελλήνων Πολιτών. Η καλή πολιτεία όμως χρειάζεται καλούς πολίτες και οι καλοί πολίτες χρειάζονται καλές πόλεις. Οι πόλεις μας όμως δεν είναι καλές. Είναι μίζερες, βρώμικες, άσχημες. Το γιατί είναι χρέος των επιστημόνων ιστορικών να το αναλύσουν.

Χρέος δικό μας, χρέος όλων μας είναι, αν θέλουμε να φτιάξουμε σωστό κράτος, να φτιάξουμε σωστές πόλεις. Για να το πετύχουμε αυτό πρέπει άμεσα να αρχίζουμε να χτίζουμε καινούργιες πόλεις. Παράλληλα δε να εκσυγχρονίζουμε τους θεσμούς μας, να διορθώνουμε τα κακώς κείμενα και πάνω από όλα να

φτιάχνουμε τον πολιτισμό μας. Το σύγχρονο ελληνικό πολιτισμό μας. Για να ζήσουν οι Έλληνες, πρέπει να ζήσει η Ελλάδα και να ζήσει η σύγχρονη Ελλάδα πρέπει να φτιάξουμε το σύγχρονο πολιτισμό μας. Είναι μονόδρομος. Είναι όμως και η λύση στο σημερινό αδιέξοδο της παρακμής, της μιζέριας και της υπανάπτυξης. Το τρίπτυχο ΠΟΛΕΙΣ – ΠΟΛΙΤΕΣ – ΠΟΛΙΤΕΙΑ εξασφαλίζει την υλική ανάπτυξη, την πολιτισμική εξέλιξη και την πολιτική ανόρθωση. Τα εφόδια τα έχουμε. Παρά τα προβλήματα στη σημερινή εποχή ο ελληνισμός διαθέτει ιστορικά πρωτόγνωρο πλήθος καταρτισμένων επιστημόνων, η πρόσβαση στη γνώση είναι δυνητικά εύκολη και οι νέες τεχνολογίες προσφέρουν δυνατότητες που παλιότερα δεν είχαμε.

Αυτό που χρειάζεται προκειμένου να αξιοποιήσουμε τα εθνικά πλεονεκτήματα μας είναι να παραμερίσουμε τα εμπόδια της ανάπτυξης όπως είναι η πολιτική φαυλότητα, τα οικονομικά αντικίνητρα, η διοικητική δυσκαμψία, ο κοινωνικός αμοραλισμός, η πολιτισμική άγνοια. Αυτό απαιτεί κοινωνικό και πολιτικό θάρρος και διάθεση για συνεισφορά. Απαιτεί ενεργούς πολίτες. Είναι πάντως εφικτό. Δεν θα συμβεί όμως αν δεν το κάνουμε εμείς. Αν περιμένουμε να το κάνουν άλλοι, οι άλλοι θα κοιτάξουν το δικό τους συμφέρον, όχι το δικό μας. Κακώς τότε θα διαμαρτυρόμαστε για τους «κακούς» ευρωπαίους, αμερικάνους ή ασιάτες. Δεν θα φταίμε παρά μόνο εμείς.

Μπορούμε να το κάνουμε και μπορούμε να αναζητήσουμε συμμάχους στους καλούς ευρωπαίους, αμερικάνους ή ασιάτες. Καλά στοιχεία υπάρχουν σε όλους τους λαούς. Όπως επίσης από κάθε δύσκολη κατάσταση, σαν την ανεπιθύμητη μετανάστευση,

μπορούμε να αντλήσουμε οφέλη. Έτσι μπορούμε να αντικρύσουμε και το πρόβλημα της αστυφιλίας. Το θετικό δηλαδή της υπερσυγκέντρωσης πληθυσμών στα μεγάλα αστικά κέντρα είναι ότι άφησε χώρο για χτίσιμο νέων πόλεων. Αυτές με τη σειρά τους θα αποσυμφορήσουν τον σημερινό υπερκορεσμό. Το θετικό πάλι της υπανάπτυξης πολλών περιοχών είναι ότι υπάρχουν παρθένες περιοχές στις οποίες μπορεί να αναπτυχθεί σωστά ο σύγχρονος πολιτισμός μας. Αυτή η μελλοντική ανάπτυξη θα αναγεννήσει με τη σειρά της τις σημερινές καταπονημένες περιοχές.

Μπορούμε για παράδειγμα να σχεδιάσουμε ένα μακροχρόνιο σχέδιο κατασκευής καινούργιων πόλεων σε ολόκληρη την επικράτεια. Καινούργιες πόλεις, καινούργιοι δρόμοι, καινούργια σπίτια, πάρκα, βιβλιοθήκες, καινούργιες υποδομές. Σχεδιασμένα με μεράκι κι αγάπη με ότι καλύτερο και καινοτόμο προσφέρει η σημερινή γνώση. Ένα εθνικό σχέδιο αστικής ανασυγκρότησης σχεδιασμένο από Έλληνες σε συνεργασία με τη διεθνή επιστημονική κοινότητα.

Κεφάλαια μπορούν να εξευρεθούν από ίδιους πόρους, από επενδυτές και από τη σύνδεση του προγράμματος με το δημόσιο χρέος. Αποπληρωμή δηλαδή μέσω των οικονομικών αποδόσεων του προγράμματος. Ανοίγεται έτσι ένας καινούργιος δρόμος οικονομικής εξυγίανσης της χώρας.

Ανοίγεται επίσης ένας καινούργιος δρόμος αντιμετώπισης του μεταναστευτικού αφού θα δοθεί σε αυτούς τους δυστυχισμένους ανθρώπους η δυνατότητα να κερδίσουν τίμια το ψωμί τους, αλλά και να μάθουν πως με τη σειρά τους θα χτίσουν και αυτοί τη

χώρα τους.

Ανοίγεται επίσης ένας καινούργιος δρόμος χάραξης εξωτερικής πολιτικής αφού το ελληνικό πρόγραμμα αστικής ανασυγκρότησης μπορεί να γεννήσει συμμαχίες, να στερεώσει συνεργασίες και να εξυγιάνει τις διπλωματικές μας σχέσεις πάνω σε έργα δημιουργίας και προόδου.

Για να προσελκύσουμε όμως την αφρόκρεμα της ανθρωπότητας σε τεχνολογία, εξέλιξη και γνώση οφείλουμε να αναδείξουμε εμείς πρώτοι τον καλύτερο εαυτό μας. Εμείς οι Έλληνες να πιστέψουμε στον εαυτό μας, να αγκαλιάσουμε την πατρίδα μας, να φωτίσουμε τον πολιτισμό μας. Ο ελληνικός πολιτισμός ήταν και μπορεί να ξαναγίνει ανθρωπολάτρης, πνευματοδότης, ψυχεγέρτης. Πρόμαχος της ανθρωπότητας._ (δγκ)

Ο τετραγωνισμός του κύκλου

(24.1.2020)

ΜΗΝ ανησυχείτε! Ο κύκλος ΔΕΝ τετραγωνίζεται. Το προσπάθησαν όμως μερικά από τα μεγαλύτερα μυαλά της ανθρωπότητας και το προσπάθησαν πολύ. Αποτέλεσμα; Η πρόοδος των επιστημών, η εξέλιξη της τεχνολογίας και η βελτίωση της ανθρώπινης ζωής. Οι βίδες που σήμερα χρησιμοποιούμε οφείλουν την ύπαρξη τους στον κύκλο που δεν τετραγωνίζεται. Το ίδιο κι η τριγωνομετρία κι όλες οι επιστήμες που επηρεάζονται από αυτή. Σήμερα δεν θα είχαμε κινητά, δεν θα είχαμε ακτίνες λέιζερ, ούτε ιατρικά εργαλεία αν κάποιοι δεν είχαν ασχοληθεί κάποτε με τον

τετραγωνισμό του κύκλου.

Τι μας διδάσκει αυτό; Ότι η επιδίωξη του αδύνατου οδηγεί στην πρόοδο. Οδηγεί σε εξέλιξη πνευματική, ψυχική και υλική. Άλλο παράδειγμα αδύνατου, η ελεύθερη ενέργεια, πόσα δεν απέδωσε στην επιστήμη; Μπορεί ο Τέσλα να μην μας κληροδότησε ελεύθερη ηλεκτρική ενέργεια για όλους αλλά μας άφησε το εναλλασσόμενο ρεύμα, το ραδιόφωνο, το πηνίο του, την τηλεκατεύθυνση. Όλα αυτά κυνηγώντας το αδύνατο. Αν κάποιος έλεγε πριν κάποια χρόνια ότι ο οποιοσδήποτε θα μπορούσε περπατώντας στο δρόμο να μιλά σε βιντεοκλήση με έναν άλλο στην Αμερική, και μάλιστα τζάμπα, θα τον περνούσαν για τρελό. Όπως περνούσαν για παλαβούς αυτούς που έλεγαν ότι μπορούμε να πετάξουμε ή ακόμα χειρότερα να πάμε στη σελήνη. Μήπως άλλωστε κάποιοι δε θεωρούν την ανθρώπινη ευτυχία αδύνατη; Τι συμβαίνει όμως στον άνθρωπο που παύει να την αναζητεί; Δυστυχεί. Ακόμα όμως κι αν η ευτυχία δεν επιτυγχάνεται, ο άνθρωπος που προσπαθεί την πλησιάζει. Επιτυγχάνεται κάτι σαν τον τετραγωνισμό. Βάζουμε σταθερές τύπου π και προχωράμε. Έτσι μπορεί η ανθρωπότητα να βελτιώνεται.

Αν όμως ο τετραγωνισμός του κύκλου είναι αδύνατος, το να φτιάξει η Ελλάδα καινούργιες πόλεις δεν είναι. Μπορεί να φαίνεται αδύνατο, αλλά δεν είναι. Αυτό που είναι αδύνατο είναι να βγει η Ελλάδα από την κρίση χωρίς να κάνει τίποτα. Η αστική αναδόμηση πάντως γίνεται, δεν είναι βέβαια κι εύκολο, γιατί χρειάζεται τη συμμετοχή πολλών, χρειάζεται δουλειά με μεράκι κι έμπνευση. Είναι όμως εφικτό._ (δγκ)

Στρατηγική

(27.6.2020)

Η αγαθή μοίρα της Ελλάδας έθεσε σε κρίσιμες ιστορικές περιόδους επικεφαλής της διπλωματίας και της πολιτικής δύο εκ των μεγαλυτέρων στρατηγικών εγκεφάλων της σύγχρονης ιστορίας. Δύο προσωπικότητες παγκόσμιας εμβέλειας. Ήταν ο Ιωάννης Καποδίστριας κατά τον 19ο αιώνα και ο Ελευθέριος Βενιζέλος κατά τον 20ο. Αμφότεροι διέθεταν ολοκληρωμένες πολιτικές προσωπικότητες και πολύπλευρες ικανότητες. Πάνω απ' όλα όμως ήταν στρατηγοί. Ήταν δηλαδή οι σχεδιαστές και οι εν τη πράξη εφαρμοστές της εθνικής στρατηγικής. Πολιτικοί άνδρες ταυτόχρονα και διπλωμάτες που σχηματοποίησαν τους στόχους του έθνους, σχεδίασαν βέλτιστα υλοποιήσιμα σχέδια και κυρίως τα πραγματοποίησαν. Ήταν αυτοί που στις δύο κρίσιμες φάσεις απελευθέρωσης των Ελλήνων αντιλήφθηκαν τους πόθους του λαού και κυρίως εμπνεύστηκαν τον τρόπο εφαρμογής. Συνδύασαν τη θεωρία με την πράξη. Έκαναν λάθη; Ναι. Πολύ λιγότερα όμως απ' ότι πιστέψαμε αρχικά. Η ιστορία μετά από έναν ή δυο αιώνες τους δικαιώνει. Αυτό όμως σημαίνει ότι έβλεπαν πολύ μπροστά. Εφάρμοζαν κυρίως στρατηγική όχι πολιτική.

Ήταν βέβαια αναμφισβήτητα και πολιτικοί και μάλιστα ικανοί. Το έργο και των δυο τους μοναδικό ως προς την εσωτερική οργάνωση του κράτους. Ήταν επίσης μεγάλοι διπλωμάτες αποδεκτοί και θαυμαζόμενοι από παγκόσμιας εμβέλειας προσωπικότητες. Ήταν επίσης επιστήμονες ολοκληρωμένοι ο καθένας στο

πεδίο του, άνθρωποι πραγματικά μορφωμένοι με παιδεία ελληνική και εγνωσμένη ηθική. Πάνω απ' όλα όμως ήταν άνδρες με νου στρατηγικό. Αντικειμενικός σκοπός και των δυο τους ήταν η απελευθέρωση των Ελλήνων. Η αποτίναξη της δουλείας στο μέγιστο δυνατό βαθμό ήταν αυτό που κύρια τους απασχόλησε. Αυτό που έθεσαν υψηλότερα όλων στο στρατηγικό σχεδιασμό τους. Σχεδιασμός που περιλάμβανε τα πάντα: πολιτική, διπλωματία και στρατό. Αμφότεροι επιδίωξαν τη μέγιστη δυνατή βελτίωση του κράτους, της παιδείας, της οικονομίας. Αμφότεροι επιδίωξαν τη δημιουργία των καλύτερων δυνατών διεθνών σχέσεων χτίζοντας συμμαχίες και εφάρμοσαν υψηλή διπλωματία. Πρώτα απ' όλα όμως έφτιαξαν στρατό. Τη στρατηγική τους τη στήριξαν στους Έλληνες πολεμιστές. Αυτοί ήταν το δόρυ κι η ασπίδα τους στη μάχη για την ελευθερία του έθνους. Πίστευαν και εφάρμοσαν στην πράξη τη διδαχή των προγόνων τους: εύδαιμον το ελεύθερον το δ' ελεύθερον εύψυχον.

Πάνω απ' όλα ήταν κι οι δυο τους μαχητές. Γι' αυτό και ξεκίνησαν τη δράση τους μαζί με Έλληνες πολεμιστές. Ο ένας στη Λευκάδα κι ο άλλος στην Κρήτη. Στα όπλα τα ελληνικά στήριξαν τη στρατηγική τους και με τους Έλληνες πολεμιστές πέτυχαν τους στόχους τους. Στα ελληνικά στρατεύματα στήριξαν την ελευθερία και την ευημερία τελικά του λαού και του έθνους. Η ιστορία τους δικαίωσε. Μπορεί να αμφισβητήθηκαν ή να πολεμήθηκαν κατά τη διάρκεια, αλλά λέτε να τους ένοιαξε; Όχι! ούτε σταμάτησαν την προσπάθεια ακόμα κι όταν λαός έμοιαζε και ήταν αφόρητα κουρασμένος. Συνέχισαν τον αγώνα τους

μέχρι τελικής πτώσεως. Όμοια με τα φανταράκια που εφορμούσαν αδιαφορώντας για το αν θα ζήσουν, θα τραυματιστούν ή θα πεθάνουν. Αγωνίστηκαν ξέροντας ότι οι ιστορικές ευκαιρίες δεν περιμένουν ούτε εμφανίζονται συχνά. Κανένας από τους δυο τους δεν νοιάστηκε για την υστεροφημία του. Αυτό είναι υποχρέωση δική μας.

Όπως είναι υποχρέωση μας το να διδαχτούμε από την ιστορία μας. Να διαβάσουμε στο πρόσφατο παρελθόν μας το δρόμο του μέλλοντος μας. Να δούμε και να καταλάβουμε ότι η ειρήνη, η πρόοδος κι η ευημερία του λαού μας στηρίζεται στα δικά μας δυναμάρια. Όσο κι αν οι στόχοι και τα σύγχρονα οράματα της κοινωνίας μας είναι διαφορετικά απ' ότι ήταν πριν έναν αιώνα οι παρακαταθήκες του έθνους μας υπάρχουν αιώνια φωτοβόλες. Υπάρχουν και συνθέτουν τον ελληνικό πολιτισμό μας. Σήμερα ελεύθεροι πια χάρη στους παππούδες μας έχουμε χρέος να αναδείξουμε τον πολιτισμό μας.

Είναι χρέος μας να χαράξουμε τη σύγχρονη εθνική στρατηγική. Να θέσουμε ως λαός τα δικά μας οράματα και να επιδιώξουμε τους δικούς μας στόχους. Στόχοι που δόξα τω Θεώ δεν είναι πια πολεμικοί και άρα μπορούμε να αφοσιωθούμε ολοκληρωτικά πια στην ευημερία μας. Όσο κι αν αντιμετωπίζουμε δυσκολίες, αυτές δεν είναι τίποτα μπροστά σε αυτές των προγόνων μας. Αφού εκείνοι μπόρεσαν τόσα πολλά κι εμείς μπορούμε ακόμα περισσότερα, μιας και σήμερα εμείς διαθέτουμε ασύγκριτα περισσότερους πόρους. Ταυτόχρονα με την πολιτιστική κληρονομιά μας μπορούμε να βελτιώσουμε τη ζωή μας, να της δώσουμε εκείνη την ποιότητα που θα διασφαλί-

σει το μέλλον μας.

Βάση της ευημερίας μας όμως είναι το κράτος. Γι' αυτό και κύριος στόχος της σύγχρονης στρατηγικής μας, βασικό μέλημα των προσπαθειών μας και κέντρο κάθε σχεδιασμού πρέπει να είναι η αναδιοργάνωση του ελληνικού κράτους. Κάθε ικμάδα του ελληνισμού πρέπει να κατευθυνθεί στην εξυγίανση, την αναδόμηση και την ανάπτυξη των σύγχρονων κρατικών δομών. Άμεσα. Τα χρονικά όρια έχουν πλέον στενέψει και η επιβίωση του ελληνικού κράτους έχει καταστεί επισφαλής τόσο από οικονομική όσο και από διοικητική άποψη. Σε αυτή την προσπάθεια βέβαια δεν μπορούμε να αγνοήσουμε τη γεωπολιτική δυναμική του κοντινού ή μακρινού περιβάλλοντος μας. Ως εκ τούτου οφείλουμε να αποδεχτούμε την αρχαία ιστορική αλήθεια ότι υγιές και ισχυρό κράτος προϋποθέτει υγιή κι ισχυρό εθνικό στρατό. Μισθοφόροι, συμμαχίες, όπλα, σχέσεις ή υποσχέσεις βοηθούν αλλά δεν επαρκούν. Ας διδαχτούμε από την πρόσφατη ιστορία μας και τη δράση του Καποδίστρια και του Βενιζέλου.

Δεν θα είναι υπερβολή κατά τη γνώμη μου αν τους θεωρήσουμε τους μεγαλύτερους στρατηγούς της νεότερης ελληνικής ιστορίας ενάμιλλοι των αρχαίων προγόνων. Αυτό στηρίζεται στο ότι αμφότεροι σχεδίασαν τη θεωρία και ταυτόχρονα την εφάρμοσαν. Ενέπνευσαν το λαό, συγκρούστηκαν με τους αντιπάλους, οδήγησαν το στρατό και έφεραν εις πέρας το σχέδιο τους με κάθε κόστος. Ακόμα κι όταν αμφισβητήθηκαν, λοιδορήθηκαν ή κινδύνεψαν. Ότι είχαν πράξει δηλαδή και μεγάλοι πρόγονοι τους όπως ο Θεμιστοκλής ή ο Περικλής άνδρες πολιτικοί που δι-

καίως ονομάζονταν στρατηγοί.

Όμοια με αυτούς οι Καποδίστριας και Βενιζέλος δημιούργησαν το στρατό τους, χάραξαν τη στρατηγική του και τον οδήγησαν σε νίκες. Νίκες όμως καρποφόρες με χειροπιαστά αποτελέσματα αφού παράλληλα με τον στρατιωτικό σχεδιασμό υπήρξε διπλωματική προετοιμασία και πολιτική υποστήριξη. Αυτός ακριβώς ο ολοκληρωμένος πολιτικός, διπλωματικός και στρατιωτικός σχεδιασμός είναι κατά τη γνώμη μου η πραγματική στρατηγική. Αυτός δε που κάνει το σχεδιασμό και τον εφαρμόζει είναι ο πραγματικός στρατηγός.

Για να υπάρξουν όμως μεγάλοι στρατηγοί, για να γεννηθεί και κυρίως να υλοποιηθεί επιτυχημένη στρατηγική απαιτείται η ύπαρξη εμπνευσμένου λαού. Λαού με ιδανικά και αποφασισμένου να κάνει πράξη τα οράματα του. Τότε ο λαός γεννά ηγέτες και τους εμπνέει που κι αυτοί με τη σειρά τους εμπνέουν κι οδηγούν το λαό. Ανθίζει τότε μια σχέση αλληλοσυμπλήρωσης λαού και ηγέτη που αν και τερματίζεται κάποτε δίνει όμως καρπούς ιστορικούς με διάρκεια. Όταν μάλιστα η βούληση του λαού ταυτίζεται με τις παρακαταθήκες ενός έθνους σαν των Ελλήνων τότε επιτυγχάνονται θαύματα που επηρεάζουν όχι μόνο την τοπική αλλά και την παγκόσμια ιστορική πορεία._
(δγκ)

Οργάνωση και διοίκηση

(12.1.2020)

Η άρτια οργάνωση και η χρηστή διοίκηση κάθε ανθρώπινης δραστηριότητας έχει θεμελιώδη σημασία για την επιτυχία της. Η οργάνωση αφορά το πριν και η διοίκηση το μετά, με τρόπο όμως διαρκούς αλληλεπίδρασης αφού η διοίκηση συνδέεται άμεσα με την οργάνωση και το αντίστροφο. Παρατηρούμε όμως ότι η πετυχημένη έκβαση μιας ανθρώπινης προσπάθειας, ακόμα κι όταν εμπλέκεται μόνο ένα άτομο, δεν είναι εύκολη υπόθεση. Όταν μάλιστα εμπλέκονται περισσότερα άτομα, η δυσκολία αυξάνει κατακόρυφα. Σε περιπτώσεις δε σύνθετων έργων όπου συμμετέχουν μεγάλοι σχηματισμοί ανθρώπων, απαιτείται η εφαρμογή της τέχνης της οργάνωσης και διοίκησης. Τέχνη σε τέτοιο επίπεδο που αγγίζει τα όρια της επιστήμης.

Σε αυτή την τέχνη ή επιστήμη αν προτιμάτε, εμείς οι Έλληνες υστερούμε έναντι άλλων λαών που την κατέχουν πολύ καλύτερα από εμάς. Αυτός είναι ο λόγος που επιτυγχάνουν σε τομείς που εμείς αποτυγχάνουμε. Είναι δε μια από τις αιτίες που οργανωμένα σύνολα λιγότερο ικανών ανθρώπων υπερτερούν ανοργάνωτων συνόλων προικισμένων ατόμων. Με την παρατήρηση αυτή επίσης γίνεται κατανοητό γιατί πολλοί Έλληνες, αφανείς στην Ελλάδα, διέπρεψαν στο εξωτερικό. Αν όμως κατορθώσουμε να βελτιώσουμε τις οργανωτικές και διοικητικές ικανότητες μας, τότε η πρόοδος μας θα είναι εντυπωσιακή. Ειδικά σήμερα αυτό είναι αναγκαίο αν θέλουμε να ξεφύγουμε από την κρίση. Προέχει όμως να αποδεχτούμε

και να κατανοήσουμε ότι ως λαός πάσχουμε στο συγκεκριμένο τομέα.

Το δικαίωμα να πραγματεύομαι το συγκεκριμένο θέμα το απέκτησα από την προσωπική μου εργασιακή εμπειρία, αφού τα χρόνια που σπούδαζα δεν ήταν παρά ένα ελιτίστικο, αποκρουστικά ξύλινο γνωστικό αντικείμενο θεωρητικών επιστημόνων. Σύγχρονη θεωρητική κατάρτιση πάνω στο ζήτημα οργάνωσης και διοίκησης και εύστοχη πρακτική εφαρμογή αποκόμισα, τύχη αγαθή, από το ξεκίνημα κιόλας της επαγγελματικής μου πορείας ως οικονομολόγος. Τότε κατανόησα και πολλά χρήσιμα, πάνω στο συγκεκριμένο αντικείμενο, διδάγματα που είχα ήδη λάβει από τη συμμετοχή μου στην οικογενειακή επιχείρηση. Διδάγματα χωρίς την επιστημονική θεωρητική φροντίδα αλλά με καταλυτική επίδραση επί του αποτελέσματος της εργασίας. Στη βιοτεχνία μας όπου δούλευα από παιδί είχα ήδη βιώσει εμπειρικά οργάνωση και διοίκηση έργων και εργασιών με τη συμμετοχή πολλών και ετερόκλητων ατόμων, πολλές φορές σε άκρως δυσμενείς συνθήκες. Το ίδιο ισχύει αναλογικά και για άλλες περιστασιακές δουλειές που έκανα ως φοιτητής σε επιχειρήσεις τρίτων. Συνοπτικά, τα μαθήματα που είχα ήδη διδαχτεί πριν ακόμα ολοκληρώσω τις σπουδές μου ήταν τα εξής: 1) είναι απαραίτητη η ύπαρξη ιεραρχίας με διοικητές και διοικούμενους, 2) οι διευθύνοντες πριν διευθύνουν πρέπει να έχουν γνώσεις, εμπειρία και να έχουν διοικηθεί, 3) η ικανότητα κρίνεται από το αποτέλεσμα, 4) ενώ δεν έχουν όλοι οι συντελεστές την ίδια βαρύτητα ο πλέον σημαντικότερος όλων είναι ο παράγων άνθρωπος, 5) η βαρύτητα της δύναμης της ομάδας, 6) η έννοια του

αστάθμητου παράγοντα και η αντιμετώπιση του απρόβλεπτου.

Όλα αυτά όμως τα κατανόησα και τα αξιοποίησα συστηματικά αργότερα μόλις άρχισα να εργάζομαι σε μια διεθνή εταιρεία ορκωτών ελεγκτών-λογιστών. Όταν άρχισα, όπως κι όλοι οι συνάδελφοι, να διδασκόμαστε στα πλαίσια του Audit θεωρία και εφαρμογή στην πράξη από μια εξαίρετη επιστήμονα τις έννοιες του Business Approach και του Risk Assessment. Οι ευνοϊκές για εμάς συγκυρίες είχαν φέρει στην χώρα μας τη συνάδελφο ως ελέγκτρια και εκπαιδεύτρια των νέων οργανωτικών και ελεγκτικών μεθόδων της εταιρείας. Η συνάδελφος που ηλικιακά θα μπορούσε να είναι μάνα μας διέθετε ζηλευτή ενεργητικότητα, ήθος, καλλιέργεια και το τάλαντο μετάδοσης της γνώσης. Ως Ελληνίδα της Αυστραλίας συνδύαζε τα ελληνικά προτερήματα με τις δυτικές αρετές. Είχε εκπαιδευτεί στις ΗΠΑ στα πλέον καινοτόμα και πρωτοποριακά για την εποχή συστήματα οργάνωσης, διοίκησης και ελέγχου επιχειρήσεων κάθε είδους. Η γνώση αυτή ήταν τότε, εδώ και είκοσι χρόνια, επαναστατική. Τότε ήταν το αύριο που έρχονταν. Σήμερα είναι μια κοινώς αποδεκτή πραγματικότητα. Δικαίως γιατί δοκιμάστηκαν τα συστήματα αυτά στην πράξη και απέδωσαν. Στην Ελλάδα όμως δεν αξιοποιήθηκαν και χάσαμε 20 ολόκληρα χρόνια. Είδαμε τότε να χρεοκοπούν κερδοφόρες επιχειρήσεις, να σταδιοδρομούν σε διοικητικές θέσεις του ιδιωτικού τομέα ανίκανοι επαγγελματίες, να εξαφανίζονται από τον επιχειρηματικό χάρτη ολόκληροι κλάδοι, να εξολοθρεύεται ο βιοτεχνικός ιστός, να βυθίζεται η εθνική παραγωγή, να δημιουργούνται επιχειρήσεις βαμπίρ,

να διαλύεται η επαγγελματική εκπαίδευση, να χάνεται πολύτιμο ανθρώπινο κεφάλαιο, να απομειώνεται η εθνική περιουσία, να απαξιώνονται υποδομές, να εκτινάσσεται η ανεργία, να μεγαλώνει το χάσμα ανάπτυξης, να πολλαπλασιάζονται οι στρεβλώσεις. Όλα αυτά εφαρμόζοντας αδικαιολογήτως παρωχημένα συστήματα οργάνωσης και διοίκησης. Η σύγκριση της ελληνικής πραγματικότητας με αυτή χωρών του εξωτερικού ήταν απογοητευτική.

Τι σημαίνει αυτό; Ότι πολλά από τα σημερινά προβλήματα τόσο στον ιδιωτικό όσο και στο δημόσιο τομέα θα είχαν αποφευχθεί αν είχαμε στη χώρα μας σύγχρονη Οργάνωση και Διοίκηση. Γιατί όμως συνέβη αυτό; α) γιατί αντέδρασε ένα ισχυρό επιστημονικό κατεστημένο β) γιατί η χώρα είχε ήδη εθιστεί στο εύκολο χρήμα του χρηματιστηρίου, της αρπαχτής και του βολέματος γ) γιατί κυριαρχούσαν τα αντικίνητρα της οικονομίας (διαφθορά, πολυνομία, γραφειοκρατία) δ) γιατί η οικονομική ζωή μαστίζονταν από οικογενειοκρατικές αντιλήψεις οργάνωσης και διοίκησης ε) γιατί δεν παρουσιάστηκαν ικανοί οικονομικοί ηγέτες ούτε στον ιδιωτικό τομέα ούτε στο δημόσιο στ) γιατί η ελληνική επιχειρηματικότητα αποδείχτηκε κατώτερη των περιστάσεων ζ) γιατί παρήκμασε το επαγγελματικό ήθος και η οικονομική ηθική του τόπου, δηλαδή δεν αναπτύχθηκε σύγχρονος οικονομικός πολιτισμός.

Για καθένα από αυτούς τους λόγους βέβαια όπως και για άλλους ακόμη θα μπορούσαν να γραφτούν πολυσέλιδες αναλύσεις. Οι λόγοι αυτοί είναι γνωστοί στον επιστημονικό κόσμο της χώρας. Όπως είναι γνωστό ότι τα είκοσι αυτά χρόνια υπήρξαν στην Ελ-

λάδα λαμπροί επιστήμονες, πολύτιμα ταλέντα, ενθουσιώδεις επαγγελματίες που όμως δεν αξιοποιήθηκαν. Υπήρξε ένα ανθρώπινο κεφάλαιο που σπαταλήθηκε, παραμελήθηκε ή διέρρευσε στο εξωτερικό. Αντ' αυτού επικράτησαν οσφυοκάμπτες, ιντριγκαδόροι, διαπλεκόμενοι τύποι που καρπώθηκαν υπέρογκες αντιμισθίες σε βάρος της εθνικής παραγωγής. Έτσι, αντί οι Έλληνες να είναι καινοτόμοι στη οργάνωση και πρωτοπόροι στη διοίκηση κατάντησαν ανίκανοι να εφαρμόσουν έστω μεθόδους έτοιμες, απλές και δοκιμασμένες. Αντί η Ελλάδα να αποτελέσει πρότυπο παραγωγικότητας, κατάντησε αντικείμενο χλεύης. Αντί για ηγέτης κατάντησε ικέτης, εξόριστος του παγκόσμιου επιχειρηματικού χάρτη. Παραδείγματα υπάρχουν αμέτρητα σε κάθε τομέα της οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας.

Το αποτέλεσμα είναι η σημερινή κρίση και τα προβλήματα της που έχουν πλέον διαχυθεί σε ολόκληρη την ελληνική κοινωνία. Η αντιμετώπιση τους προϋποθέτει άμεση δράση. Η επιτυχία όμως κάθε δραστηριότητας προϋποθέτει σύγχρονη οργάνωση και διοίκηση. Αυτό με τη σειρά του προϋποθέτει ανθρώπους έμπειρους, ικανούς, ηθικούς, εργατικούς, ανθρώπους με όραμα και μεράκι. Ανθρώπους που διαθέτουν τα απαραίτητα εφόδια να αξιοποιήσουν τα μοναδικά πλεονεκτήματα των Ελλήνων. Να αξιοποιηθεί επιτέλους το εθνικό ανθρώπινο κεφάλαιο που ενώ μαραζώνει εδώ, στο εξωτερικό θριαμβεύει. Να αξιοποιηθεί σε όλους τους τομείς. Στις επιχειρήσεις, στα νοσοκομεία, στο στρατό, στα υπουργεία. Όσο δεν συμβαίνει αυτό η οικονομία θα καταστρέφεται. Για να αποδώσει όμως η όποια προσπάθεια απαιτεί-

ται να είναι προσπάθεια ομαδική, σφαιρικά σχεδιασμένη και αποτελεσματικά διοικούμενη. Αυτό επιτάσσει η σύγχρονη Οργάνωση και Διοίκηση._ (δγκ)

Η Ελλάς του 20ου αιώνα

(20.1.2020)

Η Ελλάς εξήλθε του αγώνα της για ανεξαρτησία κατεστραμμένη και τα πρώτα εκατό χρόνια της ελευθερίας της αγωνίστηκε για να επουλώσει τις πληγές της και να αναστήσει τα παιδιά της. Στις αρχές του 20ου αιώνα όμως είχε απελευθερωθεί λιγότερο από το μισό της σημερινής χώρας. Οι Έλληνες τον αιώνα αυτό συνέχισαν την ολοκλήρωση της ελευθερίας τους δίνοντας παράλληλα το παρόν στον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο τασσόμενη στο πλευρό των φιλελεύθερων δυνάμεων. Του διπλού αυτού αγώνα κατά το πρώτο μισό του 20ου αιώνα η Ελλάς βρέθηκε το 1922 πλήρως κατεστραμμένη. Πριν επουλώσει πλήρως τις νέες πληγές της εφόρμησε σύσσωμη στον τιτάνιο αγώνα του δεύτερου παγκοσμίου πολέμου σηκώνοντας το λάβαρο της ελευθερίας των λαών. Ο πόλεμος στην Ελλάδα έληξε αργότερα από την υπόλοιπη Ευρώπη, το 1949, όταν και πάλι εξήλθε του αγώνα για ελευθερία κατεστραμμένη. Το δεύτερο μισό του 20ου αιώνα η Ελλάς αφοσιώθηκε στην ανάπτυξη και την ευημερία της. Τα κατάφερε αλλά όχι ολοκληρωμένα. Έφτιαξε τα ερείπια της, αναπτύχθηκε οικονομικά, εξαφάνισε την πείνα του λαού της, ξανάχτισε τα σχολεία της αλλά υστέρησε σε πολιτική και πολιτισμική ανάπτυξη. Λόγοι επιβίωσης την κράτησαν δέσμια μιας πολιτικής που της εξασφάλισαν μεν

ανάπτυξη, αλλά όχι αντάξια αυτής που ο ελληνικός πολιτισμός μπορεί να αποδώσει.

Ολόκληρος ο 20ος αιώνας διήλθε με τους Έλληνες ασχολούμενους με την εξασφάλιση της ελευθερίας τους και την επιβίωση τους αναγκάζοντας τους μισούς σχεδόν Έλληνες να ξενιτευτούν σε διάφορα μέρη του πλανήτη μας. Παρ' όλα αυτά προσέφεραν σημαντικά εκ νέου στον πανανθρώπινο πολιτισμό. Ενδεικτικά αναφέρονται ο ιατρός Παπανικολάου (που ανακάλυψε το τεστ Παπ), ο μαθηματικός Καραθεοδωρής (που καθοδήγησε μαθηματικά τον Αϊνσαταϊν), οι νομπελίστες Σεφέρης και Ελύτης αλλά και αναρίθμητοι επιστήμονες όλων των πεδίων που εξακολουθούν να εργάζονται και να συνεισφέρουν στην εξέλιξη της ανθρωπότητας. Όμως η συνεισφορά των Ελλήνων θα μπορούσε να είναι ασύγκριτα μεγαλύτερη αν έχοντας εξασφαλισμένη ελευθερία και ευημερία αφοσιώνονταν πληρέστερα σε έργα ειρηνικά.

Οι συνθήκες αυτές που έλειψαν τον περασμένο αιώνα, υπάρχουν σήμερα. Παρά τις οικονομικές δυσκολίες του Ελληνικού κράτους στο ξεκίνημα του 21ου αιώνα οι Έλληνες βρίσκονται σήμερα στην πλεονεκτικότερη θέση των τελευταίων αιώνων. Βέβαια όπως σε όλους τους λαούς έτσι και στους Έλληνες ενυπάρχουν δυο αντίρροπες τάσεις: ο φιλελευθερισμός κι ο δεσποτισμός. Αυτή η πραγματικότητα που διέπει την παγκόσμια γεωπολιτική σκηνή από την αρχαιότητα των περσικών πολέμων ή του πελοποννησιακού πολέμου μέχρι σήμερα, καθορίζει και το σημερινό πολιτικό τοπίο. Οι Έλληνες όμως , αντιστρόφως ανάλογα με το πλήθος τους, έπαιξαν πολλές φορές

πρωταγωνιστικό ρόλο στην παγκόσμια διαμάχη των ελευθέρων κοινωνιών με τον απολυταρχισμό παίρνοντας τις περισσότερες φορές το μέρος των φιλελεύθερων λαών. Το ειδικό βάρος των Ελλήνων άλλαξε πολλές φορές τη ροή της παγκόσμιας ιστορίας εμποδίζοντας το δεσποτισμό να κυριαρχήσει.

Στη σύγχρονη ιστορία της η Ελλάς υπήρξε πιστή σύμμαχος της Αγγλίας και της Γαλλίας συμπαραστάτης σε κάθε αγώνα για ελευθερία. Πιστή σύμμαχος τα τελευταία χρόνια και των ΗΠΑ όπως ήταν παλιότερα και της Ρωσίας μέχρι που εκείνη στράφηκε εναντίον των Ελλήνων και της φιλελεύθερης παράταξης υποστηρίζοντας τους εχθρούς της. Η Γερμανία, η Ιταλία, η Βουλγαρία, η Τουρκία, η Αλβανία επιτέθηκαν στην Ελλάδα με σκοπό να την καταστρέψουν αλλά απέτυχαν. Ενώ όμως οι χώρες αυτές ηττήθηκαν στα πολεμικά πεδία από τους Έλληνες, τον καιρό της ειρήνης αντιμετωπίστηκαν εγκάρδια από τους Έλληνες. Χωρίς μνησικακία, παρά τη δική τους φτώχια προσπάθησαν, ιδίως τα τελευταία χρόνια να τους συνδράμουν στη δική τους προσπάθεια για πρόοδο. Απέδειξαν οι Έλληνες ότι ο ελληνικός πολιτισμός είναι υπέρ της ειρηνικής συνύπαρξης των λαών και της κοινής προσπάθειας για ευημερία.

Οι λαοί του κόσμου λοιπόν οφείλουν να αναρωτηθούν αν ο ελληνικός πολιτισμός είναι ωφέλιμος για την ανθρωπότητα, τότε οφείλουν να τον στηρίζουν. Όταν η Ελλάς ευημερεί, τότε ο ελληνικός πολιτισμός αναπτύσσεται κι ανεξάρτητα από τα διαφορετικά έθνη ο ανθρώπινος πολιτισμός είναι κοινός. Ο αληθινός πολιτισμός όμως σέβεται και προασπίζει τη διαφορετικότητα των εθνών όπως ακριβώς και τη δια-

φορετικότητα των ατόμων. Αν αυτό λοιπόν είναι προς το συμφέρον των ανθρώπων τότε είναι χρέος όλων μας να το επιδιώξουμε. Πρώτιστα όμως είναι χρέος όλων των Ελλήνων. Εντός και εκτός Ελλάδας, αφού ο πληθυσμός των Ελλήνων της διασποράς ισούται περίπου με αυτόν εντός του ελληνικού κράτους. Οφείλουμε όλοι μας να αναπτύξουμε εκ νέου τον ελληνικό πολιτισμό. Τον νέο ελληνικό πολιτισμό. Ο πολιτισμός της ανθρωπότητας οφείλει να κάνει άμεσα άλματα προόδου και όπως οι Έλληνες υπήρξαν πρόμαχοι της ελευθερίας, έτσι οφείλουν στην εποχή μας να γίνουν πρόμαχοι του πολιτισμού._ (δγκ)

Το ελληνικό οικονομικό πρόβλημα

(20.11.2019)

Το πρόβλημα της ελληνικής οικονομίας είναι πρόβλημα πολυπαραγοντικό. Η λύση του επομένως προϋποθέτει ολοκληρωμένη κατανόηση της φύσης του προβλήματος.

Βασικό χαρακτηριστικό του είναι ότι το οικονομικό πρόβλημα των Ελλήνων είναι και πρόβλημα πολιτικό. Αφορά δηλαδή την ελληνική πολιτεία, δηλαδή το κράτος των Ελλήνων. Συνεπώς ένα προβληματικό κράτος δεν μπορεί να δώσει λύσεις σε ένα οικονομικό πρόβλημα.

Επίσης είναι και πρόβλημα κοινωνικό. Η κοινωνική δομή και συνοχή, οι κοινωνικές αντιλήψεις και συμπεριφορές, επηρεάζονται αλλά και επηρεάζουν την οικονομική λειτουργία του κοινωνικού συνόλου. Σχέση αμφίδρομη που είναι απαραίτητο να λαμβάνεται

υπόψη στον οικονομικό σχεδιασμό.

Το ελληνικό οικονομικό πρόβλημα είναι και πρόβλημα κατεξοχήν διπλωματικό. Η λειτουργία της ελληνικής οικονομίας εντάσσεται στη διεθνή γεωπολιτική σκηνή αναπόσπαστα συνδεδεμένο με την ύπαρξη του ελληνικού κράτους. Οπότε ο οικονομικός σχεδιασμός οφείλει να λαμβάνει υπόψη το διεθνές περιβάλλον.

Το ελληνικό οικονομικό πρόβλημα λοιπόν είναι ταυτόχρονα και πρόβλημα πολιτικό, κοινωνικό και διπλωματικό. Ο οικονομικός σχεδιασμός είναι ταυτόχρονα και πολιτικο-κοινωνικο-διπλωματικός σχεδιασμός. Το γεγονός ότι αυτή η συνθήκη δεν πληρείται εξηγεί και την αποτυχία των οικονομικών μέτρων.

Βέβαια η εξεύρεση λύσης προϋποθέτει συνεργασία των οικονομολόγων με ολόκληρο σχεδόν το διαθέσιμο επιστημονικό δυναμικό. Για παράδειγμα: πως μπορεί να σχεδιαστεί οικονομική αποκέντρωση χωρίς κάλυψη ιατρικής φροντίδας; πως μπορεί να υλοποιηθεί ένα οικονομικό μέτρο από πολιτικούς μακράν της κοινωνικής πραγματικότητας; πως μπορεί να μελετηθεί επαρκώς μια οικονομική συνθήκη από ανθρώπους που αγνοούν την ιστορία; πως μπορεί να στηριχθεί μια οικονομική πρόταση χωρίς διπλωματική στήριξη; Αυτά είναι ελάχιστα μόνο ερωτήματα μια μακράς αλυσίδας θεμάτων που αφορούν τον οικονομικό σχεδιασμό. Θέματα που πρέπει ενιαία να ιεραρχούνται, να καθίστανται μετρήσιμα και να αξιολογούνται.

Συμπέρασμα; Με ανίκανο πολιτικό κόσμο, με ξεχαρβαλωμένη κοινωνική συνοχή και ανύπαρκτη διπλω-

ματική ισχύ είναι αδύνατον να επιλυθεί το οικονομικό πρόβλημα των Ελλήνων. Απεναντίας θα συνεχίσει να επιδεινώνεται. Οπότε προκύπτει το ερώτημα: φυγή, μοιρολατρία ή δράση; _ (δγκ)

Η κατάρρευση του καπιταλισμού

(1.11.2019)

Η δύναμη των λέξεων, δύναμη βγαλμένη απ' τη συνήθεια, μας εμποδίζει κάποιες φορές να κατανοήσουμε την πραγματικότητα. Ίσως λοιπόν ο συνδυασμός των λέξεων κατάρρευση και καπιταλισμός να ξενίζει κάποιους. Όμως είναι πλέον προφανές ότι η παγκόσμια οικονομία πάσχει. Άρα είναι λογικό να υποθέσουμε ότι αξίζει τουλάχιστον να διερευνηθεί το παγκόσμια εφαρμοζόμενο οικονομικό σύστημα του καπιταλισμού. Όταν μάλιστα μετά την κατάρρευση του κομμουνιστικού οικονομικού συστήματος εδώ και δεκαετίες ο καπιταλισμός μονοπωλεί την οικονομική οργάνωση των κρατών. Πέρα από ιδεολογικές προσεγγίσεις και αναφορές, ένα εφαρμοζόμενο οικονομικό σύστημα είναι εξ' ορισμού και κοινωνικό σύστημα αφού εκ των πραγμάτων καθορίζει την οργάνωση και δομή των κοινωνικών συνόλων. Στόχος του δε η εξασφάλιση όχι απλά του ζην αλλά και του ευ ζην. Όταν ο στόχος για το ευ ζην δεν επιτυγχάνεται το σύστημα κλονίζεται, είναι σε κρίση. Όταν μάλιστα δεν επιτυγχάνεται ούτε ο στόχος για το ζην, το σύστημα καταρρέει.

Οι φάσεις κρίσης ή κατάρρευσης βέβαια είναι λογικό να διαφέρουν μεταξύ διαφορετικών οικονομικών συ-

στημάτων όταν διαφέρουν τα ιστορικά χαρακτηριστικά τους. Για παράδειγμα καπιταλισμός και κομμουνισμός διαφέρουν τόσο ως προς το χρόνο εφαρμογής τους όσο και ως προς τις συνθήκες υιοθέτησης τους. Ο κομμουνισμός βίαια εφαρμόστηκε και βίαια κατέρρευσε, ενώ διήρκεσε πολύ λιγότερο. Εφαρμόστηκε δε πάντα παράλληλα, σε παγκόσμιο επίπεδο, με τον καπιταλισμό και ουδέποτε μονοπώλησε. Αν όμως θέλουμε να μελετήσουμε το καπιταλιστικό σύστημα στη σύγχρονη εποχή για να εξάγουμε πετυχημένα συμπεράσματα οφείλουμε να μελετήσουμε τις φάσεις κρίσης και κατάρρευσης του κομμουνιστικού συστήματος. Αυτό γιατί αφενός η μακροχρόνια συμπόρευση επηρέασε την εξέλιξη των εγγενών χαρακτηριστικών του καπιταλισμού και αφετέρου γιατί η κατάρρευση του κομμουνισμού διαμόρφωσε τη σημερινή ανθρωπογεωγραφία. Πέραν όμως από την αδιαμφισβήτητη βαρύτητα του φωτίζει μέρος μόνο τη σημερινής κατάστασης του παγκόσμιου τρόπου οικονομικής οργάνωσης.

Σήμερα οι ανθρώπινες κοινωνίες είναι οργανωμένες με βάση το καπιταλιστικό οικονομικό σύστημα. Το ότι η παγκόσμια οικονομία είναι σε κρίση υποδηλώνει ότι και το εφαρμοζόμενο οικονομικό σύστημα είναι σε φάση κρίσης. Το ερώτημα που προκύπτει είναι το γιατί. Γιατί υπάρχει κρίση. Αν το ερώτημα αυτό απαντηθεί σωστά, σωστά θα αντιμετωπιστεί και η κρίση. Οπότε θα ακολουθήσει φάση ανάπτυξης και όχι φάση κατάρρευσης.

Στο μέτρο που ο καπιταλισμός είναι ανθρώπινο δημιούργημα αντιμετωπίζει εξ ορισμού λόγω της πεπερασμένης ανθρώπινης φύσης το ενδεχόμενο της κα-

τάρρευσης. Ισχυρισμοί περί του αντιθέτου είναι έωλοι. Ευθύνη λοιπόν της οικονομικής επιστήμης είναι να μελετήσει τη σημερινή κατάσταση και να αποφανθεί. Βέβαια όπως όλες οι επιστήμες αντιμετωπίζει προβλήματα δυσεπίλυτα. Οφείλει να μην θεωρεί όμως κανένα πρόβλημα άλυτο. Όπως η φυσική επιστήμη αδυνατεί να προβλέψει την εκδήλωση ενός σεισμού ενώ ξέρει από παρατήρηση ότι θα συμβεί, έτσι και η οικονομική ενώ αναμένει την πρόκληση ενός φαινομένου αδυνατεί να προβλέψει το χρόνο ή τον τρόπο εκδήλωσης. Πολλές φορές βέβαια τόσο τα φυσικά όσο και τα κοινωνικά φαινόμενα εκπλήσσουν τους επιστήμονες. Όμως τι επιβάλλει το επιστημονικό καθήκον; Σιωπή χάριν αποσόβησης πανικού ή ενημέρωση και προετοιμασία; Η επιλογή καθορίζεται από τη γνώμη του κάθε επιστήμονα, την εκτίμηση της κατάστασης και το πνευματικό του υπόβαθρο. Προσωπικά πρεσβεύω ότι η γνώση επιβάλλεται ακόμη κι αν βλάπτει ενδεχομένως το προσωπικό γόητρο. Ο φόβος δηλαδή ενός φυσικού επιστήμονα μήπως εκτεθεί αν αποτύχει στην πρόβλεψη ενός σεισμού πρέπει να υποκύπτει στο ενδεχόμενο συλλογικό όφελος. Οφείλει δε να πρωτοστατεί στην ενίσχυση των κτιρίων, την εκπαίδευση του κόσμου, τη βελτίωση του εξοπλισμού, των κρατικών υποδομών και να μην σταματά να βελτιώνει την επιστήμη του. Το ίδιο ακριβώς ισχύει και για την οικονομική επιστήμη. Το να κρύβουν οι επιστήμονες το πρόβλημα κάτω από το χαλί δεν βοηθά αλλά επιδεινώνει.

Εκεί ακριβώς εντοπίζεται κατά τη γνώμη μου και ένα από τα χαρακτηριστικά της σημερινής κρίσης. Οι οικονομολόγοι δεν στάθηκαν στο ύψος των περιστά-

σεων. Δεν προπορεύθηκαν, δεν εκτέθηκαν, δεν προετοίμασαν την κοινωνία. Δεν υπηρέτησαν επαρκώς την επιστήμη τους. Σε τυχόν ενστάσεις αντιπαραβάλλεται το επιχείρημα ότι η επιστημονική επάρκεια κρίνεται εκ του αποτελέσματος κι όχι από την πρόθεση. Η ιατρική επιστημονική κοινότητα για παράδειγμα οφείλει να προλαμβάνει επιδημίες, να προειδοποιεί, να προτείνει λύσεις εγκαίρως, να πιέζει, να ενημερώνει, να πρωτοστατεί πριν το κακό πάρει καταστροφικές διαστάσεις. Το ίδιο ισχύει και για τους οικονομολόγους. Το οφείλουν στην επιστήμη τους και στην κοινωνία. Σήμερα λοιπόν είναι από όλους αντιληπτό ότι υπάρχει μια παγκόσμια οικονομική κρίση. Πόσο επικίνδυνη είναι; Αυτό το ερώτημα οφείλει να μελετήσει η παγκόσμια οικονομική κοινότητα. Οφείλει να διερευνήσει τα χαρακτηριστικά της σημερινής κατάστασης, να αξιολογήσει τους κινδύνους και να προτείνει λύσεις.

Η σημερινή μορφή του καπιταλισμού εξελίχθηκε βαθμιαία τους τελευταίους τρεις αιώνες. Κέντρο του παραμένει η έννοια του κεφαλαίου ως πυρήνας της οικονομικής οργάνωσης. Στον καπιταλισμό όλες οι οικονομικές έννοιες κεφαλαιοποιούνται και ως κεφαλαιοποιημένες λαμβάνουν την οργανωτική τους θέση. Στον κομμουνισμό αντίστοιχα πυρήνας του συστήματος ήταν η διοίκηση και στο φεουδαρχισμό τα φέουδα. Επειδή δε ένα οικονομικό σύστημα είναι εκ φύσεως και κοινωνικό σύστημα, αναλόγως επηρεάζεται και η κοινωνική δομή. Συνεπώς στο φεουδαρχικό σύστημα δύναμη έχει κάποιος που έχει φέουδο, στο κομμουνιστικό σύστημα κάποιος που έχει διοικητική θέση και στο καπιταλιστικό σύστημα κάποιος

που έχει κεφάλαιο. Εξ ορισμού όμως τα φέουδα ή οι θέσεις εξουσίας δεν μπορούν να διαχυθούν στα μέλη της κοινωνίας με αποτέλεσμα να μην επιτυγχάνεται ο στόχος του ευ ζην για τους πολλούς. Αυτό με τη σειρά του οδηγεί στην αδυναμία επίτευξης ακόμα και του στόχου του ζην με αποτέλεσμα την κατάρρευση αυτών των συστημάτων.

Ο καπιταλισμός όμως πλεονεκτεί γιατί η κινητήριος δύναμη αυτού του οικονομικού συστήματος, το κεφάλαιο, έχει δυνατότητα διαμοιρασμού του σε ευρύτερα κοινωνικά στρώματα. Πιο σωστά όσο μεγαλύτερη είναι η διάχυση του κεφαλαίου στην κοινωνία τόσο περισσότερο αυτή ευημερεί. Βέβαια με το χρόνο εξελίχθηκε η μορφή του πρωτεύοντος κεφαλαίου. Άλλαξε δηλαδή το είδος του κεφαλαίου που κινεί την οικονομία, γύρω από το οποίο δομείται η οικονομική οργάνωση. Αρχικά ήταν η γη όταν ο καπιταλισμός αντικατέστησε το φεουδαρχικό οικονομικό σύστημα, μετά ήταν οι μηχανές και σήμερα είναι το χρήμα. Έτσι ενώ παλιότερα κεφαλαιούχοι θεωρούνταν οι κάτοχοι γης ή οι βιομήχανοι, η έννοια του κεφαλαιούχου στην εποχή μας έχει ταυτιστεί με τον κάτοχο χρήματος.

Η κυριαρχία του χρήματος ως ηγέτιδα μορφή κεφαλαίου είναι μια από τις βασικές αιτίες της σημερινής κρίσης. Γιατί είναι στη φύση του χρήματος να είναι ρευστό. Αυτό το χαρακτηριστικό του που το κατέστησε κυρίαρχη δύναμη είναι και η αχίλλειος πτέρνα του. Είναι γεγονός ότι το χρήμα επέτρεψε τη διάχυση της ευημερίας σε πρωτόγνωρα επίπεδα. Χωρίς τη διάδοση του χρήματος δεν θα είχαμε τη θεαματική βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και την ιστορική κοινωνική εξέλιξη των τελευταίων δεκαετιών. Καθώς το

χρήμα ως ρευστό δύσκολα ελέγχεται, εύκολα συσσωρεύεται. Όταν όμως το χρήμα συσσωρευτεί αλλάζει συμπεριφορά. Όπως όταν το νερό γίνει πάγος αντί να ευεργετεί καταστρέφει. Παρατηρούμε λοιπόν στην εποχή μας, μετά από δεκαετίες διάχυσης του, ταχεία συσσώρευση του. Σήμερα το χρήμα, ως κυρίαρχη μορφή κεφαλαίου λιμνάζει σε ολοένα λιγότερους, ενώ οι πολλοί συνεχώς δυσκολεύονται να το αποκτήσουν. Συνεπώς ο στόχος του ευ ζην απομακρύνεται για το πολλούς ενώ ο φόβος για την εξασφάλιση του ζην διαρκώς μεγαλώνει. Επιπρόσθετα η φύση του χρήματος προκάλεσε ανισοβαρή υλική ευημερία σε βάρος της πνευματικής ανάπτυξης και της εξέλιξης του ανθρωπίνου πολιτισμού.

Εδώ εντοπίζεται μια εξίσου βασική αιτία της σημερινής κρίσης που δεν είναι μόνο οικονομική αλλά εξίσου κρίση κοινωνική, ηθική και πολιτισμική. Η δύναμη του χρήματος στηρίζεται στην κοινή παραδοχή της αξίας του. Συμφωνούμε από κοινού και συναποδεχόμαστε ότι ένα νόμισμα έχει αξία. Αν πούμε το αντίθετο η αξία του εξανεμίζεται. Αυτή η χρόνια πρακτική όσο χρήσιμη κι αν έχει αποδειχτεί δεν παύει να είναι μια ψευδαίσθηση. Αν για παράδειγμα κάποιος πουλήσει λάδι, στην ουσία ανταλλάσσει τρόφιμο με αέρα. Με ευτελή χαρτιά που έχουν αξία στο βαθμό που τον διευκολύνουν να αποκτήσει κάτι, για παράδειγμα παπούτσια, που χωρίς αυτό το μέσο, το χρήμα, δεν θα μπορούσε. Αν όμως αντί να χρησιμοποιήσει αυτά τα χαρτάκια τα κρατήσει νομίζοντας ότι πάντα θα έχουν αξία, τότε βιώνει μια ψευδαίσθηση. Στην πραγματικότητα αντιμετωπίζει τον κίνδυνο αντί να κατέχει χρήμα με αξία να μείνει κάποια στιγμή με άχρηστα

χαρτάκια. Ότι ακριβώς ισχύει για τα άτομα ισχύει και για τις κοινωνίες, τα κράτη και τον κόσμο ολόκληρο. Το χρήμα είναι ένα μέσον διευκόλυνσης της οικονομίας και εξυπηρετεί το σκοπό του όταν κινείται, όταν είναι πραγματικά ρευστό. Αν το χρήμα αντί να ρέει λιμνάζει αντιμετωπίζει τον κίνδυνο να σαπίσει. Αυτή η ψευδαίσθηση, που γεννήθηκε από την κεφαλαιοποίηση του χρήματος, προκάλεσε αλυσιδωτά την πλέον επικίνδυνη ψευδαίσθηση της υλικής ευμάρειας. Το ότι σήμερα ο άνθρωπος έχει να ντυθεί και να φάει δεν είναι αυτόχρημα εγγύηση για το ότι και αύριο θα έχει να ντυθεί και να φάει. Η ολοκληρωμένη κατανόηση όμως του φυσικού μας κόσμου προϋποθέτει πνευματικότητα, ηθική ολοκλήρωση και πολιτισμική καλλιέργεια.

Τόσο τα άτομα όσο και οι κοινωνίες οφείλουν να κατανοούν τον πεπερασμένο φυσικό μας κόσμο με τους μη ανεξάντλητους πόρους. Οφείλουν να αποδέχονται την κυκλική υπόσταση των οικονομικών και κοινωνικών φαινομένων που στην εποχή μας έχουν ομογενοποιηθεί σε παγκόσμιο επίπεδο. Άτομα και κοινωνίες οφείλουν να σκέφτονται το διπλανό τους. Δεν δικαιούνται να αγνοούν την ασύμμετρη συσσώρευση του κεφαλαίου. Το πρόβλημα του γείτονα όσο μακρινό κι αν φαντάζει θα γίνει κάποια στιγμή και δικό μας πρόβλημα. Τα πλούσια άτομα οφείλουν να συμμερίζονται τα φτωχά και οι πλούσιες χώρες οφείλουν να συνδράμουν τις φτωχές. Απαιτείται λοιπόν η συνδρομή όλων των κοινωνικών δυνάμεων. Αυτό βέβαια προϋποθέτει την ύπαρξη ηθικής. Ηθική που καλλιεργεί πρακτικά ωφέλιμη αρετή. Αυτή η παραδοχή αποτελεί κατεύθυνση για την αναζήτηση λύσης

στο σημερινό πρόβλημα.

Η επιτυχημένη προσέγγιση προτάσεων αντιμετώπισης της σημερινής κρίσης προϋποθέτει όμως ολοκληρωμένη αντίληψη της φύσης του προβλήματος. Η σημερινή κρίση δεν είναι μόνο οικονομική και καθώς ξεπέρασε πλέον τη δεκαετία δεν είναι ούτε αποτέλεσμα μόνο της κυκλικότητας της καπιταλιστικής οικονομίας. Δεν είναι καν κρίση οφειλόμενη σε ενδεχόμενη νέα μετάλλαξη του κεφαλαίου. Υπάρχει βέβαια το ενδεχόμενο να βιώνουμε μια ακόμα εναλλαγή της μορφής του πρωτεύοντος κεφαλαίου. Να υποκαθίσταται δηλαδή το χρήμα από κάτι άλλο. Είναι γεγονός ότι παρατηρήθηκαν τέτοιες δραστηριότητες. Μια από αυτές ήταν η προσπάθεια κεφαλαιοποίησης της γνώσης, το λεγόμενο ανθρώπινο κεφάλαιο. Δεν απέκτησε όμως λειτουργικότητα αφού απέτυχε να γίνει μετρίσιμο. Μια εξίσου σημαντική ήταν η κεφαλαιοποίηση της πληροφορίας, αλλά έγινε μετρίσιμη με νομισματικές μεθόδους οπότε μειονεκτεί εξ ορισμού έναντι του πλέον ευέλικτου χρήματος. Η κρίση όμως συνεχίζεται εξαπλούμενη με τον καπιταλιστικό χαρακτήρα του χρήματος να ισχυροποιείται. Ταυτόχρονα η ομογενοποίηση των χαρακτηριστικών οικονομικής οργάνωσης και λειτουργίας ανά την υφήλιο έχει πάρει ιστορικές διαστάσεις. Είναι πρωτόγνωρη η σύνδεση και αλληλεξάρτηση των τοπικών οικονομιών με παγκόσμιο τρόπο. Αυτό καθιστά ανέλπιδες τις κινήσεις απομονωτισμού και αμφίβολες πολεμικές πρακτικές. Σε έναν ενδεχόμενο οικονομικό παγκόσμιο πόλεμο για παράδειγμα είναι πιθανόν να καταστρέφονταν όλες οι οικονομίες με τρόπο παρόμοιο ενός πυρηνικού ολοκαυτώματος.

Η κρίση όμως σοβεί. Τι μέλλει γενέσθαι;

Οι προσπάθειες αντιμετώπισης της κατάστασης από τις ισχυρότερες οικονομίες παρατηρούμε ότι έχουν δυο κύρια χαρακτηριστικά. Φέρνουν πρόσκαιρα τοπικά αποτελέσματα και χρησιμοποιούν μη καπιταλιστικές οικονομικές μεθόδους. Επιπρόσθετα δεν ανακόπτεται η παγιοποίηση των χρηματικών κεφαλαίων. Παρατηρείται αδυναμία ανακατεύθυνσης των χρηματικών ροών στην παραγωγή με φυσικό τρόπο.

Πρακτικά λοιπόν η παγκόσμια οικονομική κρίση εκδηλώνεται ως εξής: στις ανεπτυγμένες χώρες η πλειοψηφία των ατόμων με δυσκολία καλύπτει τις βασικές ανάγκες και αδυνατεί να καλύψει ανάγκες ευζωΐας, ενώ στις υπό ανάπτυξη ή υπανάπτυκτες χώρες η πλειοψηφία των ατόμων αδυνατεί ακόμα και για την κάλυψη των βασικών αναγκών. Η επιδείνωση αυτών των χαρακτηριστικών πλέον της δεκαετίας δηλώνει αδυναμία του υπάρχοντος οικονομικού συστήματος και πιθανότητα να έχουμε ήδη εισέλθει σε φάση κατάρρευσης του. Αν δεν βρεθούν αποτελεσματικές λύσεις αναστροφής του προβλήματος η κατάρρευση του συστήματος είναι αναπόδραστη. Αυτό δείχνει το φαινόμενο της οικονομικής ταλάντωσης που προκαλείται από τις προσπάθειες αναθέρμανσης της οικονομικής δραστηριότητας των εθνικών οικονομιών. Φαινόμενο που έχει λάβει χαρακτηριστικά συντονισμού.

Η δυνατότητα βέβαια εξυγίανσης του καπιταλιστικού οικονομικού συστήματος συναρτάται της εκτίμησης περί κατάρρευσης του ή όχι. Η παρατήρηση πάντως των συγκεκριμένων χαρακτηριστικών που αναλύθη-

καν παραπάνω δείχνει ότι βρισκόμαστε σε φάση κατάρρευσης του καπιταλισμού. Η συγκέντρωση του κεφαλαιοποιημένου χρήματος είναι τέτοια που καθίσταται μη αναστρέψιμη. Η λογική εξέλιξη της κρίσης είναι τέτοια που το σοκ της κατάρρευσης είτε θα οδηγήσει σε επιστροφή σε φεουδαρχικό σύστημα οικονομικής οργάνωσης είτε σε γένεση ενός νέου συστήματος. Όσοι όμως αποστρέφονται την ελιτίστικη φύση της φεουδαρχίας και εκτιμούν τον κίνδυνο ενός παγκόσμιου οικονομικού σοκ οφείλουν να αναζητήσουν εναλλακτική λύση.

Η προφανής λύση αντιμετώπισης της σημερινής οικονομικής κρίσης είναι η έγκαιρη ανάπτυξη και υιοθέτηση ενός νέου οικονομικού συστήματος. Ενός νέου συστήματος που θα αντικαταστήσει ομαλά το καταρρέον καπιταλιστικό σύστημα βελτιώνοντας τις αδυναμίες του και προτείνοντας στερεότερες λύσεις στις ανθρώπινες ανάγκες. Μια πρόταση προς διερεύνηση είναι να αποτελέσει πυρήνα του νέου συστήματος η εργασία. Ως μέγεθος δυνητικά μετρίσιμο η σωματική και πνευματική εργασία, αλληλένδετα δισυπόστατη, μπορεί να αποτελέσει την κινητήριο δύναμη της οικονομικής οργάνωσης. Αυτός ο σχεδιασμός βέβαια προϋποθέτει συστράτευση των επιστημών και έγερση του ανθρωπίνου πνεύματος. Το νέο οικονομικό σύστημα οφείλει ταυτόχρονα με τις βιοτικές ανάγκες να προάγει και τον ανθρώπινο πολιτισμό. Η Ελλάς ως διαχρονική πνευματική και πολιτισμική δύναμη της ανθρωπότητας μπορεί και οφείλει να πρωτοστατήσει σε αυτή την προσπάθεια.

Όσο κι αν η επίλυση του οικονομικού προβλήματος της ανθρωπότητας μοιάζει με την επίλυση του μαθη-

ματικού προβλήματος τετραγωνισμού του κύκλου, όσο κι αν δείχνεται ανεπίλυτο πρόβλημα, η ενασχόληση των ανθρώπων μαζί του μπορεί να οδηγήσει σε θεαματική πρόοδο των επιστημών και συνεπακόλουθα σε πρακτική βελτίωση του ζην και προσέγγιση του ευ ζην._ (δγκ)

Μωραίνει Κύριος

(19.12.2020)

Κοιτάζει σήμερα κανείς τριγύρω του και βλέπει ανθρώπους με βλέμμα θολωμένο. Με θολή ψυχή άρα αφού τα μάτια είναι ο καθρέπτης της ψυχής. Λίγοι οι άνθρωποι που πασχίζουν με τη λογική και με το λόγο να επικοινωνήσουν. Οι άλλοι οι πολλοί μιλάνε με τις εικόνες. Ζούνε ήδη σε κόσμο εικονικό.

Μωραίνει Κύριος ον βούλεται απολέσαι. Βαθιά, πολύ βαθιά η ρίζα της λαϊκής σοφίας. Στα χρόνια της Αντιγόνης του Σοφοκλή (Το κακόν δοκείν ποτ’ εσθλόν τωδ’ έμμεν’ ότω φρένας θεός άγει προς άτταν). Κάνει ο Θεός το κακό να φαίνεται καλό σ’ αυτόν που οδηγείται στην ΑΤΗ, στη μωρία των ψευδαισθήσεων.

Πάσχιζαν αιώνες οι αρχαίοι ποιητές μας κι οι σοφοί μας όλοι να μας δώσουν να καταλάβουμε την αλήθεια. Ήρθε κι ο Θεάνθρωπος αυτοπροσώπως να μας διδάξει, μεταξύ άλλων και για τις μωρές παρθένες. Όμως όποιος αρνείται την αλήθεια που καταλήγει; Ξαναμωραίνεται. Τότε επέρχεται η ώρα της απωλείας. Πρώτα απ’ όλα χάνει το μυαλό του, τότε έρχεται η άτις. Τι είναι η άτις; Το έχουμε ως μωρός λαός ξεχάσει και φοβάμαι ότι φτάνει η ώρα να το ξαναθυ-

μηθούμε. Μετά την Ύβρη, η Άτις. Θεότητα συμβολική των ψευδαισθήσεων, του θολωμένου μυαλού και της καταστροφής. Τιμωρία θεϊκή; ΟΧΙ! Συνέπεια ανθρώπινων πράξεων και μάλιστα πράξεων ή παραλήψεων που συνιστούν Ύβρη.

Τα πλήθη σήμερα δεν βλέπουν το είναι αλλά το φαίνεσθαι. Είναι σε τέτοιο βαθμό η μωρία τους που αρκεί ένα φτηνό φίλτρο να φτιασιδώσει την εικόνα τους στο κινητό για να νιώσουν ευτυχισμένοι. Είναι τόσο μωροί που αντί να πιστέψουν αυτό που βλέπουν τα μάτια τους, πιστεύουν μέχρι λατρείας αυτό που δείχνει η τηλεόραση. Είναι πλέον ΑΡΝΗΤΕΣ της πραγματικότητας και ΛΑΤΡΕΙΣ της εικονικότητας. Είναι ως την ύστατη ώρα ΕΙΚΟΝΟΛΑΤΡΕΣ.

Συγκινούνται μέχρι λυγμών σε δράματα εικονικά της τηλεόρασης, ενώ προσπερνούν παγερά ζωντανές δυστυχίες του πραγματικού τους κόσμου. Αδιαφορούν γι' αυτούς που πεθαίνουν σήμερα δίπλα τους και κλαίνε γι' αυτούς που ίσως πεθάνουν αύριο μακριά τους. Μπορεί να ασελγούν σε ένα βρέφος δίπλα τους και να το αγνοήσουν. Δεν μπορούν όμως να μην μεθέξουν της λύπης μιας απατημένης μοιχαλίδας ενός σίριαλ. Κλαίνε παρότι ξέρουν ότι είναι ψεύτικο. Όπως ακριβώς ξέρουν πως ότι ακούνε και βλέπουν στην τηλεόραση είναι ψεύτικο, φτιαγμένο αλλά το δέχονται. Όπως ακριβώς ξέρουν ότι τους κλέβουν χρόνια ολόκληρα αυτοί που ψηφίζουν αλλά τους ψηφίζουν. Όπως ακριβώς ξέρουν ότι οδηγούμαστε με μαθηματική ακρίβεια στην καταστροφή, αλλά δεν θέλουν καν να το σκέφτονται. ΓΙΑΤΙ; Γιατί έχουν από καιρό ΑΡΝΗΘΕΙ την πραγματικότητα. Αρνητές αυτοί λένε τους άλλους αρνητές. Μωροί αυτοί λένε τους

άλλους μωρούς και συνεχίζουν να κοιτάνε τηλεόραση. Συνεχίζουν να λατρεύουν τις εικόνες. Αν οι κινούμενες εικόνες της τηλεόρασης προστάξουν να μην λατρέψουν το Θεό τους (όποιος κι αν είναι) αμέσως το δέχονται. Για να το λέει η τηλεόραση, έτσι θα είναι. Η τηλεόραση, όχι τα πρόσωπα, γιατί τους πολιτικούς και τους δημοσιογράφους δεν τους έχουν σε καμία εκτίμηση. Έχουν όμως λατρεία στην τηλεόραση, ισχυρότερη κι από αυτή που έχουν στο Θεό που πιστεύουν.

Της ύστατης ύβρεως όμως προηγήθηκαν άλλες πολυετείς. Κάψαμε τα δάση μας, τους επιστήμονες μας, τους καλλιτέχνες μας, τους πόρους μας όλους όπως οι μωρές παρθένες σπατάλησαν το λάδι τους. Φταίει ο Κύριος που δεν τις δέχτηκε; Ποιος φταίει αν δεν φταίμε εμείς; Εμείς δεν ψηφίζαμε κλέφτες, πόρνους, ανήθικους; Εμείς δεν διορίζαμε τεμπέληδες να πληρώνονται τριπλάσια από άλλους που δούλευαν σκληρά; Εμείς δεν κλείναμε τα μάτια όταν καταστρέφονταν άδικα αυτοί που δούλευαν και τάιζαν εμάς τους τεμπέληδες και τους λέγαμε μωρούς εμείς οι μωροί!

ΟΥΑΙ ΥΜΙΝ ΥΠΟΚΡΙΤΑΙ!

Εγώ δεν ήμουν τεμπέλης! Δούλευα! Ήμουν στρατιωτικός, δάσκαλος, νοσοκόμος, δικαστικός! Υποκριτές που κλείνατε τα μάτια στις ύβρεις για να μην χάσετε το μισθουλάκο σας. Εσύ στρατιωτικέ θυμάσαι που παρουσίαζες σε πόρνες τα όπλα τα ιερά; Θυμάσαι που έκανες τον υπηρέτη σε ανήθικα ανθρωπάρια; Εσύ δάσκαλε θυμάσαι που έκλεινες τα μάτια σου σε παιδάκια που λιμοκτονούσαν ή βιάζονταν; Εσύ νο-

σοκόμε πόσους ανθρώπους άφησες να πεθάνουν επειδή δεν είχαν μέσον; Πόσους γιάτρεψες επειδή είχαν λεφτά ενώ άλλοι όχι; Εσύ δικαστικέ πόσους αθώους δίκασες και πόσους κακοποιούς ελευθέρωσες; Σε τι διαφέρεις από αυτούς που διάλεξαν τον Βαραββά; Το ληστή βέβαια διάλεξε όλος ο λαός (η πλειοψηφία του ακριβέστερα), του δημοσίου και του ιδιωτικού. Όλα αυτά όμως, όσα εσείς κάνατε κι όσα εσείς παραλείψατε, ήταν αντίθετα στον ΟΡΚΟ σας ενώπιον ΘΕΟΥ ΚΙ ΑΝΘΡΩΠΩΝ. Αυτή είναι η μεγαλύτερη ύβρη που διαπράξατε: υπήρξατε ΕΠΙΟΡΚΟΙ.

Τώρα την ύβρη έναντι του Θεού που είχατε ορκιστεί τη συμπληρώνετε με ύβρη έναντι των συνανθρώπων σας. Δεν φταίτε εσείς! Φταίνε οι άλλοι, εκείνοι που δούλευαν. Εκείνοι λέτε ότι κλέβανε φόρους, ότι κλέβανε εσάς! Κλέβανε το κράτος, επειδή για να μην καταστραφούνε από την κρατική κλεψιά ενός άχρηστου κράτους που τους έπαιρνε το 60% του κόπου τους κοιτάζανε να μειώσουνε την κλεψιά. Μήπως κι επιβιώσουνε. Φευ! Δεν βρίζετε όμως τους μεγάλους, τους αληθινούς κλέφτες. Αλλά πως να τους ψέξετε; αυτούς τους γλύφετε και τους υπηρετείτε ακόμα. Οι άλλοι σας φταίνε, οι μικροί, αυτοί που σας τάιζαν. Αυτοί όμως κατέρρευσαν. Αλλά μήπως βάλατε μυαλό; Όχι! Δανεικά. Θα μας ταΐζουν οι ξένοι. Ως πότε; Ως που να σβήσει ο ήλιος! Μωροί! Δεν ξέρετε τι πάθαν οι πρόγονοι μας που περίμεναν τους Φράγκους να τους σώσουν; Το ξέρετε! Όλοι μας το ξέρουμε!

Ο αναμάρτητος πρώτος τον λίθον βαλέτω, άλλωστε. Τι κάνουμε όμως σήμερα; Τι θα γίνει; Ωχ μωρέ, ότι γινόνταν τόσα χρόνια. Εμείς να είμαστε καλά, κι όλοι οι άλλοι ας κόψουν το λαιμό τους. Εμείς να έχουμε να

φάμε κι οι άλλοι ας ψωμολυσσάξουν. Ας πρόσεχαν! Εμείς είμαστε οι έξυπνοι κι άλλοι οι μωροί. Αλλά είπαμε, μωραίνει Κύριος ον βούλεται απολέσαι.

Μην έχετε πάντως καμία αμφιβολία πως τελικά ο Λωτ θα σωθεί. Αυτός ξέρει. Όχι όμως κι η εταίρα του που ανίκανη ν' αποστρέψει το βλέμμα της θ' απομείνει στήλη άλατος. Όμοια κι όσοι κοιτούν αποσβολωμένοι τις τηλεεικόνες τους, αναμένοντας τη σωτηρία τους από αμετανόητους επίορκους υβριστές. Τι μέλλει γενέσθαι; Αν και το μέλλον άδηλον, μπορεί κανείς χάρη στην αρχαία σοφία να καταλάβει κι ας μην διαθέτει μαντικές ικανότητες τι ακολουθεί: Νέμεσις.

Δόξα τω Θεώ που ο Κύριος μας ελέησε με το Φως της Γεννήσεως Του. Καλά Χριστούγεννα! _ (δγκ)

δ. γ. κουτσονίκας

Γεννήθηκε το 1974 στο Αγρίνιο, σπούδασε Οικονομική Επιστήμη στην ΑΣΟΕΕ και εργάζεται από το 1999 στον ιδιωτικό τομέα. Η επιστημονική του κατάρτιση και η εργασιακή του εμπειρία αφορούν κυρίως τους τομείς των δημοσιονομικών, του οικονομικού ελέγχου, της οργάνωσης επιχειρήσεων, των επενδύσεων και του τουρισμού. Έχει εργαστεί μεταξύ άλλων σε εταιρείες ορκωτών λογιστών, σε βιομηχανικές επιχειρήσεις και σε ξενοδοχειακούς ομίλους.

Έχει εκπονήσει από το 1993 σειρά εργασιών, μελετών και άρθρων ενώ από το 2018 αρθρογραφεί στο ηλεκτρονικό περιοδικό Αιθήρ (emfilox.gr).

Έχει συγγράψει επίσης τα βιβλία Greece on fire και ο Θρύλος των Σουλιωτών.

dgk@emfilox.gr

επιμέλεια έκδοσης

emfilox

2021

δ. γ. κουτσονίκας

σκέψεις γραπτές

«Α δε φυτέψει ο γέρος ελιά, που θα βρει ο νιος να κάνει λάδι»; έφτασε η ώρα να φτιάξουμε το κράτος μας! Οι παππούδες των παππούδων μας έκαναν την αρχή κι από σκλάβοι γίναν ελεύθεροι, άνοιξαν το δρόμο. Τα εγγόνια τους, οι δικοί μας δηλαδή παππούδες με τη σειρά τους αγωνίστηκαν, μάτωσαν, θυσιάστηκαν. Εκαναν λάθη; Ναι! Πάλεψαν όμως περισσότερο απ' ότι λάθεψαν. Και πάλεψαν για μας Μας παρέδωσαν έτσι το μεγαλύτερο αμιγώς ελληνικό κράτος της μακραίωνης ιστορίας μας. Εμείς τώρα πρέπει, αφού διασφαλίσουμε το κράτος των παππούδων μας, να κάνουμε το δικό μας χρέος. Να φτιάξουμε τον πολιτισμό μας. Τον δικό μας ελληνικό πολιτισμό. Αυτή είναι και η αξία της ζώσας ιστορίας μας. να γίνει οδηγός της πολιτισμικής μας αναγέννησης. Πολιτισμός ζωντανός όμως που να βελτιώνει αντάμα το ζην με το ευ ζην. Βελτίωση άμεση του πρακτικού βίου αλλά και της ψυχικής καλλιέργειας. Ανύψωση του σώματος μαζί και του πνεύματος. Βέβαια οι άνθρωποι δεν είναι όλοι το ίδιο. Υπάρχουν άνθρωποι πράοι κι άνθρωποι άξεστοι. Υπάρχουν άνθρωποι που τους αρέσει να δίνουν κι άνθρωποι που τους αρέσει να αρπάζουν. Δεν είναι πάντως μόνο ζήτημα φύσεως. Η ανθρώπινη συμπεριφορά παράλληλα με τη φύση διαμορφώνεται από τις συνθήκες, την ανατροφή, τον πολιτισμό, την ηθική. Η κοινή συνισταμένη συμπεριφορών είναι όμως αυτή που διαμορφώνει τη συμπεριφορά ενός κράτους. Η Ελλάς έζησε και μεγάλωσε γιατί οι Έλληνες ήθελαν να ζήσει και να μεγαλώσει. Θέλω συλλογικό, που εκφράστηκε ως συνισταμένη ατομικών θέλω. Η κοινή βούληση, η συνισταμένη θέληση είναι αυτή που καθόρισε και θα καθορίσει την πορεία του Έθνους. Οφείλουμε λοιπόν να παλέψουμε για την κοινή αντίληψη. Την κοινή βούληση. Βούληση να φτιάξουμε το κράτος μας! Να φτιάξουμε τον σύγχρονο ελληνικό τρόπο ευζωΐας. Να η σημερινή Μεγάλη Ιδέα! Κι αν μας πούνε μεγαλοϊδεάτες που θέλουμε να φωτίσουμε τον κόσμο ολόκληρο, που θέλουμε να εξυψώσουμε τον πολιτισμό μας... δεν πειράζει! Άλλωστε ο πολιτισμός των Ελλήνων είναι πάντοτε βαθιά ανθρωπιστικός. κι ο ανθρωπισμός μαλακώνει ακόμη και τις πιο ανήλιαγες ψυχές. Το θέατρο, η ποίηση, η μουσική, η λογοτεχνία, η φιλοσοφία, η καλλιτεχνία, οι επιστήμες, ο αθλητισμός όπως γλυκαίνουν πάντα τις καρδιές των ανθρώπων, έτσι θα σιγάσουν και τις σκιασμένες φωνές. Ας γίνουν Πολιτισμός και Ανάπτυξη το δικό μας σύμβολο. Ο δικός μας δικέφαλος αετός._ (δγκ)

emfilox

ISSN 2654-1831
9 772654 183101